P IV 1399

Biblioteca Bucureştilor

11
Noiembrie
2005

REVISTA ASOCIAŢIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN BUCUREŞTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Inventar Nr. 29138

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

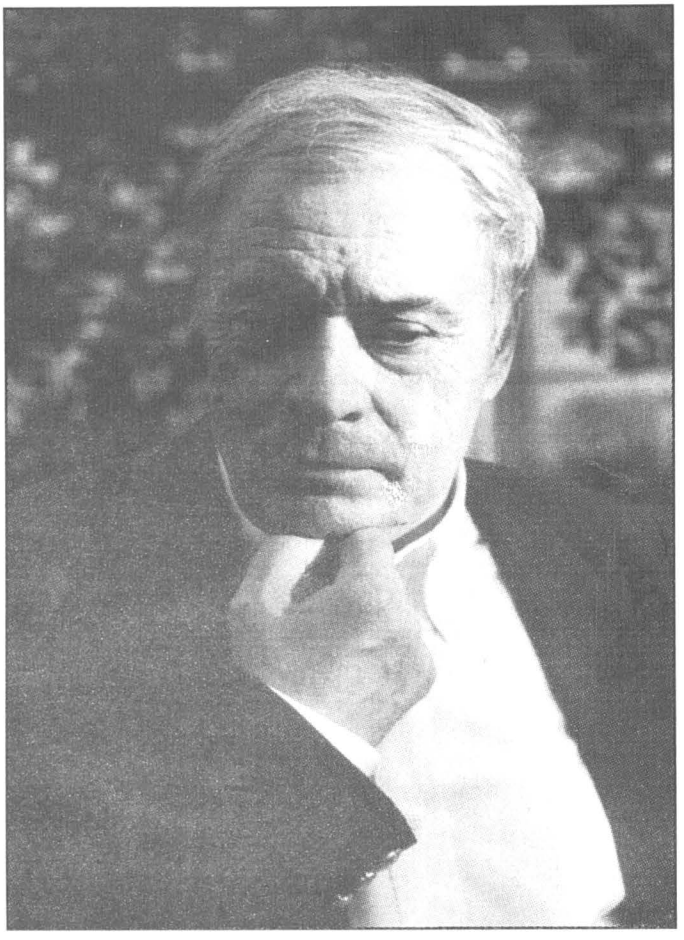

AUREL RĂU

– 75 de ani –

"Traducătorul lui Machado, Seferis şi Saint-John Perse în limba română, Aurel Rău este un spirit elegiac pe care cultura şi voinţa de modernitate l-au ajutat să-şi depăşească datele temperamentale şi să se despartă de bucolisme iniţial.
El şi-a schimbat orchestraţia lirică pe măsură ce şi-a modificat modul de a gândi poezia…
Sunt, în fapt, trei nivele, trei stiluri lirice în poezia lui Aurel Rău: unul patetic şi epic, complet demodat, altul care împacă poezia de notaţie cu reflecţia şi, în fine,… notaţia se concentrează, devenind chiar aforistică… Dintr-o cronică a lumii vegetale, poezia devine o cronică a stărilor de spirit…
În sfera inspiraţiei sale şi cu un stil care a lovit, într-un moment necesar, în prejudecăţile poeziei tradiţionale, Aurel Rău este un poet reprezentativ pentru **noua sinteză a simplităţii".**

Eugen Simion

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Bucureștii de altădată

Emanoil HAGI-MOSCO – Ceva despre asasinarea lui Barbu Catargiu 2
Georgeta FILITTI – Arhive bucureştene – Şcoala politehnică 7
Florin PREDA – Memoria caselor – Palatul Ştirbey 10

Patrimoniu 11

Istoria cărții

LAUTRÉMONT – *Cînturile lui Maldoror* 12

Autografe contemporane

Irina MAVRODIN – Mâna care scrie 14

Centenar Petru Comarnescu 16

Meridian biblioteconomic

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București
Florea NEAGU – Cornel Dumitrescu – salvatorul a mii de evrei 19
Radu VLĂDUȚ – Biblioteci şi copii 23

Cea de-a IV-a Conferință Internațională a Asociației Bibliotecarilor din Polonia 25
Ion CONSTANTIN – Biblioteca Publică 26
Eveniment editorial 27
EBLIDA – Orizonturi. Programe. Inițiative 28
Liviu BUTUC – Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (V)
Televiziunea ... .30
Biblioteca din Toledo – Ohio (SUA) 35

Catalog 36

Agenda culturală

Nina VASILE – "Galateea" 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Ceva despre asasinarea lui Barbu Catargiu (1862)

Emanoil HAGI-MOSCO

S-a scris destul de mult, dar s-a discutat şi mai mult, despre asasinarea lui Barbu Catargiu, pată care va rămâne neştearsă de pe filele istoriei politice româneşti.

Până astăzi, cu toate bănuielile bine întemeiate privitor la unii, deşi s-a recunoscut caracterul curat politic al acestei nelegiuiri, nu s-a lămurit hotărâtor cine a fost asasinul, de către cine a fost pus la cale asasinatul, cât şi motivul săvârşirii lui. Una din enigmele istorice cu un semn de întrebare.

Oareşicum era firesc să fie aşa, întrucât o parte a oficialităţii, cea administrativă, recte poliţia de sub ordinele prefectului, colonelul Nicolae Bibescu, a pus toate piedicile ce avea la îndemână pentru a zădărnici cercetările celeilalte părţi, cea juridică, adică Parchetul.

La aceasta s-a adăugat intervenţia nelegală a lui Vodă Cuza de a se întrerupe cercetările, ceea ce, bineînţeles, a fost obiect de comentarii defavorabile.

Abia după scurgerea a patru ani de la perpetuarea crimei, la sosirea Domnitorului Carol I, în 1866 – deşi prea târziu – când Cuza nu mai era în Scaun, totuşi s-au putut lua de la capăt cercetările care au continuat până în 1873 în Transilvania.

Unul dintre cei care au scris cu temei despre aceasta a fost Alexandru Lapedatu. În mai 1935, a făcut o comunicare la Academie – tipărită în memoriile ei – de un deosebit interes, deoarece este prima oară când se dau la iveală acte necunoscute până atunci.

Sarcina i-a fost uşoară, întrucât funcţiunea ce îndeplinise scurt timp ca director general al Arhivelor Statului i-a îngăduit să cerceteze dosarul anchetei, dosar păstrat în casa de fier a direcţiei, socotit secret şi ca atare nepus la dispoziţia cercetătorilor. Din păcate, lucrarea are un cusur. Din spirit de partid, autorul a căutat să spele de orice amestec în făptuirea crimei Partidul Liberal, al cărui membru era, mărginindu-se la expunerea faptelor, fără a trage altă concluzie decât aceea că "Barbu Catargiu a fost victima caracterului său pătimaş şi a rătăcirii în care el şi clasa din care făcea parte trăiau".

Datorită însă acelei publicaţii, alţii pot trage concluzii pe care domnia sa nu a putut sau nu a vrut să le tragă.

La tot ce s-a scris, voi adăuga ceva – cred inedit – care va dovedi premeditarea crimei.

Înainte însă de a arăta desfăşurarea acţiunii, socotesc că este nevoie să vorbesc puţin de persoana omului de stat care a jucat un rol precumpănitor în istoria politică a ţării, în clipe de adâncă prefacere a ei.

Presiunile politice, în sectarismul lor, au denaturat personalitatea prea covârşitoare a lui Barbu Catargiu, micşorându-i deosebitele sale însuşiri de bun român şi, nesocotind patriotismul său înflăcărat, au căutat să-l ascundă sub

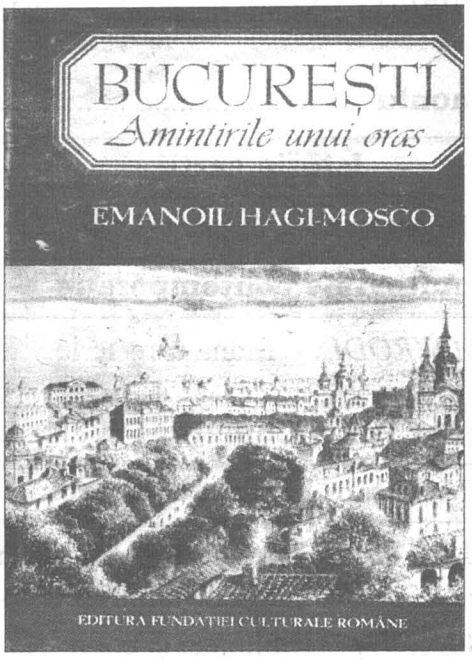

înfăţişarea de reacţiune, cuvânt exploatat la extrem.

Că i se lasă acea unică putere de convingere prin farmecul său, nu este de mirat. Ar fi greu de negat, fiind admisă şi admirată chiar de contemporanii potrivnici lui. Este îndeajuns de amintit părerea lui Mihail Kogălniceanu – şi el orator de frunte – care-l socotea "cel dintâi orator al tribunei parlamentare româneşti".

Totuşi şi acest dar cu care a fost înzestrat din belşug este socotit drept "un meşteşugit şiretlic întrebuinţat în susţinerea teoriilor sale reacţionare".

Cu puţină judecată obiectivă, oricine poate desprinde din manifestele şi din cuvântările sale acea fierbinte dorinţă de mai bine pentru toţi, fără deosebire de obârşie, dar cu restricţia, aşa-numitei de el, a selecţiunii firesti. Că apăra clasa din care făcea parte este mai mult ca firesc, dar totodată apăra aşezământul însuşi al ţării, cerând respectarea legilor în fiinţă.

Elementele turburătoare de atunci ale "roşilor" proaspăt intraţi în politica ţării, care căutau să se ridice nu prin valoare, ci prin răsturnarea de valori, nu-i puteau ierta acest fel de a judeca. În toate ramurile de activitate uşile se deschideau larg tuturor, dar era logic să se ceară celui care intra să intre îmbrăcat, nu despuiat, pentru a se înţoli apoi.

Ce frumos se exprima Barbu Catargiu: "Urăsc zgomotul şi turburările din partea particularilor, ceea ce se numeşte anarhie, urăsc abuzul din partea guvernului, ceea ce se numeşte despotism".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

* * *

Barbu Catargiu s-a născut în 1807 şi a trecut prin toate dregătoriile mari ale ţării, până la aceea de vel logofăt. A fost magistrat la Curtea de Apel, deputat, ministru şi prim-ministru, demnitate ce a avut când a fost ucis. Se căsătorise în 1842 cu Ecaterina Paravicini, fiica unui demnitar rus, şef al grădinilor statului din sudul Rusiei (post anume creat pentru el de ţarul Alexandru II), moartă în 1888. Cu aceasta a avut o singură fiică, Maria, căsătorită – spre marea lui mâhnire – cu un străin, Louis Béclard, consul al Franţei la Bucureşti în 1859. Neputându-se împăca cu această stare, o dezmoşteni, deşi el făcuse la fel.

Din cuprinsul următoarelor rânduri, din testamentul său, se desprinde dureros simţământul de iubire de ţară care l-a mânat în toate manifestările sale, precum şi – din această pricină – spre hotărârea de dezmoştenire a singurului său copil:

"Dacă fiica mea se va căsători cu un străin de neam şi de alt rit decât ritul ţării noastre, atunci moşia Maia va sluji pentru înfiinţarea unui pensionat de fete, care vor fi instruite şi educate gratuit.

Această hotărâre a mea va părea poate ciudată şi nedreaptă în ochii unor oameni de judecată uşoară.

Chibzuind însă mai matur, vor simţi că-mi era peste putinţă de a nu face orice ca să nu las să se stingă în această ţară numele familiei ce am purtat şi pe care m-am nevoit în tot cursul vieţii mele a-l păstra şi-l înconjura de câtă consideraţie mai multă mi-a fost cu putinţă. Şi pe de altă parte, mi-era foarte greu a mă hotărî să las în mâini străine, şi prin urmare pustiirii şi dărăpănării acea moşie unde am fost petrecut cei mai veseli ani ai copilăriei şi ai vieţii mele, unde se află îngropat tatăl meu şi unde poate mă voi afla şi eu".

Cred că comentariile sunt de prisos.

Barbu Catargiu era fiul paharnicului Ştefan Catargiu, mort în 1830, şi al soţiei lui, Tiţa Văcărescu, de care se despărţise în anul 1820.

Acest Ştefan era fiul lui Dumitrache Fotache sau Fotiade, jurist şi literat, logofăt sub ocupaţia rusă din 1769 – 74, apoi retrogradat clucer, mort în 1807, trecut de şaptezeci de ani.

Acest Dumitrache, la rându-i, era fiul unui Celebi Fotache, grec, trimis muntean la Varşovia în 1756 şi căsătorit cu Luxandra Catargi din ramura moldovenească şi moartă în 1829. Prin urmare acest Ştefan Catargiu, tatăl lui Barbu, şi-a lepădat numele de familie al tatălui, luând patronimul de Catargiu al maică-si.

Aici o observaţie de făcut. Deşi după tată, de origine relativ proaspătă română, Barbu a ilustrat numele de Catargiu, altfel de cum l-au ilustrat faimoşii Costin şi Ştefan Catargi moldoveni, duşmani înverşunaţi ai Unirii la 1859 şi înrudiţi cu Luxandra, bunica lui Barbu.

Acest fenomen de adaptare cu tot sufletul la viaţa ţării în care te-ai născut este foarte răspândit la noi, printre atâţia străini ai căror urmaşi s-au dovedit a fi dintre cei mai aprigi iubitori şi susţinători ai acestei ţări.

* * *

Dar să revenim la crimă. Fără a intra în prea multe amănunte îndeobşte cunoscute, trebuie spus că chestiunea votării legii de reformă agrară, astfel cum o dorea Cuza, sau mai bine zis Kogălniceanu, şi neadmisă sub acea formă de Catargiu, a fost picătura de apă care a umplut paharul. Nesfârşitele neînţelegeri dintre domnitor şi primul său sfetnic ajunseseră la punctul culminant. Vodă Cuza nu putea uita, nici ierta, faimoasa şi îndrăzneaţa demisie din mai 1861 a lui Catargiu, şi care avea mai mult caracter de rechizitoriu, de o tărie şi de o demnitate neegalată până astăzi de nici un act public din analele politice ale ţării.

Noua situaţie de prim-ministru de acum era cu totul alta. Încă din decembrie 1861, atât Turcia cât şi puterile garante recunoscuseră Unirea desăvârşită a Ţărilor Române, având drept urmare desfiinţarea celor două ministere, muntean şi moldovean, formându-se un singur guvern şi Barbu Catargiu fiind însărcinat în ianuarie 1862 să ia conducerea noului minister contopit.

În această calitate lucra el acum şi, trebuie adăugat, stăpânea şi dispunea de majoritatea Adunării care, susţinându-l, era o primejdie de neînvins împotriva lui Cuza.

Din acest puternic antagonism a rezultat asasinarea lui Barbu Catargiu. Întrucât nu este vorba de dezvoltarea prea largă a ideilor politice ale lui, voi spune totuşi, cât mai pe scurt, în ce consta acea ideologie şi deosebire de vedere ce exista în redactarea legii agrare a lui Mihail Kogălniceanu şi între aceea susţinută de majoritate şi care, de nu era ucis Catargiu, ar fi fost adusă la îndeplinire.

Barbu Catargiu era, cum a fost bine definit, un liberal clasic, al cărui liberalism consta în principiul că individul este acela care, prin proprii mijloace, este singur în stare să-şi dobândească o situaţie socială sau politică în marginile îngăduite de însuşirile lui personale. Aceste însuşiri îl selectează automat faţă de alţii, iar dezvoltarea acestor însuşiri îi dă individualitatea care-l fereşte de despotismul unui om, al unui grup, sau al maselor.

Dovada ideilor liberale ale lui Barbu Catargiu reiese din manifestul ce-l dă în 1859 cerând: "egalitatea înaintea legilor; supunere fără deosebire la toate sarcinile statului; primirea tuturor – potrivit capacităţilor lor – în funcţiunile statului; guvern reprezentativ, răspundere ministerială; adunare electivă potrivit stării morale şi materiale a ţării".

Cât priveşte reforma agrară, se opune împroprietăririi de drept din proiectul Kogălniceanu. Este împotriva inalienabilităţii şi divizibilităţii lotului, dispoziţie care robeşte mai rău pe ţărani şi fărâmiţează proprietatea scăzându-i rentabilitatea. Cere întocmirea proprietăţii mijlocii "care ar putea da încetul cu încetul o clasă mai înstărită şi mai aptă să ia parte la economia statului".

El voia să scape pe proprietar de îndatorirea de a da ţăranului pământ în folosinţă, dar totodată vrând prin aceasta să scape pe ţăran de orice obligativitate de muncă faţă de proprietar, lăsând ambelor părţi libertatea de a încheia contracte de muncă prin bună învoială.

Ţăranul ar fi putut – zicea el – cu banii adunaţi să cumpere pământ din moşiile particularilor, al căror număr pus în vânzare era destul de mare, sau din moşiile întinse ale statului, care deţinea trei părţi din totalitatea pământului de muncă. Mergea şi mai departe: propunea înfiinţarea unei Case Rurale, înlesnind prin împrumuturi – cum s-a şi făcut mai târziu – cumpărarea de pământ. Într-un cuvânt, nu a fost nicicând împotriva împroprietăririi, ci numai împotriva felului de a fi înfăptuită.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Barbu Catargiu (1807 – 1862)

Acestea fiind zise, să revenim la data tragică a omorului.

Din discuțiile iscate în Adunare, în jurul proiectului de reformă agrară, se putea prevede limpede că principiile lui Barbu Catargiu aveau sorți de izbândă. Socotelile lui Cuza, care spera că prin actul de definitivare a Unirii și prin contopirea celor două ministere situația se va schimba, moderând intransigența opoziției, a dat greș. Dârzenia primului ministru a rămas aceeași, iar ciocnirile între cele două voințe potrivnice s-au întețit.

De altfel, după toate izvoarele contemporane, era o credință generală că Vodă Cuza nu-și va putea atinge scopul cât timp va avea de luptat cu Barbu Catargiu. Printre alții, Marius Theodorian-Carada, în *Efemeridele* sale, povestește de la Eugen Carada că, la o consfătuire politică în casa lui Bolliac, acesta i-ar fi spus lui Carada că are credință că Vodă Cuza nu va putea înfăptui reformele democratice până ce mai întâi Barbu Catargiu nu va fi suprimat. Ideea a încolțit și a dat roade.

Deosebirea între acești oameni era și mai mare cât privește viața lor privată. Făcând abstracție de înfăptuirile politico-sociale de neprețuit ale lui Cuza, pe temeiul cărora trebuie să i se ierte restul, în viața privată era cinic, ateu, despot, afemeiat fără rușine, jucător de cărți, înconjurat de lichele ș.a. De altfel nimeni nu l-a descris așa de bine ca Dimitrie Bolintineanu, care nu-i era dușman.

Ca dovadă de cum era judecat la sfârșitul domniei, este de ajuns să citez începutul proclamației Locotenenței domnești, publicată în "Monitorul oastei" din 12 februarie 1866:

"Românilor! Acum șapte ani ați arătat Europei ce poate patriotismul și virtutea cetățenească. Din nenorocire v-ați înșelat în alegerea Domnului chemat în capul națiunii. Anarhia și corupțiunea, călcarea legilor, desconsiderarea țării înăuntru și din afară, risipirea averii naționale erau principiile acestui guvern vinovat".

Și apoi pe un singur rând, separat de text, cu litere mari:

"ASTĂZI EL NU MAI ESTE".

Apoi continuă cu diferite considerente și propunerea alegerii unui principe străin ca Domn.

De cealaltă parte, Barbu Catargiu, om deosebit de talentat, posedând o frumoasă cultură – nefăcând însă excepție, la acea epocă, mulți români crescuți în școlile apusene dobândiseră cultură –, incoruptibil, dur dar drept, de o cinste exemplară, doctrinar conștient și iubitor al țării și al țăranului despre care vorbește în discursurile sale preamărindu-i însușirile.

Mărunt la trup, slab, bolnăvicios, privire sclipitoare, glas strident, surâs sardonic, impresiona pe toată lumea când se urca la tribună. Lipsit de patimi, ducând o căsnicie perfectă. Le Clerc spune despre el, în lucrarea sa *La Moldo-Valachie*, că era de o integritate fără pereche și că a intrat în minister cu mâinile curate, a ieșit cu ele goale.

Aci, un mic episod din viața sa de adolescent.

Tânăr nici de douăzeci de ani, avea o legătură cu soția unui oarecare Palama. Într-o noapte a fost surprins de soț. A scăpat sărind pe fereastră, după ce a încercat să înjunghie – din fericire rănindu-l numai – pe bietul încornorat.

Această întâmplare a făcut mare vâlvă. Prins, din porunca lui Grigore Vodă Ghica, care fie zis numai pildă de căsnicie nu putea da – a fost pedepsit să fie bătut la tălpi. Cum era boier, potrivit unor privilegii acordate protipendadei, a fost lungit pe un covor roșu. Nuanță măgulitoare în aplicarea pedepsei, ca efect de aspect numai, căci bătaia tot a primit-o. După aceasta, câtăva vreme, tânărul nostru amorez a lipsit din oraș, probabil retras la moșie, dacă nu plecat în străinătate.

* * *

Cum am văzut, privitor la votarea legii de reformă agrară nu se putea ieși din impas, spiritele fiind foarte agitate, "roșii" – denumirea de atunci a liberalilor de mai târziu – neputându-se astâmpăra.

În ședința de vineri 8 iunie 1862, deputatul Constantin Filipescu interpelează guvernul zicând că a auzit "din zvon despre o adunare pe câmpia Filaretului zisă și Câmpul Libertății, care se va ține în ziua de 11 iunie și va fi socotită drept serbare națională".

Întrebând despre rostul unei asemenea serbări, adaugă că și anul trecut la aceeași dată a mai fost o astfel de serbare cu banchet, care a degenerat în întrunire politică, atrăgând guvernului de atunci al lui Nicolae Golescu, din partea Adunării, un vot de blam pentru învoirea dată.

Barbu Catargiu răspunde că și el a auzit tot din zvon, că era vorba de un simplu banchet, pentru care guvernul dăduse învoire. A constatat însă că era vorba despre cu totul altceva. Prefectul poliției primise o încunoștințare din partea unui grup de șapte persoane, deputați și alții – toți roșii – arătând că "în ziua de 11 iunie fiind aniversarea zilei regenerării României, se va da un banchet poporal comemorativ, pentru cetățenii ce se vor aduna pentru această serbare națională". Semnează Anton Arion și Gr. Miculescu, deputați, N. T. Orășanu, Eugeniu Carada și alții.

După ce s-a dat citire acestei încunoștințări redactată

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

* * *

Barbu Catargiu s-a născut în 1807 şi a trecut prin toate dregătoriile mari ale ţării, până la aceea de vel logofăt. A fost magistrat la Curtea de Apel, deputat, ministru şi prim-ministru, demnitate ce a avut când a fost ucis. Se căsătorise în 1842 cu Ecaterina Paravicini, fiica unui demnitar rus, şef al grădinilor statului din sudul Rusiei (post anume creat pentru el de ţarul Alexandru II), moartă în 1888. Cu aceasta a avut o singură fiică, Maria, căsătorită – spre marea lui mâhnire – cu un străin, Louis Béclard, consul al Franţei la Bucureşti în 1859. Neputându-se împăca cu această stare, o dezmoşteni, deşi el făcuse la fel.

Din cuprinsul următoarelor rânduri, din testamentul său, se desprinde dureros simţământul de iubire de ţară care l-a mânat în toate manifestările sale, precum şi – din această pricină – spre hotărârea de dezmoştenire a singurului său copil:

"Dacă fiica mea se va căsători cu un străin de neam şi de alt rit decât ritul ţării noastre, atunci moşia Maia va sluji pentru înfiinţarea unui pensionat de fete, care vor fi instruite şi educate gratuit.

Această hotărâre a mea va părea poate ciudată şi nedreaptă în ochii unor oameni de judecată uşoară.

Chibzuind însă mai matur, vor simţi că-mi era peste putinţă de a nu face orice ca să nu las să se stingă în această ţară numele familiei ce am purtat şi pe care m-am nevoit în tot cursul vieţii mele a-l păstra şi-l înconjura de câtă consideraţie mai multă mi-a fost cu putinţă. Şi pe de altă parte, mi-era foarte greu a mă hotărî să las în mâini străine, şi prin urmare pustiirii şi dărăpănării acea moşie unde am fost petrecut cei mai veseli ani ai copilăriei şi ai vieţii mele, unde se află îngropat tatăl meu şi unde poate mă voi afla şi eu".

Cred că comentariile sunt de prisos.

Barbu Catargiu era fiul paharnicului Ştefan Catargiu, mort în 1830, şi al soţiei lui, Tiţa Văcărescu, de care se despărţise în anul 1820.

Acest Ştefan era fiul lui Dumitrache Fotache sau Fotiade, jurist şi literat, logofăt sub ocupaţia rusă din 1769 – 74, apoi retrogradat clucer, mort în 1807, trecut de şaptezeci de ani.

Acest Dumitrache, la rându-i, era fiul unui Celebi Fotache, grec, trimis muntean la Varşovia în 1756 şi căsătorit cu Luxandra Catargi din ramura moldovenească şi moartă în 1829. Prin urmare acest Ştefan Catargiu, tatăl lui Barbu, şi-a lepădat numele de familie al tatălui, luând patronimul de Catargiu al maică-si.

Aici o observaţie de făcut. Deşi după tată, de origine relativ proaspătă română, Barbu a ilustrat numele de Catargiu, altfel de cum l-au ilustrat faimoşii Costin şi Ştefan Catargi moldoveni, duşmani înverşunaţi ai Unirii la 1859 şi înrudiţi cu Luxandra, bunica lui Barbu.

Acest fenomen de adaptare cu tot sufletul la viaţa ţării în care te-ai născut este foarte răspândit la noi, printre atâţia străini ai căror urmaşi s-au dovedit a fi dintre cei mai aprigi iubitori şi susţinători ai acestei ţări.

* * *

Dar să revenim la crimă. Fără a intra în prea multe amănunte îndeobşte cunoscute, trebuie spus că chestiunea votării legii de reformă agrară, astfel cum o dorea Cuza, sau mai bine zis Kogălniceanu, şi neadmisă sub acea formă de Catargiu, a fost picătura de apă care a umplut paharul. Nesfârşitele neînţelegeri dintre domnitor şi primul său sfetnic ajunseseră la punctul culminant. Vodă Cuza nu putea uita, nici ierta, faimoasa şi îndrăzneaţa demisie din mai 1861 a lui Catargiu, şi care avea mai mult caracter de rechizitoriu, de o tărie şi de o demnitate neegalată până astăzi de nici un act public din analele politice ale ţării.

Noua situaţie de prim-ministru de acum era cu totul alta. Încă din decembrie 1861, atât Turcia cât şi puterile garante recunoscuseră Unirea desăvârşită a Ţărilor Române, având drept urmare desfiinţarea celor două ministere, muntean şi moldovean, formându-se un singur guvern şi Barbu Catargiu fiind însărcinat în ianuarie 1862 să ia conducerea noului minister contopit.

În această calitate lucra el acum şi, trebuie adăugat, stăpânea şi dispunea de majoritatea Adunării care, susţinându-l, era o primejdie de neînvins împotriva lui Cuza.

Din acest puternic antagonism a rezultat asasinarea lui Barbu Catargiu. Întrucât nu este vorba de dezvoltarea prea largă a ideilor politice ale lui, voi spune totuşi, cât mai pe scurt, în ce consta acea ideologie şi deosebire de vedere ce exista în redactarea legii agrare a lui Mihail Kogălniceanu şi între aceea susţinută de majoritate şi care, de nu era ucis Catargiu, ar fi fost adusă la îndeplinire.

Barbu Catargiu era, cum a fost bine definit, un liberal clasic, al cărui liberalism consta în principiul că individul este acela care, prin proprii mijloace, este singur în stare să-şi dobândească o situaţie socială sau politică în marginile îngăduite de însuşirile lui personale. Aceste însuşiri îl selectează automat faţă de alţii, iar dezvoltarea acestor însuşiri îi dă individualitatea care-l fereşte de despotismul unui om, al unui grup, sau al maselor.

Dovada ideilor liberale ale lui Barbu Catargiu reiese din manifestul ce-l dă în 1859 cerând: "egalitatea înaintea legilor; supunere fără deosebire la toate sarcinile statului; primirea tuturor – potrivit capacităţilor lor – în funcţiunile statului; guvern reprezentativ, răspundere ministerială; adunare electivă potrivit stării morale şi materiale a ţării".

Cât priveşte reforma agrară, se opune împroprietăririi de drept din proiectul Kogălniceanu. Este împotriva inalienabilităţii şi divizibilităţii lotului, dispoziţie care robeşte mai rău pe ţărani şi fărâmiţează proprietatea scăzându-i rentabilitatea. Cere întocmirea proprietăţii mijlocii "care ar putea da încetul cu încetul o clasă mai înstărită şi mai aptă să ia parte la economia statului".

El voia să scape pe proprietar de îndatorirea de a da ţăranului pământ în folosinţă, dar totodată vrând prin aceasta să scape pe ţăran de orice obligativitate de muncă faţă de proprietar, lăsând ambelor părţi libertatea de a încheia contracte de muncă prin bună învoială.

Ţăranul ar fi putut – zicea el – cu banii adunaţi să cumpere pământ din moşiile particularilor, al căror număr pus în vânzare era destul de mare, sau din moşiile întinse ale statului, care deţinea trei părţi din totalitatea pământului de muncă. Mergea şi mai departe: propunea înfiinţarea unei Case Rurale, înlesnind prin împrumuturi – cum s-a şi făcut mai târziu – cumpărarea de pământ. Într-un cuvânt, nu a fost nicicând împotriva împroprietăririi, ci numai împotriva felului de a fi înfăptuită.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Barbu Catargiu (1807 – 1862)

Acestea fiind zise, să revenim la data tragică a omorului.

Din discuțiile iscate în Adunare, în jurul proiectului de reformă agrară, se putea prevede limpede că principiile lui Barbu Catargiu aveau sorți de izbândă. Socotelile lui Cuza, care spera că prin actul de definitivare a Unirii și prin contopirea celor două ministere situația se va schimba, moderând intransigența opoziției, a dat greș. Dârzenia primului ministru a rămas aceeași, iar ciocnirile între cele două voințe potrivnice s-au întețit.

De altfel, după toate izvoarele contemporane, era o credință generală că Vodă Cuza nu-și va putea atinge scopul cât timp va avea de luptat cu Barbu Catargiu. Printre alții, Marius Theodorian-Carada, în *Efemeridele* sale, povestește de la Eugen Carada că, la o consfătuire politică în casa lui Bolliac, acesta i-ar fi spus lui Carada că are credință că Vodă Cuza nu va putea înfăptui reformele democratice până ce mai întâi Barbu Catargiu nu va fi suprimat. Ideea a încolțit și a dat roade.

Deosebirea între acești oameni era și mai mare cât privește viața lor privată. Făcând abstracție de înfăptuirile politico-sociale de neprețuit ale lui Cuza, pe temeiul cărora trebuie să i se ierte restul, în viața privată era cinic, ateu, despot, afemeiat fără rușine, jucător de cărți, înconjurat de lichele ș.a. De altfel nimeni nu l-a descris așa de bine ca Dimitrie Bolintineanu, care nu-i era dușman.

Ca dovadă de cum era judecat la sfârșitul domniei, este de ajuns să citez începutul proclamației Locotenenței domnești, publicată în "Monitorul oastei" din 12 februarie 1866:

"Românilor! Acum șapte ani ați arătat Europei ce poate patriotismul și virtutea cetățenească. Din nenorocire v-ați înșelat în alegerea Domnului chemat în capul națiunii. Anarhia și corupțiunea, călcarea legilor, desconsiderarea țării înăuntru și din afară, risipirea averii naționale erau principiile acestui guvern vinovat".

Și apoi pe un singur rând, separat de text, cu litere mari:

"ASTĂZI EL NU MAI ESTE".

Apoi continuă cu diferite considerente și propunerea alegerii unui principe străin ca Domn.

De cealaltă parte, Barbu Catargiu, om deosebit de talentat, posedând o frumoasă cultură – nefăcând însă excepție, la acea epocă, mulți români crescuți în școlile apusene dobândiseră cultură –, incoruptibil, dur dar drept, de o cinste exemplară, doctrinar conștient și iubitor al țării și al țăranului despre care vorbește în discursurile sale preamărindu-i însușirile.

Mărunt la trup, slab, bolnăvicios, privire sclipitoare, glas strident, surâs sardonic, impresiona pe toată lumea când se urca la tribună. Lipsit de patimi, ducând o căsnicie perfectă. Le Clerc spune despre el, în lucrarea sa *La Moldo-Valachie*, că era de o integritate fără pereche și că a intrat în minister cu mâinile curate, a ieșit cu ele goale.

Aci, un mic episod din viața sa de adolescent.

Tânăr nici de douăzeci de ani, avea o legătură cu soția unui oarecare Palama. Într-o noapte a fost surprins de soț. A scăpat sărind pe fereastră, după ce a încercat să înjunghie – din fericire rănindu-l numai – pe bietul încornorat.

Această întâmplare a făcut mare vâlvă. Prins, din porunca lui Grigore Vodă Ghica, care fie zis numai pildă de căsnicie nu putea da – a fost pedepsit să fie bătut la tălpi. Cum era boier, potrivit unor privilegii acordate protipendadei, a fost lungit pe un covor roșu. Nuanță măgulitoare în aplicarea pedepsei, ca efect de aspect numai, căci bătaia tot a primit-o. După aceasta, câtăva vreme, tânărul nostru amorez a lipsit din oraș, probabil retras la moșie, dacă nu plecat în străinătate.

* * *

Cum am văzut, privitor la votarea legii de reformă agrară nu se putea ieși din impas, spiritele fiind foarte agitate, "roșii" – denumirea de atunci a liberalilor de mai târziu – neputându-se astâmpăra.

În ședința de vineri 8 iunie 1862, deputatul Constantin Filipescu interpelează guvernul zicând că a auzit "din zvon despre o adunare pe câmpia Filaretului zisă și Câmpul Libertății, care se va ține în ziua de 11 iunie și va fi socotită drept serbare națională".

Întrebând despre rostul unei asemenea serbări, adaugă că și anul trecut la aceeași dată a mai fost o astfel de serbare cu banchet, care a degenerat în întrunire politică, atrăgând guvernului de atunci al lui Nicolae Golescu, din partea Adunării, un vot de blam pentru învoirea dată.

Barbu Catargiu răspunde că și el a auzit tot din zvon, că era vorba de un simplu banchet, pentru care guvernul dăduse învoire. A constatat însă că era vorba despre cu totul altceva. Prefectul poliției primise o încunoștințare din partea unui grup de șapte persoane, deputați și alții – toți roșii – arătând că "în ziua de 11 iunie fiind aniversarea zilei regenerării României, se va da un banchet poporal comemorativ, pentru cetățenii ce se vor aduna pentru această serbare națională". Semnează Anton Arion și Gr. Miculescu, deputați, N. T. Orășanu, Eugeniu Carada și alții.

După ce s-a dat citire acestei încunoștințări redactată

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

într-o formă neobișnuită, Barbu Catargiu zice că nu mai poate da învoire pentru așa-zisul banchet, nerecunoscând unor particulari dreptul de a se transforma într-o autoritate și reamintește cele spuse de Filipescu, că într-adevăr cu un an în urmă, un asemenea banchet degenerase în întrunire politică și că nu mai târziu de 24 ianuarie – deci cu patru luni în urmă – sub același cuvânt de sărbătoare a acelei zile numeroși țărani și orășeni, sub conducerea unui oarecare Mircea Mălăeru, cunoscut tulburător liberal, toți purtători de buchete de flori – după cum și în cazul de față ar urma ca toți participanții să aibă câte un buchet – au manifestat, fiecare având în buchet sau pe lângă buchet câte un cuțit, ba un pistol, ba un topor, unii chiar pușcă. De altfel parte dintre ei se aflau la Văcărești, acuzați de instigare la revoltă și unde puteau fi oricând cercetați.

Pentru a înlătura o asemenea manifestație, a retras învoirea dată și sfârșește cu aceste cuvinte fatale, cotropite sub ropote de aplauze: "pacea, domnilor, pacea și odihna este scăparea țării și voi preferi moartea mai înainte de a călca sau a lăsa să se calce vreuna din instituțiile țării".

Cuvinte profetice, dictate poate de faptul că se aștepta la așa ceva, după cum vom vedea mai departe.

Se spune că odată, fiind la Paris, s-ar fi dus să consulte pe faimoasa Madame Lenormand (pe care scriitorul doctorul Cabanès cu dovezi temeinice o tratează de șarlatană), și că aceasta i-ar fi prezis moartea prin asasinat.

În afară de această prevestire "in futurum", a avut alta mai concretă și mai gravă.

În seara zilei de 7 iunie, în ajunul tragediei, Barbu Slătineanu, consilier la Înalta Curte, se afla în casele sale din Podul Mogoșoaiei colț cu strada Franklin, acolo până unde mai ieri se ridica clădirea cu cafeneaua Corso și la etaj Jockey'Club. Feciorul îl vestește că a venit cucoana Eliza Arion. Aceasta era soția, de la 1849, a lui Anton Arion, primul semnatar al încunoștințării către prefectură (ministru la 1867, mort în 1897), fiica lui Scarlat Lupoianu și a Mariei Slătineanu, vară primară a lui Barbu Slătineanu. Acesta mirat de o vizită așa de târzie, o întreabă care-i scopul. Nepoata, foarte emoționată, după ce roagă pe unchiul ei să tăinuiască vizita, îi spune că din convorbiri ale soțului ei cu alții și din reflecții făcute în fața ei, a înțeles că a doua zi la Adunare s-a pus la cale asasinarea lui Barbu Catargiu. Cum știe că Slătineanu este prieten cu Catargiu, îl roagă să-l vestească despre cele pregătite împotriva-i și, de va putea, să-l convingă să nu meargă în acea zi la Adunare.

Slătineanu, la rându-i tulburat de cele destăinuite, fără a mai sta la gânduri, poruncește trăsura și se duce la Catargiu care locuia în apropiere, în casele moștenite de la maică-sa Văcărescu, astăzi încă în ființă cu fațada micșorată, în Calea Victoriei în fața Academiei, lângă Biserica Sf. Nicolae Tabacu, cu ferestre dând în curtea ei.

Slătineanu s-a grăbit să-i comunice lui Catargiu cele auzite sfătuindu-l să nu se ducă la Adunare. Acesta, dat fiind atât curajul ce-l avea, cât și conștiința că trebuie să-și facă datoria, nu a voit să asculte de sfat, mulțumind pentru dovada de prietenie și pregătindu-se cu seninătate la orice se va întâmpla. De bună seamă, întrucât suprimarea lui era hotărâtă, chiar de nu s-ar fi dus în acea zi la Adunare, crima tot ar fi fost săvârșită, doar cu întârziere. Tot așa și Cezar nu a vrut să asculte de sfaturile Calpurniei, care visase că de se va duce soțul ei în Senat va fi ucis.

După rostirea la Adunare a acelor cuvinte arătate mai sus, poate sugerate de ideea că viața îi va fi răpusă, cuvinte care învăluiesc într-o aureolă strălucită sfârșitul vieții politice a lui Barbu Catargiu, s-a ridicat ședința iar Catargiu s-a îndreptat spre ieșire. Curtea Mitropoliei era goală de lume și de trăsuri. Singura trăsură, a prefectului poliției Nicolae Bibescu, trasă la scară. Colonelul Bibescu, foarte amabil, s-a oferit să ducă pe primul ministru acasă cu trăsura sa personală, răspunzând întrebării puse de Barbu Catargiu că nu știe ce-i cu trăsura lui.

Se spune că, imediat după ieșirea lui Catargiu de la Adunare, s-a încuiat ușa clădirii pentru a împiedica ieșirea altor persoane. De abia pornită trăsura, la ieșirea de sub bolta clopotniței s-a auzit o împușcătură – unii zic două – concomitent cu strigătul repetat al lui Bibescu "s-a tras din clopotniță". Catargiu lovit în ceafă a murit pe loc.

Aici o paranteză. La ora săvârșirii crimei, pe acel frumos și liniștit sfârșit de zi a lui iunie, din senin, s-a dezlănțuit la Maia, proprietatea celui ucis, o scurtă furtună cu trăznet care, căzând pe turla bisericii din sat, a dat jos crucea de pe ea. Sunt coincidențe care nu se pot explica. Dovada unei crime strigătoare la cer.

Asasinul, cum era de așteptat, nu a fost găsit, pentru că nu trebuia să fie găsit, și diferite versiuni, care mai de care mai încurcate, au circulat spre confuzia generală.

În goana cailor, cu aceeași trăsură a lui Bibescu, corpul neînsuflețit al primului ministru a fost dus acasă. Maică-mea aflându-se la tatăl său Slătineanu, care-i împărtășise cele spuse de Eliza Arion, stând îngrijorată la fereastră, a văzut trecând trăsura în care se afla Catargiu aplecat pe o parte, cu hainele însângerate și a dat de veste tatălui ei. Până în timpul din urmă, hainele se păstrau la Maia, așa cum erau mai pătate de sânge.

În grabă s-au și dus la Catargiu și l-au găsit întins pe o canapea într-o cameră de la parter. Maică-mea îmi povestea că ceafa mortului era pârlită, așa de aproape fusese descărcată arma. De altfel, constatarea celor trei medici, Sarrhos, Felix și Iorganda, însărcinați cu facerea autopsiei, este hotărâtoare. În procesul verbal încheiat, ei arată că descărcarea armei umplută cu plumb a fost făcută cel mult până la distanța de un metru. Poate distanța convențional hotărâtă pentru a îngădui oarecare posibilități de discuție.

Revenind la locul crimei, aflăm că Bibescu s-a contrazis chiar din primele clipe, dând declarații contradictorii. După ce s-a exclamat de mai multe ori că împușcătura pornise din clopotniță, s-a gândit, ca bun trăgător ce era, la dibăcia fără pereche ce ar fi trebuit să aibă ucigașul care, cu un pistol vechi ruginit ca acela găsit chiar la locul crimei, să lovească mortul în ceafă de la o distanță de cel puțin 7 – 8 metri, pe un om mărunt de statură cum era Catargiu, așezat într-o trăsură mergând în trapul cailor.

Și datorită acestei licăriri târzii care l-a făcut să se gândească la rezultatul constatării medicale care fatal trebuia – cum a și fost – să excludă asemenea posibilitate, scăpată lui în clipe de firească tulburare, a dat altă versiune a asasinatului. A spus că asasinul s-a urcat pe treapta trăsurii și că a ucis pe Catargiu cu un foc iar al doilea a șuierat pe la urechile lui. Două ipoteze deopotrivă neadmisibile.

Dacă asasinul ar fi tras din clopotniță, ar fi putut fi prins sau măcar văzut când a fugit și a aruncat pistolul sub trăsura depărtată de clopotniță, mai cu seamă că atunci Mitropolia era încă înconjurată cu clădiri și cu zid. Trăgând de sus, de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

la distanță, risca sau să nu nimerească pe Catargiu, sau să lovească pe Bibescu, sau să nu nimerească deloc, ceea ce ar fi însemnat nereușita complotului.

Cât privește săvârșirea omorului de pe scara trăsurii, este tot atât de neverosimil. Întrucât Catargiu a fost lovit în ceafă cu un singur foc, ar fi urmat ca asasinul să fi făcut o neexplicabilă și deosebit de grea echilibristică, și cu totul fără rost. În loc să tragă direct în cap sau în direcția inimii, a adus brațul după gâtul victimei sale și l-a sucit printr-o mișcare deosebit de grea și care ar fi cerut timp. În acest caz, dacă nu Catargiu, micuț și slab, dar măcar Bibescu, voinic și răspunzător de viața primului ministru, dacă nu a zădărnicit crima, putea cel puțin să prindă pe asasin sau să-i fi descris înfățișarea. Nimic din acestea.

Nimeni nu a văzut pe asasin urcând scara trăsurii, dar sunt persoane care au văzut pe Bibescu trecând brațul drept peste umărul lui Catargiu, care, repet, a fost lovit în ceafă.

Vodă Cuza a chemat pe procurorul Deșliu, cerându-i să găsească pe asasin. Deșliu a răspuns: "Nu-l voi găsi, Măria Ta, este prea sus-pus". Rezultatul: Deșliu desărcinat de îndată de anchetă și înlocuit prin procurorul Sachelarie care, din ordinele lui Bibescu, nu a fost admis la Prefectură, acesta refuzând chiar să se prezinte la cercetare. Putea el oare să procedeze astfel, de nu era acoperit? Ca final: porunca domnească de a înceta cercetările.

După cum am auzit de la mai mulți contemporani, când Vodă Cuza s-a dus la căpătâiul ucisului, era galben la față și tremura. Chiar doctorul Sarrhos, unul din medicii care făcuseră autopsia, martor la o discuție între Domnitor și Arsachi, interimarul președinției, relatează că acesta din urmă a spus lui Cuza că "de la prim-ministru la Domnitor nu este departe". Mai adaugă că Domnitorul era tulburat și că îi tremurau nările și pleoapele.

În amintirile sale inedite, Ion Cerkez, consilier la Curtea de Casație, consemnează că în 1899, fiind magistrat delegat la o secție de votare, a întâlnit acolo ca membru în biroul electoral pe un reprezentant de partid, pe negustorul T. Vasiliu, comerciant român de păstrămuri, înzestrat cu o memorie minunată și care povestea incidente și anecdote încă de pe vremea lui Alexandru Ghica – când era Domn un Caimacam, zicea el.

Privitor la asasinatul lui Barbu Catargiu, zicea că fusese săvârșit din porunca lui Cuza și că prefectul Bibescu era autorul lui. Tot el spunea că Nae Orășanu care, cum am văzut, figura printre semnatarii încunoștințării către Prefectură, și care nu prea avea gura încuiată, întrebat de Bibescu dacă știe cine să fie asasinul, i-a răspuns: "Vrei să știi cine l-a omorât? Uite-te în oglindă". Cum va fi primit Bibescu această ripostă numai cei care au fost de față ar fi putut s-o spună!

De altfel, tocmai în 1872, când se redeschide ancheta tardiv reluată din 1866, Bibescu, nemaiputând ocoli depoziția cerută, a repetat povestea cu trasul din clopotniță, uitând de cealaltă declarație că văzuse pe asasin urcându-se pe scara trăsurii și săvârșind crima, pe care, fie-zis în treacăt, nu a împiedicat-o. [...]

Opinia publică nu greșește, de aceea a poreclit pe Bibescu "Pistol" iar în cercurile atât ale lumii conducătoare, cât și în cele mai de rând, nu s-a pus la îndoială vina lui Bibescu.

S-a vorbit mult despre ieșirea în Camera deputaților a lui Ion Brătianu împotriva lui Mihail Kogălniceanu, când cel dintâi s-a adresat lui Kogălniceanu spunându-i: "Domnul Kogălniceanu știe prea bine cine este autorul asasinatului lui Barbu Catargiu", iar Kogălniceanu a tăcut. Evident că a tăcut, altfel trebuia să mărturisească că ambii știau foarte bine cine, întrucât în 1862 în preziua omorului fuseseră puși în cunoștință cu complotul urzit împotriva primului ministru.

De altfel, scăparea într-un moment de enervare, tot în Parlament, din gura lui Brătianu a frazei "am tolerat furturi și asasinat" nu se putea referi decât la uciderea lui Barbu Catargiu, singurul asasinat politic al timpului la noi, care pe cale lăturalnică îl amintea Brătianu prin acele cuvinte rostite în auzul tuturor.

Concluzia logică, ușor de tras despre probabilitățile sinonime cu certitudini, este următoarea:

Colonelul Bibescu, un violent lipsit de scrupule, a primit să fie autorul direct al crimei, înlăturând din drumul liberalilor pe un vajnic luptător, apărător îndârjit al unor principii opuse celor de partid și înlesnind lui Cuza înfăptuirea unei reforme sociale potrivit mersului vremii, dar sub un aspect contrar concepțiilor lui Catargiu, care era o piedică de neînlăturat și numai prin suprimare într-un fel sau altul. S-a ales cel mai sigur.

S-a găsit un compars în persoana ștearsă a unui afară-din-lege Bogati, care s-a învoit în schimbul unei frumoase situații materiale să fie paravanul în spatele căruia s-a petrecut acea acțiune însângerată, curat politică, eminamente românească, cu care acest om fără suprafață nu putea avea nimic comun.

Repetând adagiul juridic "*cui prodest?*" răspunsul vine de la sine.

Politica lui Cuza avea nevoie de afirmare și nu se putea înfăptui cu un adversar de talia lui Barbu Catargiu, deci cum am arătat și cum judecau cei de atunci, singura soluție – suprimarea acestei piedici.

De cealaltă parte, un străin neavând nici în clin nici în mânecă cu politica țării, ridicat deodată în apărător al țărănimii și întrebuințat ca unealtă pentru ajungerea scopului politic urmărit. De altfel numai un astfel de individ putea fi întrebuințat.

Scena bine concepută, dar prost regizată.

Și ca ultim argument apăsător, pecetluind nelegiuirea, cele din urmă cuvinte rostite de Bibescu pe patul de moarte: "Barbule, Barbule, iartă-mă".

(Text preluat, fără note, din vol. *București. Amintirile unui oraș*, ediție îngrijită de Ștefan PLEȘIA, Dan PLEȘIA și Mihai Sorin RĂDULESCU, cuvânt înainte de Paul CERNOVODEANU, Editura Fundației Culturale Române, 1995)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Arhive bucureștene

Școala politehnică

Georgeta FILITTI

Literatura protestatară rămâne o raritate pentru mijlocul secolului al XIX-lea românesc. Căci în afara actelor programatice revoluționare, grupurile profesionale ori comunitățile anume constituite se exprimă în mod cu totul excepțional. Iată de ce ni s-a părut interesant documentul aflat în arhiva I. C. Filitti care consemnează o reclamație din 1858, în timpul când Țara Românească era condusă de o căimăcămie în frunte cu principele Alex. Dim. Ghica, a elevilor "Școlii politehnice" și adresată marelui logofăt Scarlat Crețulescu.

Proiectul ce însoțește plângerea preciza că elevilor, la intrare, li se asigurau cunoștințe de scris, citit și, "mai târziu", socotit. Erau admiși cei între 14 și 18 ani. Timp de 5 ani făceau catehism, contabilitate, geometrie aplicată, desen liniar și lucrări practice. Se preconizau și cursuri facultative – într-un viitor neprecizat – de geometrie descriptivă, construcții, "idei de mașini", tehnologie, chimie. Corpul profesoral era format dintr-un director, meșteri din ateliere și trei inspectori. Apoi mai erau un casier, un magazioner, un portar, un bucătar și mai mulți rândași.

După cum se vede, instituția bucureșteană, care funcționa în case închiriate, așteptând un sediu propriu de 8.500 de stânjeni pătrați undeva în preajma Dâmboviței, fusese însăielată în grabă și rezultatele erau pe măsură. Pe lângă precaritatea demersului pedagogic atrage atenția forma de exprimare a acestor muncitori calificați în devenire. La ortografia inspirată de Ion Heliade Rădulescu se adaugă neologismele folosite cam la întâmplare, formulele "radicale" ciudate și o xenofobie pe care numai ignoranța crasă o poate genera.

Textul rămâne totuși o piesă semnificativă în arsenalul mentalului colectiv ce începe să se exprime în scris după 1848 tot mai stăruitor. Am păstrat ortografia originală suprimându-l doar pe *u* final, unde a fost cazul.

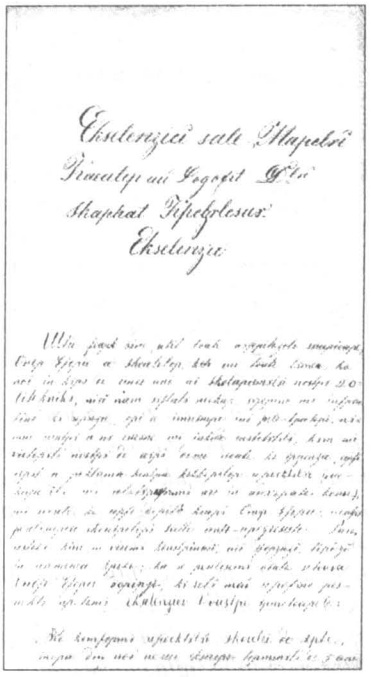

Știe foarte bine, atât toate autoritățile superioare, Onor. Eforie a Școalelor cât și toată lumea că noi în curs de cinci ani ai scolarismului nostru politehnic nici n-am suflat măcar suferind și înfruntând cu bărbăție orice impunere și rele tratări, numai pentru a nu espune și închide institutul, cum și viitorul nostru de aur, deși poate că urgența ar fi cerut a reclama contra călcărilor proectului (pe care îl și alăturăm aci în adevărată copie), și poate că ar fi dorit chiar Onor. Eforie pentru realisarea scopurilor salle anti-progresiste. Însă astăzi când ne vedem constrânși și sforțați, târâți în asemenea criză; ca se realisăm odată setoasa Onor. Eforii dorință, cu cel mai profund respect arătăm Exelenției Voastre următoarele:

Că conform proectului Scoalei de Arte *unora din noi ne și ecspiră terminul de 5 ani prescriși în proect, iar ceil-alți, deși mai avem a ședea în această școală până la espirarea terminului însă nu vedem nici o bază sau normă, decât că efectele antiprogresiste ale acestei școale sunt egale cu acelea ale* misterilor Inchiziției, *căci dupe cele ce se întâmplă cu noi, vedem că este curat o* spoeală superficială, *nici mai mult nici mai puțin: adică să-și sacrifice un june 5 ani ai timpului său de aur pentru a-l spoi la finitul acestora cu-n nume de* politecnic-maistor de cue și potcoave, *sau de tocuri și cercivele pentru ferestre (căci despre un institut politecnic sau adevărat de arte și meserii nici nu e vorbă), care nume înscris într-o* batalama *cât Colța de mare (drept semn de multă știință și aceasta nu în cap, ca la toată lumea civilizată, ci pe hârtie) pentru amăgirea bietului român!*

Ecselenție! Proectul acestei școale în sine este nobil și frumos. Adevăratele efecte ce ar fi produs Școala de Arte ar fi fost tezaurile nesecate alle Statului și Națiunei noastre, ar fi fost isvorul de viață, de mântuire și de însuflețire al unui stat ca Românieа, ar fi fost cariera orfanului, a săracului și pâinea de toate zilele a văduvei, ar fi fost, în fine, reservoriul onestității, virtuției și verităției, prin urmare consumatoriul corupțiunei și al abuzurilor. Căci Scoala aceasta însuflețită, dupe un interval, cu 40 de călfi politecnici, dacă nu maisteri artizani și industriași și de aci înmulțindu-se cu 20 numai, ar fi ecsplotat nenumărate obiecte, mașine și alte; acestea ar fi adus milioane, care ar fi rămas în casa Statului pentru întreținerea infinită a acestui institut din fondurile producției lui, fără a mai preînoi statul dările salle din fondurile ce pot sta mai bine în rezervă pentru deschiderea de noi atelieruri prin districte, pentru politecnicii deveniți maistri perfecți ș.a.

Fiind observat că unui artist fabricant sau industriași cu atât i crește capitalul, cu venitul însutit și înmiit cu cât numărul lucrătorilor se adaogă: de esemplu un maestăr la 40 sau 50 calfe s-ar socoti un Rothsilt din Europa.

Dar tot ce ar fi nobil și patriotic când politecnicii ar fi învățați este că s-ar întesa juna Românie de artizani și industriași români care se înțelege că n-ar mai goni aurul și argintul peste Dunăre și Carpați și n-ar mai da timp veneticului d-a veni la noi în țară cu tolba cu zdrențe *și d-a pleca peste puțin încărcat cu lăzi de aur explotat din binecuvântatul nostru pământ, sau dacă un astfel dar nu e-ar mai veni așa lesne a cotrupi nici cea-l-altă parte a țări ce abia scăpă de a nu trece în posesia lor. Dar pentru ca superiorii însărcinați cu*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

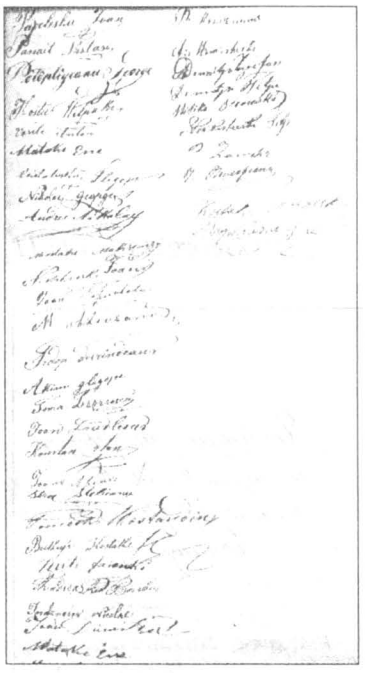

esecutarea acestor avantajie, cu îmbunătățirea soartei noastre și cu riguroasa pază a tezaurilor ce pe toată ziua se împuținează trecând din posesia noastră în a altora, voiră a fi servi-imediați ai enemicilor noștri, protectori fideli ai boalelor ce ne-a cotropit țara, ear nu ai nației care i-au hrănit, i-au crescut, i-au îmbrăcat și i-au onorat cu asemenea delicate serviții. De aceea, Ecselenție, fie-ne ertat a vă arăta că și fiul plugarului au cunoscut politica incuizitică a Onor. Eforii, pentru care ne și luarăm curajul de a o declara pe față Ecselenții Voastre, ca una ce a lucrat într-adins de a ne aduce în asemenea pusăciune căci, Ecselenție, nu lipsa de bani ar aduce căderea Scoalei de Arte ci infernala Domniei lor politică; și apoi se vedem de merita ca și Institutul de Ferarie și Lemnărie se facă parte a cabinetelor d-lor diplomatice... Așa dar, Ecselenție, binevoiți a ne permite se conchidem petiția noastră cu următoarele cestiuni juste și matore, cum și inocente, căci noi n-am fost pe scena politică, ca Onor. Eforie, ci la cușnița cu cărbuni și la fornalul cu clei.

1-iu. Formatu-s-au oare acest Institut cu scop de a se asvârli din statul român pe tot anul o sumă considerabilă de bani numai pentru a forma niște simple calfi, care se lucreze după espirarea terminului lui scolastic pe la maiesteri streini care dupe ce că-și găsesc azilul la noi, apoi că-i și ajutăm a-și umplea pungile pentru a-și forma stări considerabile și în urmă să ne cumpere cotropindu-ne și imperciptibila părticică de pământ, ce abia mai există? Căci pentru ocara și nenorocirea bietului român de ar da cineva milioane nu găsește în toată țara românească un maister măcar român neaoși mașinist sau mecanic perfect, ferar-lăcătuș sau pușcași, tâmplari, tapițeri, strungari sau sculptori etc. etc. decât numai streini care ne strâng mierea iar pe noi ne adapă cu ferea!!!

2) Învățatu-ne-a Onor. Eforie a combina sau cel puțin a repara o mașină simplă ca cea de la rezervoriul fântânilor din capitală? Învățatu-ne-a a construi, turna sau combina instrumente și mașine urgentive la agricultura sistematică? Într-un cuvânt, învățatu-ne-au lucrarea ferului și a lemnului trecându-ne gradat cu meritul și inteligența prin toate ramurile în care se sub diviză lucrarea ferului și a lemnului?

3) Datu-ni-s-au îndestui maisteri carii se conlu[c]re în scoaterea unui număr multiplu de premienți politecnici și carii să se bucure de acord cu statul român pentru progresul lor? Precum d.d. Defo și Nuion franțezi carii din nenorocirea noastră unul muri, iar cel-l-alt fiind rău plătit de Onor. Eforie fu sforțat a se înturna în atelierul Franței.

4) Formatu-ne-au și încuragiatu-ne-au pe noi Onor. Eforie astfel încât concurența între elevi politecnici se fie mai pe toată luna ca și agerimea spiritului artistu se ajungă la mici invenții sau cel puțin la perfecțiunea meșteșugurilor ca atunci politecnicul mândru de progresul său se păsească măreț și progresiv știindu-și răsplătit meritul?

5) Concurat-au d.d. Efori la vizitarea acestor atelieruri și la esaminarea elevilor progresiști cel puțin odată pe lună de nu în toate săptămânile, de nu din datorie dar cel puțin din amoarea patriotică și de nu în altă oră cel puțin în ora recreativă când ar fi voit a respira aer curat la Șosea? Nu! Pentru că n-au fost amor de progres, inimă de român și durere de suferinda patrie ce-i onora cu asemenea mari și nobile service.

6) Asiguratu-ne-au Onor. Eforie prin fapte viitorul nostru, dupe cum proectul acestei scoale la §§ 7, 8, 9 și 10 foarte demonstrat arată? Nu! Nici una din acestea nu se realizară pentru că Onor. Eforie în loc de a esecuta proectul acestei școale, esecută punerea în lucrare de a ne mepriza, maltratându-ne în toate privințele, spoindu-ne superficial cu ceva, descorajindu-ne totdauna în strigările cu rostire ca "Cui îi place, să șează, iar cui nu, să se ducă, să se ducă de unde au venit!" Fapte de a-și realisa scopurile salle politice pentru a pune pe elevii acestei școale în poziție anarhică! Scop care setoasă și-l și realiză, căci astăzi voește a ne da cu piciorul, îmbrâncindu-ne se umblăm pe ulițe fără căpătâiu sau cariera terminată; ca și elevii agricoli!

7) Fi-va, oare, onoare statului român și națiunei care cheltui cu întreținerea școalei de Arte o sumă considerabilă de bani numai cu unicul scop de a forma artisti și industriași perfecți români când noi aruncați de Onor. Eforie pe drumuri, fără nici o busolă sau auspiciu protectoriu vom fi sforțați a lucra nu ca maisteri politehnici eșiți dintr-un institut așa de renumit și de recunoscut de Europa chiar prin vizitarea concurativă ce avurăm onoarea a vedea interesându-se de inspecția acestui institut câțiva din marii bărbați ai ei, nici cel puțin ca călfi ci numai ca simpli ucenici căci nu suntem prinși în nici una din ramurile elementare, cu atât mai puțin în celle superioare! Din cauză că noi nu cunoaștem nici cel puțin a face o căruță sau o simplă trăsură, o ladă de fer pentru asigurarea banilor câștigați cu sudoare și sânge! Nici un plug pentru agricolii sistematici care și ei, ca și noi, bat ulițele! Cu un cuvânt, nimic decât paturi, scaune, mese, grilaje, broaște, coșciuge, lacate, lanțuri și alte. Parcă viitorul României s-ar prepara a se preface într-un arest sau mormânt! Iar nu într-un viitor strălucit și dezvoltătoriu în Arte, Științe, Industrie, Agricultură sistematică, Școale, Fabrice, Institute publice, Drumuri ferate și altele.

8) Onorase-va Eforia și Națiunea când politecnicul nu va fi nici cel puțin în poziție să concure cu maesteriul venetic care fugit de neștiință și neavere din țara sa vine a lua o poză majestoasă în România?

9) Onorase-va Eforia și Națiunea când politecnicul va fi mai foarte puțin capabil decât calfa venetică care într-un scurt timp devine maesteru prin ajutorul colectiv al semenilor ca și prin concurența incultă a românului de a îmbrățișa pe

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

străin pentru a se face stăpânul său?

10) Onorase-va Eforia şi Naţiunea când politecnicul va fi maltratat şi de cel mai de rând ucenic al veneticului devenit maister?

11) Onorase-va Eforia şi Naţiunea când politecnicul şi după 5 ani de serviciu şi sacrificiu va fi silit din cauza indiferenţei Onor. Eforii a se ruga în genunche şi cu căciula în mână de veneticul ajutat de român ca să se milostivească a-l învăţa, a-i da de lucru şi pâine căci din gigantica Şcoală de Arte a eşit neînvăţat şi neajutat materialiceşte, moraliceşte şi fiziceşte?

12) În fine, mulţumise-va Eforia şi Naţiunea când venetici vor critica, vor bajocori şi vor râde de o naţie jună şi inocentă ca România şi prin urmare de guvernul său pentru că cu asnale de bani vărsate nu furăm în stare a forma nici cel puţin 10 maisteri artizani şi industriaşi din cauza nestăruinţei şi neactivităţii Onor. Eforii prin neesecutarea cu scrupulozitate şi rigoare a proectului acestei şcoale? Sau poate că scopul Onor. Eforii este ca cu aşa de enorme cheltuieli şi mari sacrifice din partea statului se forme numai nişte simpli ucenici şi călfi în avantagiul maesterilor venetici?

Acestea sunt, Ecselenţie, simplele şi inocentele noastre cuestiuni, căci pentru cele complecse ar fi trebuit o pană setoasă care se discute proectul acestei şcoale în toate puntualităţile lui neesecutate şi călcate de Onor. Eforie.

De aceea, Ecselenţie, noi cu cel mai profund respect venim a ne ruga ferbinte de Ecselenţia Voastră se binevoiţi a da E. V. ordin pentru asigurarea viitorului nostru care neavând alte mijloace de esistenţă, aşteptăm cu nerăbdare a fi chemaţi supt auspiciul protectoriu al E. V. pentru a nu ne lesa se ajungem instrumentul şi batjocura maisterilor venetici, fiind totdeodată convinşi că E. V., iniţiaţi de cele până acum petrecute în defavoarea naţiunei şi a Institutului nostru politecnic, nu veţi dispreţui ardinta rugăciune a 80 de elevi aproape, dictate de 80 de inimi caste şi inocente ca ale pruncilor carii întâmpinară pe salvatoriul creştinismului cu ramure verzi de măslin cântând Osana! celui ce vine spre mântuirea lumii. Că E. V. nu veţi tronchia ramurile arburilor Divinităţii din ale cărora fructe mâine sau poimâine se vor împărtăşi orfanul, văduva şi săracul, fiind şi mai mult convinşi că E. V. nu veţi contribui pentru închiderea Şcoalei de Arte precum stăruesc şi o doresc anteprogresiştii, precum şi cei ce gândesc a face rău şi a critica Căimăcămia de astăzi, strigând cu o voce puternică, peste un an sau o lună, pe toate uliţele şi în toată lumea că în timpul Căimăcămiei se închide Şcoala de Arte care promitea un viitor ferice românilor, ca şi Institutul de agricultură de la Pantelimon care abia mai viază, sugrumat de inimici progresului, ci vă veţi milostivi, Ecselenţie, a ordona să ni se dea un număr suficient de maisteri şi profesori perfecţi de Arte şi ştiinţe politecnice, a ni se înmulţi atelierurile care să fie subdivizate astfel şi în atâtea ramuri speciale încât să se poată face orice obiecte, maşine sau instrumente de fer sau de lemn aplicate în toate specialităţile în care se subdivide lucrarea lemnului şi a ferului, a se clasifica din noi cei care, remarcaţi în ale noastre merite, capacităţi şi talente, să ni se dea un grad sau un rang în atelierul progresist, căci unii din noi ne distingem atât printr-acestea cât şi prin espirarea anilor scolastici, să ni se dea pe lângă cele-l-alte şi retribuţiea legiuită prescrisă la § 10 din proectul acestei şcoale ca din această retribuţie şi cu alte ajutoare ale statului şi maghistratelor (primăriilor – n. n.) *să putem deschide atelieruri, ca elevi perfecţi eşiţi maesteri, dupe cum la §§ 7, 8, 9 şi 10 din proectul demonstrat arată: să ne dea legiuita hrană, îmbrăcăminte şi încălţăminte, regulat şi întocmai dupe cum la §§ 36, 37 din numitul proect legiuit hotărăşte iar nu ca până acuma şi astăzi chiar, lăsându-ne Onor. Eforie mai mult desculţi, neîmbrăcaţi şi nemâncaţi, slobozindu-ne nici a treia parte din fondurile legiuite pentru acestea: dovadă este că pe când eram [în] tot institu[tul] numai 25 elevi, ni se da pe toată ziua 8 oca de carne iar astăzi când numărul elevilor se ridică la ţifra de 80 elevi ni se dă tot 8 oca sau 10 oca carne pe zi!!! Cu ce scop nu ştim. Însă tot ce ştim este că îngrijirea ce ni s-a dat şi ni se dă au fost şi este de plâns! Cu-n cuvânt, Ecselenţie, noi ne flatăm a crede că E. V. veţi ordona punerea în lucrare, păzirea cu santitate şi esecutarea cu cea mai scropuloasă rigorozitate a proectului acestei şcoale, de care Onor. Eforie cât şi matora purtare de grijă a asigurării viitorului nostru şi şi a progresului ţării îngenuncheată.*

Şi atât noi cât şi succesori noştri elevi politecnici vom inscrie pentru eternitate pe frontespiciul atelierelor noastre cu litere de aur ilustrul E. V. nume, lăudând în tot momentul patrioticele şi creştinele E. V. nobile fapte şi cugetări.

Ai E. V. preaplecaţi şi devotaţi.

[urmează 38 de iscălituri]

Reproduceri din expoziţia "Ritmuri şi Respiraţii", sculptură şi desen – FLORICA IOAN, Galeria "Dialog", Primăria Sectorului 2, 28 oct. – 27 nov. 2005, paginile 9, 28, 29

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Memoria caselor

Palatul Știrbey

Florin PREDA

Situată pe Calea Victoriei, casa de la numărul 107 are o istorie princiară şi capricioasă. Princiară, deoarece a fost construită pentru un domnitor al Munteniei şi capricioasă, pentru că a trecut prin multe, a văzut multe şi, fără îndoială, ar putea povesti şi mai multe.

Ridicată după planurile unui arhitect francez, Michel Sanjouand, între anii 1833 – 1835, construcția a fost menită drept locuința domnitorului Barbu Ştirbey, fapt pentru care a mai fost mai cunoscută în zonă sub denumirea de Palatul Ştirbey. A fost complet refăcută în 1881 păstrând caracterele inițiale. I s-au adăugat fațada susținută de coloanele de tip grecesc şi, tot atunci, a apărut şi turnul din zona nord-estică. Era locul preferat de întâlnire a protipendadei bucureştene dinainte de 1848, deoarece, aşa cum este înfățişată într-o gravură a lui Charles Doussault, casa avea un aspect european. Interioarele sale spațioase, cu mobilier şi lustre occidentale, ținuta domnilor la frac sau toaletele apusene ale doamnelor contrastau clar cu reprezentanții vechii boierimi îmbrăcați cu fustanele sau caftane, imagini de la porțile Orientului. Fiind o gravură executată cu prilejul balului dat în onoarea Prințului Albert al Prusiei, înțelegem că proprietarul casei era un exponent de seamă al societății timpului, iar locuința sa era demnă de a fi socotită reprezentativă pentru arhitectura urbanistică a Bucureştilor.

De la aceste sărbători vesele şi pline de culoare, Gheorghe Crutzescu consemnează în a sa lucrare *Podul Mogoşoaiei*, faptul că în 1853, în casa devenită Palat Domnesc "se trăieşte o viață simplă, patriarhală. Copiii nu-şi văd părintele decât duminica după slujbă. Îi sărută mâna şi îi spun Măria Ta".

Odată cu toamna 1853, asupra Bucureştilor se abate şi ocupația rusească. Vodă Ştirbey se retrage la Viena, iar palatul său devine reşedință a comandantului şef al armatei ruse, care-şi petrece de altfel toată iarna la Bucureşti. Fiind sediul comandantului, casa va fi ferită de stricăciuni, rămânând intactă, aşa cum o lăsase proprietarul de drept.

Aşa o va şi regăsi în octombrie 1854, când Vodă Ştirbey se reîntoarce de la Viena sub protecția armatelor turce şi austriece, redevenind pentru încă doi ani domn regulamentar al Munteniei.

După cum povesteşte Gheorghe Crutzescu, un tablou păstrat la Voila (o localitate prahoveană, fostă moşie a familiei Ştirbey) înfățişează vizita pe care i-o face lui Vodă mareşalul Coronini, în această casă redevenită Palat Domnesc. Frumusețea tabloului evocat merită redarea sa în întregime: "O companie de infanterie austriacă închină drapelul înaintea Domnitorului înconjurat de miniştrii săi şi de Mitropolitul țării, pe când fetele sale, Elena Larisch, Alina Ştirbey, Fenaretha Ghika Deleni şi Elisa Plagiano privesc de pe pragul uşii. În fața Corpului de Gardă e aliniată o companie româ-

nească, cu steag şi muzică, dinaintea ei Doamna Safta, în careta de gală cu şase cai, cu arnăutul la spate, priveşte ceremonia. Un pluton de lencieri tocmai intră în curtea Palatului, în cap cu comandantul oştirii, iar o familie de țărani la stânga şi de burghezi la dreapta şi-au adus şi copiii să vadă şi ei".

Palatul a rămas şi în zilele noastre ca în timpurile de glorie. Puținele modificări ce i s-au adus (adăugarea turnului din zona nord-estică, în 1881, sau mutarea, în primii ani ai secolului trecut, a corpului de gardă şi exproprierea unei părți din clădire pentru lărgirea Căii Victoriei) nu au putut să-i ştirbească din frumusețea arhitectonică.

Drept dovadă, după 1954 clădirea a adăpostit mai multe lăcaşe de cultură. La început a fost Muzeul de artă populară, iar în prezent aici se află Muzeul sticlei şi porțelanului, închis de câțiva ani publicului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București

G. IBRĂILEANU, *Spiritul critic în cultura românească*
Editura Revistei "Viața Românească", Iași, 1909

... Conținutul acestui volum îl consider ca o întroducere la alte studii. În adevăr, aci am vorbit de curentele critice care au prezidat la formarea limbii literare, a literaturii române moderne și la organizarea statului român modern. Cu alte cuvinte, am studiat evoluția ***ideilor*** *relative la aceste* ***fapte****, fără să studiez și însăși evoluția faptelor, adică a limbii, a literaturii și a organizării politico-sociale.*

Aceste studii rămîn de făcut.

Programul e cam vast...

Dacă împrejurările îmi vor fi prielnice, poate voiu realiza o mică parte din el...

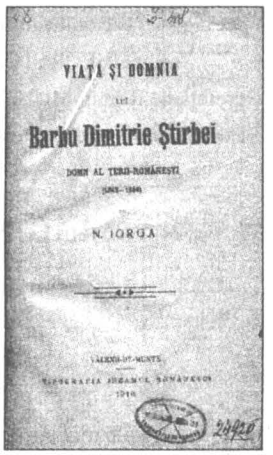

N. IORGA, *Viața și domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849 – 1856)*
Tipografia «Neamul Românesc», Vălenii-de-Munte, 1910

... Iar faptele lui, fericite sau greșite, pornite însă totdeauna dintr'un gînd prielnic țerii și săvîrșite totdeauna cu un braț harnic, sînt acelea care, cu nepărtinire și întrebuințarea multor izvoare, s'au povestit aicea, – înnainte de toate pentru că un popor trebuie să cunoască totdeauna adevărul asupra trecutului său.

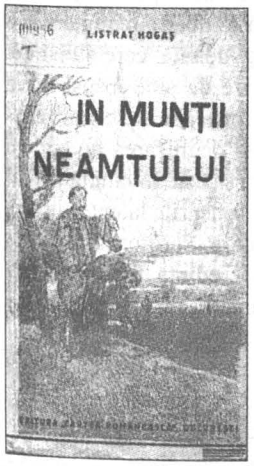

Calistrat HOGAȘ, *În Munții Neamțului*
Ediția III, Editura "Cartea Românească", București, 1937

... Muntele Petricica, făcând pe stânga față răsăritului, ținea învăluit încă, în umbra-i colosală, orașul adormit. Cel mult dacă, în aerul limpede al dimineții se înălțau, ca deșteptate din somn, subt întâile raze ale soarelui, crucile cu fețe sclipitoare ale bisericilor; iar valurile de lumină ale răsăritului depărtat, lunecând pe deasupra creștetului stâncos al Petricicăi, întindeau, peste adâncul văzduhului, o punte aeriană de pulbere aurită, care mergea să-și razime capătul dimpotrivă de negurile sure, în care se păreau cufundate până la gât piscurile viorii ale munților din apus...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

LAUTRÉAMONT: CÎNTURILE LUI MALDOROR

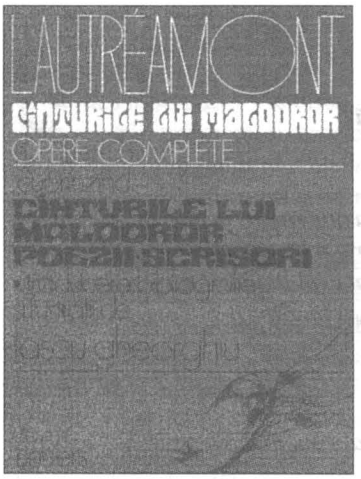

LAUTRÉAMONT,
Opere complete cuprinzînd
Cînturile lui Maldoror. Poezii – Scrisori, traducere,
bibliografie şi ilustraţii de
Taşcu GHEORGHIU,
prefaţă de Romul MUNTEANU,
Editura Univers, Bucureşti, 1976

... Da: vreau să proclam frumosul pe o liră de aur odată făcut scăzămîntul tristeților guşate şi al împăunărilor stupide care descompun, la izvorul ei, poezia mocirloasă a veacului acestuia. În picioare voi strivi acrele stanțe ale scepticismului, care nu-şi au îndrituirea de a fi. Judecata, odată invoaltă în energia ei, poruncitoare şi hotărîtă, fără să se clatine o clipă în şovăielile caraghioase ale unei mile nelalocul ei, ca un procuror general, fatidic, le condamnă. Trebuie să veghem fără răgaz asupra insomniilor purulente şi a coşmarurilor posace. Disprețuiesc şi urăsc de moarte orgoliul şi voluptățile infame ale unei ironii, prefăcută în mucarnic, care strămută preciziunea gîndirii...

... Există scriitori decăzuți, solitari primejdioşi, pehlivani de-un sfert bucata, posaci mistificatori, veritabili descreierați care merită să populeze Bicêtre. Capetele lor cretinizante, din care o doagă a fost smulsă, creează fantome gigantice care coboară în loc să urce. Exercițiu scabros; gimnastică specioasă. Şterge-o, grotescă panglicărie. Lipsiți, vă rog, din fața mea, fabricanți, cu duzina, de rebusuri neîngăduite, în care nu zăream înainte, dintr-o dată, ca astăzi, papul soluției frivole. Cazuri patologice ale unui egoism formidabil. Automați fantastici: arătați-vă cu degetul, unul celuilalt, copii, epitetul care să-i pună la locul lor...

... Văd, cu amărăciune, că nu mai rămîn decît cîteva picături de sînge în arterele epocilor noastre ftizice. De la sclifoselile odioase şi speciale, brevetate fără garanția unui punct de reper, a de-alde Jean-Jacques Rousseau, Chateaubriand şi a doicilor în pantalon pînă la sugacii Obermann, trecînd prin ceilalți poeți care s-au tăvălit în noroiul impur, pînă la visul lui Jean-Paul, suicidul Dolorosei de Veintemilla, Corbul lui Allan, Comedia Infernală a Polonezului, ochii sanghinari ai lui Zorilla, şi nemuritorul cancer, Un Stîrv, pe care-l zugrăvi altădată, drăgăstos, amantul morbid al Venerei Hotentote, durerile neverosimile pe care şi le-a creat lui însuşi veacul acesta cu dinadinsul lor monoton şi dezgustător, l-au îmbolnăvit de oftică. Larve sugătoare în puhava lor toropeală nesuferită!...

Romul MUNTEANU

Măştile lui Lautréamont

Au trecut mai mult de un secol de la moartea lui Isidore Ducasse (1846 – 1870) şi opera sa continuă să suscite cele mai virulente şi contradictorii polemici în rîndurile exegeților scrierilor sale. Biografia acestui straniu exponent al literelor franceze are încă numeroase zone acoperite de mister. Explorarea ei sistematică pleacă adeseori de la convingerea că pe această cale se poate ajunge la o cunoaştere mai intimă şi mai autentică a sensurilor atît de multiple ale creației sale. De aceea este firesc să ne întrebăm de la început de unde survin dificultățile privitoare atît la înțelegerea vieții acestui *copil teribil* al epocii sale, care face parte din familia de spirite a lui Baudelaire, Rimbaud, Jarry, cît şi la degajarea sensurilor reale ale unor scrieri, a căror "logică programatică" trimite adeseori spre nonsens, contradicție şi discursul parodic.

Fără îndoială că opera acestui farseur de geniu este o capcană ingenioasă, întinsă atît contemporanilor săi, cît şi posterității. Biografia autorului *Cînturilor lui Maldoror* este de asemenea o cursă în care pot să cadă cu uşurință comentatorii vieții sale, încredințați că vor găsi cheia certă de descifrare a mesajului integral al operei. Să nu uităm însă că Isidore Ducasse este tipul scriitorului care se deghizează. Simptomatic ni se pare de la început faptul că autorul îşi ia un nume cu rezonanță aristocratică evidentă (Comte de Lautrémont), construit printr-o facilă metateză după numele unui personaj al lui Eugène Sue (Latréaumont). Să fie aceasta doar o renunțare la o formă patronimică, datorită revoltei față de tatăl care nu îl înțelesese? Să fie doar o mască de detaşare de sine însuşi sau o cuvertură pretențioasă şi uşor ironică pentru pătrunderea în aristocrația literelor, este greu de spus. Dar deghizarea lui Isidore Ducasse nu se opreşte aici. Însăşi opera sa este învăluită în mai multe *«anvelope»*, menite să mascheze sensurile latente ale textului, care presupune un efort de decodare. Scriitorul care pare să exprime prin *Cînturi* o profesiune de credință, face apel la un alt nume simbolic (Maldoror). Acesta poartă rînd pe rînd masca unui filozof cinic, sceptic, bufon, ironic, a unui apologet al răului, a unui spirit moralist, meliorist etc. De aici provin şi dificultățile criticii preocupate de degajarea unui sens unic şi profund coerent din întreaga sa operă, ca şi judecățile de valoare atît de contradictorii, formulate pe marginea scrierilor sale, ca şi opiniile foarte stranii despre personalitatea sa...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CÎNTUL I

Bătrîn ocean, cu valurile de cleştar, tu semeni pe potrivă cu acele dîre vinete ce se văd pe spinarea rănită a băieţilor de punte; tu eşti o uriaşă vînătaie, trasă pe trupul pămîntului; îmi place această comparaţie. Astfel, la întîia vedere, un suflu prelung de tristeţe care e, parcă, murmurul brizei tale suave, trece, lăsînd de neşters, peste sufletul adînc zguduit, şi tu rechemi în amintirea celor ce te iubesc, fără ca ei să-şi dea întotdeauna seama, asprele începuturi ale omului, cînd el face cunoştinţă cu durerea care nu-l mai părăseşte. Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, forma ta armonios sferică, menită să bucure faţa gravă a geometriei, nu-mi aminteşte decît prea puţin mărunţii ochi ai omului, asemenea cu ai mistreţului ca micime, şi cu ai păsărilor de noapte ca desăvîrşită rotunjime a scrisurii. Cu toate acestea, omul s-a crezut frumos din veacuri. Eu, socot mai degrabă că omul nu se închipuie frumos decît din amor-propriu; dar că nu e frumos cu adevărat şi că n-o crede; altfel, pentru ce-ar privi la chipul semenului său cu atîta dispreţ? Te salut, bătrîn ocean! Bătrîn ocean, tu eşti simbolul identităţii: egal întotdeauna cu tine însuţi. Tu nu te schimbi în chip esenţial, şi, dacă valurile sunt undeva furioase, mai departe, în vreo altă zonă, ele se află în liniştea cea mai deplină. Tu nu eşti ca omul, care se opreşte în stradă ca să vadă doi buldogi înşfăcîndu-se de grumaz, dar care nu se opreşte cînd trece o înmormîntare; care dimineaţa e în toane bune şi seara, ursuz; care rîde astăzi şi plînge mîine. Te salut, bătrîn ocean!

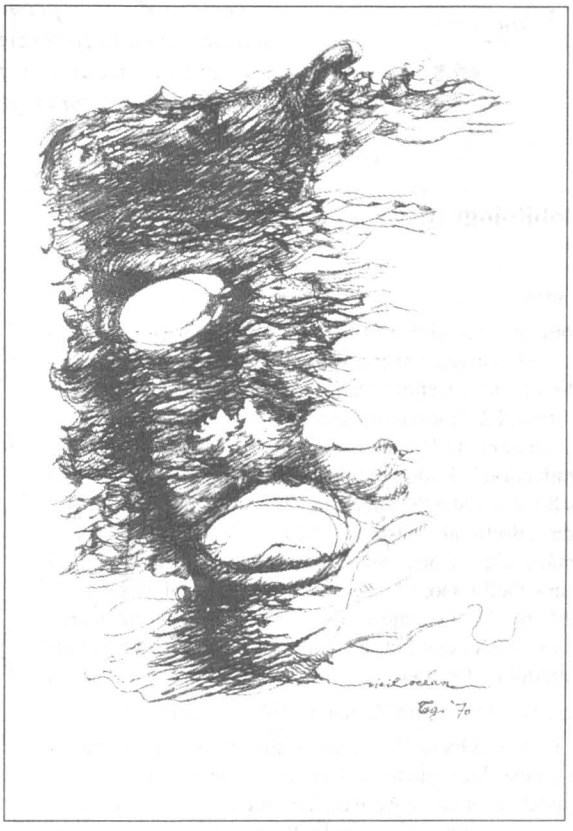

Bătrîn ocean, n-ar fi de loc cu neputinţă ca tu să ascunzi în sînu-ţi viitoare foloase pentru om. I-ai şi dăruit balena. Tu nu-ţi laşi lesne ghicite de ochii setoşi ai ştiinţelor naturale miile de taine ale intimei tale organizări: tu eşti modest. Omul se laudă neîncetat, şi pentru fleacuri. Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, feluritele neamuri de peşti pe care le hrăneşti nu şi-au jurat frăţie între ele. Fiecare soi trăieşte de capul său. Firile şi alcătuirile care se schimbă după fiecare din ele, lămuresc, în chip mulţumitor, ceea ce la început nu părea decît o ciudăţenie. Aşa e şi cu omul, care nu are aceleaşi pricini de îndreptăţire. E, ea, o bucată de pămînt locuită de treizeci de milioane de fiinţe omeneşti, că ele se şi simt datoare să nu se amestece în viaţa vecinilor lor, înfipţi ca nişte rădăcini în bucata de pămînt care urmează. Coborînd de la mare la mic, fiecare om trăieşte ca un sălbatic în vizuina lui, şi rareori iese să-şi vadă semenul, ghemuit şi el, într-o altă vizuină. Marea familie universală a oamenilor e o utopie demnă de cea mai mediocră logică. Pe lîngă aceasta, din priveliştea ţîţelor tale rodite, se desprinde ideea de nerecunoştinţă; căci gîndul te duce numaidecît la acei părinţi nenumăraţi, atît de ingraţi faţă de Ziditor cînd îşi leapădă rodul mizerabilei lor împreunări. Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, nămeţirea ta de materie nu se poate asemui decît cu măsura ce-ţi faci de cîtă putere vie a fost nevoie spre a zămisli întregul îngrămădirii tale. Nu poţi fi îmbrăţişat dintr-o ochire. Spre a te contempla, trebuie ca privirea să-şi rotească, într-o mişcare neîntreruptă, ochianul către cele patru puncte ale zării, aşa cum un matematician, ca să dezlege o ecuaţie de algebră, e dator să cerceteze separat feluritele-i dezlegări cu putinţă, înainte de a înlătura greutatea. Omul mănîncă substanţe hrănitoare, şi face şi alte strădanii, demne de o cauză mai bună, ca să pară gras. Umfle-se cît va voi, acest adorabil broscoi. Fii liniştit, nu te va ajunge în mărime; o bănui cel puţin. Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, apele tale sunt amare. Au întocmai acelaşi gust ca fierea pe care o scurge critica pe artele frumoase, pe ştiinţe, pe tot. Dacă unul are geniu, se face totul ca el să treacă drept idiot; dacă altul e frumos la trup, e prefăcut într-un cocoşat scîrbos. Desigur, trebuie ca omul să-şi simtă cu tărie nedesăvîrşirea, ale cărei trei sferturi nu i se datoresc decît lui, spre a o critica astfel! Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, oamenii, cu toată excelenţa metodelor lor, n-au ajuns încă, ajutaţi de mijloacele de investigaţie ale ştiinţei, să măsoare adîncimea ameţitoare a genunilor tale; ştii că sondele cele mai lungi, cele mai grele ţi le-au recunoscut a fi de neatins. Peştilor... asta li-e îngăduit, oamenilor, nu. Adeseori, m-am întrebat ce e mai lesne de cunoscut: adîncimea oceanului sau adîncimea inimii omeneşti! Adeseori, cu mîna dusă la frunte, în picioare pe punţile corăbiilor, în timp ce luna se legăna între catarge în mişcări iregulare, m-am pomenit, lăsînd de o parte tot ce n-avea de-a face cu ţinta pe care-o urmăream, trudindu-mă să dezleg această anevoioasă problemă! Da, care e mai adînc, mai de nepătruns dintre amîndouă: oceanul sau inima omenească? Dacă treizeci de ani de cunoaştere a vieţii pot pînă la un anume punct să aplece balanţa către una sau cealaltă din aceste două dezlegări, îmi va fi îngăduit a spune că, oricare ar fi adîncimea oceanului, el nu se poate măsura, alăturate fiind sub această însuşire, cu adîncimea inimii omeneşti. Am avut legături cu oameni care au fost virtuoşi. Mureau la şaizeci de ani, şi nu era unul care să nu fi strigat: "Au făcut bine pe acest pămînt, adică şi-au milostivit aproapele: asta-i tot, nu-i chiar aşa de greu, oricine poate să facă la fel". Cine-i în stare să înţeleagă pentru ce doi îndrăgostiţi care se idolatrizau în ajun, pentru o vorbă greşit răstălmăcită se depărtează, unul spre răsărit, celălalt spre apus, cu ghimpii urii, răzbunării, amorului şi remuşcării, şi nu se mai revăd, fiecare împăunat în mîndria lui solitară? E un miracol care se reînnoieşte în fiecare zi, şi care, totuşi, nu e mai puţin miraculos. Cine va pricepe pentru ce sorbi îndelung nu numai neplăcerile de obşte ale semenilor, dar şi cele osebite ale prietenilor celor mai dragi, şi că eşti totodată şi îndurerat? O pildă de netăgăduit spre a închide şirul: omul zice făţarnic da şi gîndeşte nu. Iată de ce mistreţii omenirii au atîta încredere unii într-alţii şi nu sunt egoişti. Îi rămîne psihologiei încă mult drum de bătut. Te salut, bătrîn ocean!...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Irina MAVRODIN

... Mâna care scrie în-fiinţează reţeaua de necesităţi ce este opera, materialitatea ei definitivă, prin graţia unor stimuli care o pun în mişcare sau, dimpotrivă, a unor factori inhibitori ce îi opresc mişcarea tocmai la timpul cuvenit. Dar atât acel primum movens, cât şi imobilitatea în care încremeneşte trebuie puse pe seama unui hazard. Un hazard devenit totdeauna fericit şi bun, căci prin medierea lui se produce ecloziunea şi instaurarea necesităţii care este opera. Aceasta – din perspectiva în care mă situez – ar putea fi definită ca un hazard învins cu fiecare cuvânt, cu fiecare linie sau tuşă de culoare, cu fiecare milimetru de lut modelat, de marmură, de piatră cioplită, cu fiecare notă muzicală...

Biobibliografie

Născută la 12 iunie 1929 în Oradea.

Profesor universitar dr.; membru al Uniunii Scriitorilor din România (din 1972); membru în PEN CLUB, România (din 1992); director al colecţiei "Lettres roumaines", Editura Actes Sud, Franţa (1992 – 2005); director al colecţiei "Traduceri", Editura Scrisul Românesc, Craiova; editor senior la revista "Secolul 21"; director fondator şi coordonator al revistei "L'approche poïétique/poétique", Editura Scrisul Românesc, Craiova; director fondator şi coordonator al revistei "Atelier de traduction", Editura Universităţii "Ştefan cel Mare", Suceava; membru în comitetul de redacţie al revistei "Cahiers roumains d'études littéraires" (1980 – 1990); membru în comitetul de redacţie al revistelor: "Les Cahiers Emil Cioran – Approches critiques", "Scrisul Românesc", "Convorbiri literare", "Pro Saeculum", "Quaderni italo-romeni", Torino, Editura Dell'Orso, "Dialogos"; preşedinte al Asociaţiei Internaţionale "Prietenii lui Emil Cioran" din Sibiu; cetăţean de onoare al comunei Răşinari.

Decoraţii: 1992 – "Chevalier des Arts et des Lettres", decoraţie acordată de Statul francez; 2000 – "Steaua României" în gradul de Cavaler.

Premii: 1981 – Premiul Uniunii Scriitorilor din România; 1996 – Premiul "Lucian Blaga" al Academiei Române; 1997 – Premiul Opera Omnia al Editurii Scrisul Românesc; 1998 – Premiul pentru poezie "Femina Diana. Mari poete ale României", acordat de Academia Carpatica; 1999 – Premiul "Le 14 juillet" acordat de Ambasada Franţei în România; 2000 – Premiul "Iulia Hasdeu"; 2000 – Premiul Asociaţiei Editorilor din România; 2003 – Premiul de Excelenţă al revistei "Convorbiri Literare"; 2004 – Premiul Opera Omnia al oraşului Mărăşeşti; 2004 – Premiul de poezie al Editurii Scrisul Românesc.

Cărţi publicate

Versuri: 1970 – *Poeme*, Editura Cartea Românească; 1971 – *Reci limpezi cuvinte*, Editura Cartea Românească; 1978 – *Copac înflorit*, Editura Cartea Românească; 1987 – *Picătura de ploaie*, Editura Cartea Românească; 1998 – *Vocile*, Editura Cartea Românească; 2000 – *Punere în abis*, Colecţia "Poeţi români contemporani", Editura Eminescu; 2002 – *Capcana / Le piège*, Editura Curtea Veche; 2003 – *Centrul de aur*, Editura Scrisul Românesc.

Studii şi eseuri: 1971 – *Nathalie Sarraute et le Nouveau Roman* (teza de doctorat), TUB; 1972 – *Spaţiul continuu*, Editura Univers; 1975 – *Le roman français au XX-ème siècle*, TUB; 1977 – *Romanul poetic*, Editura Univers (versiune în limba română a tezei de doctorat); 1980 – *111 scriitori francezi* (în colab.), Editura Enciclopedică; 1981 – *Histoire de la littérature française* (în colab.), 3 vol., TUB; 1981 – *Poussin, praxis şi metodă*, Editura Meridiane (carte tradusă în franceză, engleză, germană, 1981); 1981 – *Modernii, precursori ai clasicilor*, Editura Dacia; 1982 – *Poietică şi poetică*, Editura Univers; 1982 – *Literatură franceză – Dicţionar istoric şi critic* (în colab.), Editura Ştiinţifică; 1983 – *Dictionnaire chronologique et critique de la littérature française* (în colab.), Editura Enciclopedică; 1983 – *Histoire de la littérature française* (în colab), 2 vol., Editura Didactică şi Pedagogică; 1985 – *Stendhal – scriitură şi cunoaştere*, Editura Albatros; 1987 – *Punctul central*, Editura Emi-

Icoană pe sticlă

senzaţia de a fi aici
şi totodată dincolo
jumătate din mine crede
şi jumătate din mine nu mai crede

în veşnicia acestei lumi
în care dintotdeauna mă aflu
linia care trece prin mijloc
e trunchiul copacului negru

cu cap de animal
soarele şi luna în ceruri
flori roşii pe pământ

îmi veghează
sfânta nesiguranţă

Prada

în faţa voastră
mă prosternez adânc
animale din pădurea foarte verde
a camerei mele

în faţa inocenţei voastre
duhoarea ei mă ameţeşte
rămân ţintuită
căzută la pământ

veniţi
zei preaslăviţi zeiţe adorate
sfârtecaţi-vă prada

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

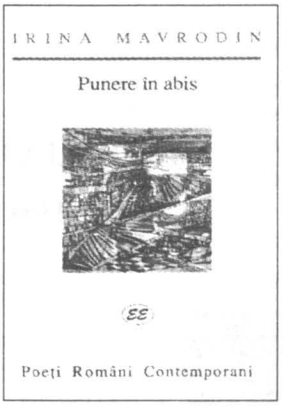

Casa de pe râu

e ca și cum
aș pluti cu toată casa pe un râu
patul masa și dulapul
vor să iasă prin ferestre

să dea frunze și flori
să fie trunchiuri și ramuri
întinse spre cer
lemnul lor uscat

geme sub vopsea
mult ar vrea să rodească
fructe zemoase și dulci

Poetul

pașii lui imprimă
bizare urme pe pământ
a deprins mecanismul savant
al monotoniei

mersul deviat în joc
și totuși enigma
nu se învață

Cântec

sunt într-un leagăn
atârnat de-o ramură
în pădure
sunt fericită
mă balansez în sus și-n jos

și cânt împreună cu păsările
Doamne mulțumescu-Ți Ție
un șarpe veninos a și-nceput
să urce spre mine

curând voi muri în chinuri
Doamne mulțumescu-Ți Ție

nescu; 1994 – *Mâna care scrie. Către o poietică a hazardului*, Editura Eminescu; 1999 – *Uimire și poiesis*, Editura Scrisul Românesc; 2001 – *Cvadratura cercului*, Editura Eminescu; 2004 – *Convorbiri cu Al. Deșliu*, Editura Pallas; 2004 – *Operă și monotonie*, Editura Scrisul Românesc.

Principalele traduceri în limba română: 1967 – Doamna de Staël, *Scrieri alese* (antologie din *Despre literatură. Despre Germania. Corinne sau Italia*), Editura Univers; 1968 – Henri Perruchot, *Viața lui Seurat*, Editura Meridiane; 1968 – Albert Camus, *Exilul și împărăția. Nunta. Fața și reversul. Căderea*, Editura Minerva, colecția BPT; 1969 – Albert Camus, *Mitul lui Sisif*, Editura Univers; 1970 – Drioton și Du Bourguet, *Arta faraonilor*, Editura Meridiane; 1971 – Doamna de Sévigné, *Scrisori*, Editura Univers; 1972 – André Gide, *Sechestrata din Poitiers. Amintiri de la Curtea cu juri*, Editura Univers; 1974 – John Read, *Istoria impresionismului*, Editura Meridiane; 1974 – Francis Ponge, *De partea lucrurilor*, Editura Univers; 1975 – Henry de Montherlant, *Cazul Exupère*, Editura Univers; 1978 – Eugène Delacroix, *Jurnal*, Editura Meridiane; 1978 – Gérard Genette, *Figuri* (antologie, traducere, prefață, în. colab.), Editura Univers; 1979 – Élie Faure, *Istoria artei*, 5 vol., Editura Meridiane; 1980 – Aloysius Bertrand, *Gaspard de la Nuit*, Editura Univers (în colab. cu Pan Izverna); 1981 – Maurice Blanchot, *Spațiul literar*, Editura Univers; 1981 – Marcel Proust, *Eseuri*, Editura Univers; 1984 – *Proza fantastică franceză în secolul al XIX-lea* (antologie, studiu introductiv și note de Irina Mavrodin, în colab.), 3 vol., Editura Minerva, colecția BPT; 1985 – Paul Ricœur, *Metafora vie*, Editura Univers; 1986 – Gustave Flaubert, *Bouvard și Pécuchet. Străbătând câmpii și țărmuri. Dicționar de idei primite de-a gata*, Editura Univers; 1986 – Pierre Chaunu, *Civilizația Europei în Secolul Luminilor*, 3 vol., Editura Meridiane; 1987 – Marcel Proust, *Swann*, Editura Univers; 1988 – Marcel Proust, *La umbra fetelor în floare*, Editura Univers; 1989 – Marcel Proust, *Guermantes*, Editura Univers; 1990 – Élie Faure, *Spiritul formelor*, 2 vol., Editura Meridiane; 1992 – Émile Cioran, *Tratat de descompunere*, Editura Humanitas; 1994 – Marcel Proust, *Sodoma și Gomora*, Editura Univers; 1994 – Émile Cioran, *Căderea în timp*, Editura Humanitas; 1995 – Gaston Bachelard, *Apa și visele*, Editura Univers; 1995 – Albert Cohen, *Cartea mamei*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 1996 – Vadime și Danielle Eliseef, *Civilizația japoneză*, Editura Meridiane; 1996 – Nina Berberova, *Acompaniatoarea...*, Editura Humanitas; 1997 – Gaston Bachelard, *Aerul și visele*, Editura Univers; 1998 – P. de Mandiargues, *Marginea*, Editura Nemira; 1998 – Marcel Proust, *Prizoniera*, Editura Univers; 1998 – Gaston Bachelard, *Pământul și reveriile voinței*, Editura Univers; 1999 – Albert Cohen, *Frumoasa Domnului*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 1999 – Gaston Bachelard, *Pământul și reveriile odihnei*, Editura Univers; 1999 – Marcel Proust, *Plecarea Albertinei*, Editura Univers; 2000 – Marcel Proust, *Timpul regăsit*, Editura Univers. **Cu acest volum se încheie publicarea traducerii integrale a ciclului *În căutarea timpului pierdut*, ediție critică (prefețe, note, comentarii) și traducere de Irina Mavrodin**; 2001 – Marcel Proust, *Indiferentul*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2001 – Yann Apperry, *Diabolus in musica*, Editura Pandora-M; 2001 – Patrick Rambaud, *Bătălia*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2002 – Jean Cocteau, *Scrisoare către americani*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2002 – Paul-Louis Courier, *Pamphlet des pamphlets / Pamfletul pamfletelor*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2003 – Camille Laurens, *Carnet de bal*, Editura Pandora-M; 2004 – Alexandra Laignel-Lavastine, *Cioran, Eliade, Ionesco: Uitarea fascismului*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2004 – Leslie Kaplan, *Psihanalistul*, Editura Trei; 2004 – Alice Ferney, *Cartea iubirii* (*La conversation amoureuse*), Editura Pandora-M; 2004 – Paul-Louis Courier, *Lettres de France et d'Italie / Scrisori din Franța și din Italia*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2005 – Roland Jaccard, *Cioran & Co.*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2005 – Frédéric Beigbeder, *Nuvele sub ecstasy*, Editura Pandora-M; 2005 – Henry de Montherlant, *Micuța infantă de Castilia*, Editura Polirom; 2005 – Emmanuèle Bernheim, *Soția lui. Vineri seara*, Editura Pandora-M; 2005 – Amélie Nothomb, *Dicționar de nume proprii*, Editura Polirom; 2005 – Paul-Louis Courier, *Du commandement de la cavalerie et de l'équitation / Despre comanda cavaleriei și despre echitație*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST.

Traduceri în limba franceză: 1985 – Eugen Jebeleanu, *Hanibal / Hannibal, Poeme*, Editura Minerva; 1992 – Mircea Eliade, *Gaudeamus*, Actes Sud; 1992 – Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*, Actes Sud; Anton Holban, *O moarte care nu dovedește nimic*, urmează să apară.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Centenar

PETRU COMARNESCU
1905 – 1970

... Mlădios şi plural, cu intuiţii fine şi rapide, d. Petru Comarnescu ocupă prin varietatea preocupărilor şi deschiderea curiozităţii sale un loc central în activitatea generaţiei căreia îi aparţine. Are informaţie şi iniţiativă, entuziasme durabile, înţelegere mlădioasă pentru faptele de cultură, unind într-un mănunchi valorile fundamentale cu semnele încă nesigure ale deschizătorilor de drumuri, îndreptaţi către viitor. Emotiv, vibratil, sensibil la nuanţe şi valori, d. Comarnescu are uşurinţa trecerii prin sectoarele cele mai diferite ale vieţii spirituale, cuprinzând un registru foarte variat de curiozităţi intelectuale...

Ion BIBERI

Biobibliografie

Născut la Iaşi, în 23 noiembrie 1905.

Decedat în Bucureşti, la 27 noiembrie 1970.

Şcoala primară şi liceul la Iaşi (Liceul Naţional) şi la Bucureşti (Colegiul Naţional "Sf. Sava").

Urmează şcoala pregătitoare pentru ofiţeri de rezervă de artilerie (Craiova, 1924 – 1925).

După studii de drept, de litere şi filosofie la Universitatea din Bucureşti, pleacă în SUA ca bursier (1929 – 1931) şi îşi ia doctoratul în filozofie la Universitatea Southern California, cu teza *Natura frumosului şi relaţia lui cu binele* (*Kalokagathon*).

În 1933 este numit inspector la Direcţia Teatrelor din Ministerul Instrucţiunii şi Artelor şi, în acelaşi an, redactor la Editura Fundaţiilor Regale.

Între 1944 şi 1948, redactor la "Timpul", "Naţiunea", "Universul".

În 1952 este concediat de peste tot şi i se interzice să publice. Se va îndrepta exclusiv spre critica de artă.

Bibliografia scrierilor lui Comarnescu despre arta românească este imensă.

A fost un admirator entuziast al "modelului american" şi al democraţiei rooseveltiene.

Scrierile lui Petru Comarnescu, incluzând note de călătorie, memorii, jurnal, monografii, studii, traduceri, cuprind un număr de peste 62 de volume.

Tirania formulelor-capcane

Afirmarea unei ideologii sau afişarea unei firme nu mai pot fi astăzi pentru cugetătorul voitor de bine criterii sau garanţii de neverificat. Un alt aspect care circumscrie drama cugetătorului voitor de bine în zilele noastre, este acela al dezacordului dintre formule şi realităţile concrete, dintre firme şi oameni, dintre etichete şi conţinuturi. Altfel spus, niciodată ca astăzi nu se simte o mai mare nepotrivire între idei şi fapte. Dacă filosofia ne-a învăţat adesea să distingem între aparenţele lucrurilor şi realitatea lor, atrăgându-ne atenţia că percepţii, sensaţii, credinţe pot fi înşelătoare, că a părea şi a nu fi este tot una, – viaţa ne-arată, la rândul ei, că şi în lumea ideilor legate de fenomene poate fi multă aparenţă şi se poate strecura înşelătoria. Cu cât trăim mai mult cu atât ne convingem că inteligenţa noastră poate fi atât de lesne înşelată, că nu e suficient ca să auzim o formulă sau o idee sau un principiu şi să o legăm de experienţele trecutului sau de faptele istoriei pentruca să şi credem că toate acestea (formula, ideia, principiul) sunt şi *astăzi* la fel de demne şi valoroase.

Mai ales într'o ţară ca a noastră unde majoritatea nu a ajuns să fie autentic intelectualistă şi unde intuiţia adevărului concret poate fi atât de uşor pervertită, modificată, denaturată. Cum se petrece această denaturare a intuiţiei adevărului nu e greu de lămurit. Totul în lume atârnă de bună credinţa şi conştiinţa celui ce gândeşte sau activează.

Cele mai mari invenţii ştiinţifice, ca şi cartea, ca şi ziarul, ca şi radioul, ca şi politica, pot fi deopotrivă mijloace de înălţare sau scoborâre a vieţii şi adevărului. În ele înseşi, tocmai pentrucă sunt *numai mijloace*, ele-s neutre din punct de vedere moral. Moralitatea dinamitei, a ziarului, a cărţii, a partidului politic, – nu o pot realiza decât oamenii şi mai ales scopurile şi idealurile lor. Dacă dinamita se întrebuinţează pentru aruncarea în aer a unor munţi care să deschidă căi noui de comunicaţie, dinamita este un mijloc moral. Dacă dinamita se întrebuinţează pentru uciderea adversarilor pe care nu-i poţi combate altfel, ea devine un mijloc imoral, dăunător şi ruşinos pen-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

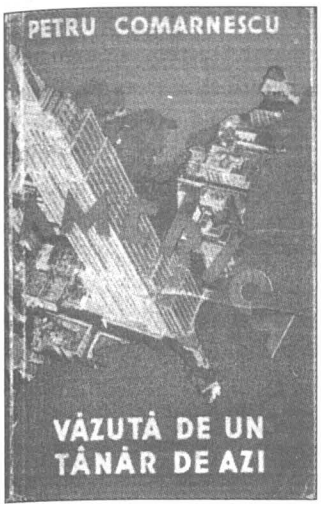

... şederea în Statele Unite ale Americii mi-a prilejuit cunoaşterea directă a unei naţiuni uriaşe, aflată tocmai atunci într'o mare criză. Erau ultimii ani ai regimului Hoover, cu excesele unui capitalism necontrolat şi neajustat nevoilor mulţimii, cu şomajul şi dificultăţile ştiute. Am avut norocul de a fi martorul marei schimbări sociale, în faza-i de pregătire intelectuală, pe care regimul Roosevelt avea să o ducă la îndeplinire. Am trăit în anii aceia, când intelectualii americani se socoteau răspunzători de criză şi se străduiau să-i găsească leacul.

Atunci mi-am putut da seama câtă forţă intelectuală şi morală posedă poporul american şi ce rol covârşitor pot avea inteligenţa şi ştiinţa în diriguirea politicei. Am participat la Williamstown şi Riverside la congrese în care se discutau problemele internaţionale şi naţionale; am urmărit în revistele şi ziarele americane criticile progresiştilor şi propunerile lor pentru o altfel de organizare a societăţii; am discutat cu profesorii şi prietenii mei reformele sociale ce trebuiau să salveze omenia şi dreptatea, prin metode noui. Am trăit preludiul marei transfigurări sociale a Americii, pregătirea new-deal-ului, convingându-mă deplin de puterea inteligenţii americane, de dinamismul şi eficienţa ei generoasă, largă, curajoasă...

tru civilizaţia care a creiat-o.

Din punct de vedere etic, totul, – credinţa, iubirea, acţiunea, gândirea – este mijloc de realizare a binelui sau a răului. Deaceia, etic vorbind, nici chiar gândirea, nici chiar cele mai ispititoare formule şi idei şi principii nu sunt morale dela sine. Morale devin numai când sunt supuse binelui, criteriul suveran al Eticei.

Dificultatea cugetătorului voitor de bine, într'o asemenea situaţie, constă în a discerne în toate formulele şi principiile luate şi promovate de anumiţi oameni sau grupuri, partea de adevăr şi partea de impostură. Căci, *fenomen tipic vremii noastre*, de multe ori sub eticheta de "democraţie", "socialism", "umanitate", "credinţă", "cinste", "liberalism", "poesie" etc. se ascund acţiuni şi oameni mai răi şi mai nevrednici decât cei care-şi poreclesc activitatea şi scopurile sub firme mai puţin atrăgătoare în prezent şi mai puţin nobil răsunătoare în trecut. Vremurile au ajuns astfel că nu mai prezintă nicio garanţie morală faptul în sine că o grupare îşi zice democrată sau umanitaristă. *A afirma un fapt sau un ideal nu înseamnă şi a-l trăi, a-l respecta întocmai.* Se poate întâmpla ca sub o formulă sau sub o doctrină sau sub o mişcare cu titulatură protrivnică să se facă sau să se aspire către o direcţiune sau o inspiraţie democratică, liberalistă, socialistă, omenoasă, într'un grad superior celui realizat de grupurile care au monopolizat titulaturile strălucitoare sau le-a moştenit dintr'un trecut, în care ele au fost reale.

Lumea crede în prestigiul marilor idei şi formule. Pentru un simbol bine înrădăcinat în memoria ei e gata să-şi dea viaţa. Pentru o prejudecată bine speculată urlă, acuză, condamnă. Pentru o idee bine răspândită nu mai pridideşte să laude, să admire, să cadă în delir. Mulţimea reacţionează fără prea multă cugetare, primind cu uşurinţă sugestiile, impresiunile, gesturile de efect. Ea nu priveşte totul prin metoda sceptică a ştiinţei şi, purtată de tot felul de griji, mobile şi scopuri imediate, – nu are nici răbdarea şi, uneori, nici putinţa de a aştepta *verificarea* formelor afirmate, acuzaţiilor aduse, simbolurilor agitate. Aici, mai cu seamă, cugetătorul voitor de bine universal valabil şi-ar avea, în primul rând, de îndeplinit misiunea.

Dar sarcina asta este pe cât de mare şi nobilă pe atât de grea. Cugetătorul voitor de bine trebue să gândească şi să observe. Şi dacă pentru gândire el nu face decât să-şi urmeze vocaţia şi să lucreze cât mai deplin – pentru observaţia realităţii concrete el nu poate fi la fel de prompt şi de asiduu. *Cugetătorul voitor de bine* – nu ne ocupăm aci, după cum se vede, de cugetătorul pur, depărtat prin destin, prin voinţă sau din desgust, de viaţa mulţimilor – *este prin natura lui dispus să judece lumea şi faptele prin idei, prin formulele pe care această lume şi le arogă.* Aici se află *centrul naivităţii intelectuale.* Aici intelectualii se arată uneori la fel de superficiali ca şi ceilalţi, oamenii comuni, care se lasă conduşi de impresii, svonuri, ecouri, sugestii. Aici întâlnim celalt fel de aparenţă, care trebue combătut. Aparenţa lumii concrete o combate teoria cunoaşterii şi înţelepciunea în genere. *Aparenţa ideilor, aparenţa etichetelor afirmate, dar nedovedite, – este un aspect care scapă judecăţii filosofiei, dar care constitue prin excelenţă centrul preocupărilor etice*, adică al cugetătorilor voitori

(continuare în pagina 18)

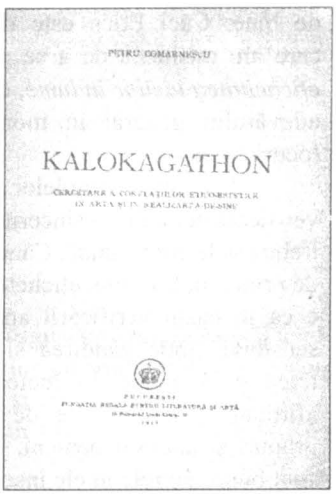
PETRU COMARNESCU

KALOKAGATHON

... La 21 de ani ştiam pe Maritain fără să-l fi adâncit pe Aristoteles; urmăream pe cei dela **Nouvelle Revue Française** *fără să-l fi citit pe Montaigne; cunoşteam mai bine pe Valéry decât pe Plato, pe Picasso decât pe Da Vinci, pe Strawinsky decât pe J. S. Bach. Sufeream şi eu de marea greşeală a atmosferii dela noi, în care tinerii încep cu prezentul, fără a căpăta cunoştinţele fundamentale sau principiile valabile ale ştiinţei. În America am cunoscut temeinic pe Plato şi Aristotel, fără de care nu se poate filosofa, precum şi pe Descartes, Leibniz, Kant, Hegel. Acolo am ascultat aproape tot ce a compus J. S. Bach. Acolo, am văzut pânzele lui Rembrandt, El Greco sau Cézanne. Acolo am ascultat sau am cunoscut pe Einstein, Bertrand Rusell, G. K. Chesterton, John Dewey şi T. H. Morgan iar ca profesori am avut pe idealistul leibnizian dela Universitatea din Londra, H. W. Carr, prietenul lui Bergson şi Croce, pe care i-a introdus în cultura anglo-americană, pe pragmatistul dela Oxford F. C. Schiller, pe personalistul R. T. Flewelling, pe realistul Hoernlé, pe sociologul Clarence Marsh Case, a cărui carte,* **Coerciţiunea ne violentă**, *Mahatma Gandhi o avea la căpătâi... Teza de doctorat* **Kalokagathon** *reia, de fapt, problema relaţiilor dintre etică şi artă, pe care, cei dintâi, Grecii le-au intuit...*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

de bine. Căci Etica este disciplina care are misiunea de a se ocupa cu *eficacitatea ideilor în lume*, cu trăirea adevărului general în momente și locuri anumite.

Aparența formulelor poate fi verificată numai prin sinceritatea care trebue să le corespundă. Când e vorba de principii, formule, etichete, nu mai e ca în cazul verificării aparențelor sensibile, unde gândirea și cunoașterea pură ajung. În lumea ideilor afirmate și promovate de anumite grupuri și anumiți oameni, ideile nu sunt bune sau rele în ele înseși. *Eventualitatea răului rezidă în oamenii care se slujesc de aceste idei.* Nici un intelectual nu va refuza să admită că "democrație", "libertate", "credință", "omenie" sunt formule demne și nobile. Dar nici un om inteligent nu trebue să fie naiv să creadă că toate grupările și toți oamenii care se prevalează de aceste idei și principii sunt consecvenți și sinceri.

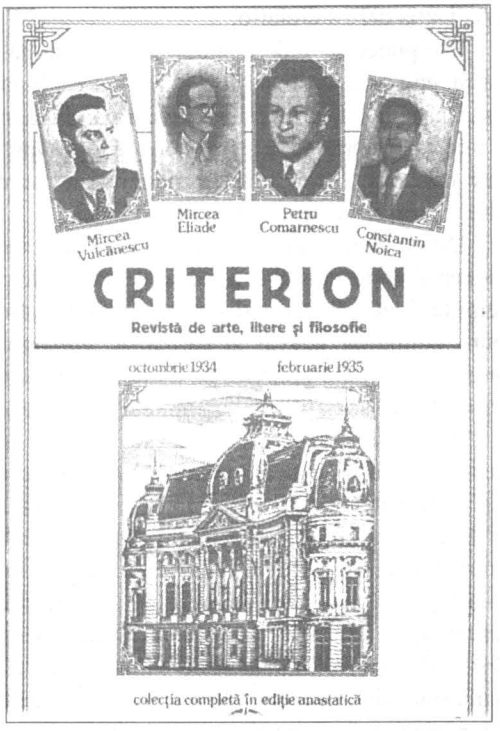

Una din marile înșelătorii din prezent este tocmai *tirania și specula marilor etichete și formule*, exercitată de o seamă de oameni josnici și interesați. Intelectualii nu pot fi câștigați prin beneficii materiale, dar pot fi lesne captați prin câteva formule amplu afirmate și expresiv simulate. Experiența arată însă orcui cum adeseori sub numele de democrați se ascund o mână de plutocrați, cum sub numele de socialism operează bande de demagogi, cum sub eticheta credinței pot profita pentru ei înșeși oamenii de cea mai "rea credință", cum sub platoșa haiduciei se pot comite cele mai mari țigănii, cum sub nimbul sfințeniei parvin cei mai groaznici impostori.

Dacă împotriva înșelăciunii simțurilor teoria cunoștinței și metafizica sunt metodele cele mai certe și mai revelatoare de adevăr, împotriva tiraniei formulelor mari, speculate de oamenii meschini, nu este alt leac decât acela al *verificării morale*. Această verificare morală cere cugetătorului voitor de bine mult scepticism inițial, multă observație pătrunzătoare, multă așteptare, – tocmai pentru a vedea dacă nu cumva în dosul marilor idei și principii se ascund nesinceritatea, interesul sau alte pasiuni nevrednice.

În lumea ideologiilor și a politicei și a scrisului, – adică acolo unde mijlocul de comunicare și determinare la acțiune nu este senzația sau acțiunea directă, ci ideia – cugetătorul voitor de bine trebue să aducă marea lui grijă de adevăr și dreptate. Numai când intelectualul trăește sub veghea eticei se poate vorbi de valoarea regulativă a ideii în lume, *de eficacitatea marilor principii și formule*. Altfel intelectualul este tot atât de inutil pentru adevărul ideal ca și omul obișnuit pentru adevărul realității fizice. Așa precum domnul X nu are dreptul să discute dacă piatra sau masa din față există într'adevăr, până nu-și însușește cunoștințele științei sau ale filosofiei, la fel intelectualul Y nu are dreptul de a crede și a susține public, că gruparea Z sau instituția A sau mișcarea T sunt bune numai pentrucă și-au pus în frunte anumite idei și principii care în trecutul istoriei sau în logica pură s'au dovedit superioare.

Este momentul în care cugetătorii voitori de bine trebue să-și verifice prejudecățile și mai ales *predispozițiile naiv-intelectuale* pentru a controla cine reprezintă mai vrednic o idee sau un crez. Cei care-l afirmă toată ziua sau cei cari afirmându-l mai rar și cu mai multă discreție sau chiar deloc îl realizează totuși mai plin.

Trăim într'o epocă în care, ca niciodată în istorie, cele mai opuse formule și credințe și soluții și idealuri coexistă și se ciocnesc, cu intensitate și o vrăjmășie rar întâlnită. Cine vrea să se pronunțe asupra lor trebue să cumpănească și ideile dar și sinceritatea dela baza acestor mișcări spirituale, politice, economice. Căci din multe formule viața și adevărul s'au retras pentru a se furișa în altele mai modeste, mai puțin atrăgătoare, poate, pentru intelectualii complicați și pretențioși. Nu voim a spune că de sub toate firmele conținutul autentic a dispărut. Ci numai că afirmarea unei ideologii sau afișarea unei firme nu mai este o garanție a conținutului afirmat sau afișat. Tehnica și răutatea pot înșela astăzi mai mult decât ieri, când oamenii lucrau în grupuri mai restrânse și mai izolate, ducând o viață mai simplă și mai cu teamă de Dumnezeu.

Trecătorule, așa cum treci tu prin fața acelorași case care pe dinafară rămân aceleași în ciuda vieții dinăuntru care se usucă sau se primenește, nu uita că și din formele și ideile în care tu te-ai obișnuit să crezi, poate într'o bună zi să dispară sau să fi dispărut (pe deantregul sau numai în parte) adevărul, credința, sinceritatea! Nu te lăsa orbit sau tiranizat de măreția nici unui fel de aparență, ci caută să cunoști ce-i înăuntru! Iar când nu ai putința să cunoști, îndoește-te, așteaptă sau taci, dar nu lăuda, condamna sau participa la capcanele cu etichete frumos sunătoare.

Din multe temple zeii au dispărut, din multe mișcări spiritul s'a retras, din multe formule sinceritatea a fost înăbușită. Dar conținuturile pot să se afle mai puternice și mai pure în subterane, în mari așteptări, sau după acei pereți cari pentru moment au fost întinați de impostorii și exploatatorii formulelor-capcane.

Texte reproduse din: Petru COMARNESCU, *America văzută de un tînăr de azi*, Editura "Adeverul" S. A., București, 1934; "Criterion", ianuarie – februarie 1935; Ion BIBERI, *Lumea de mâine*, Editura Forum, 1946; Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, C/D, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Joi, 6 octombrie a.c., la Filiala *LIVIU REBREANU*, a fost susținută, de către dr. ing. Florea Neagu, conferința *Cornel Dumitrescu – salvatorul a mii de evrei*. Datele prezentate, rezultat al cercetărilor efectuate de-a lungul anilor în diverse locuri din țară și străinătate (Moscova, Tel Aviv, Cernăuți, Togliatti, Samara, Montreal…), precum și expoziția documentară *Proceduri adaptive ale lui Cornel Dumitrescu* relevă o pagină din istoria românilor extrem de interesantă și puțin cunoscută. (*GSM*)

Cornel Dumitrescu – salvatorul a mii de evrei

"*Veritas odium parit*"
"*Adevărul aduce ura*"
Terentius, Andria, I.1

Florea NEAGU

La întâlnirea noastră de primăvară, a celor ce mai sunt din IPROMIN[1], câțiva colegi m-au îndrumat stăruitor să public mai multe amănunte despre unul dintre noi care nu mai este, știut ca fost șef al Serviciului Plan din institut, despre Cornel Dumitrescu, cel care a salvat de la deportare și pieire câteva mii de evrei, când fu cu războiul la Cernăuți.

Unii dintre cei prezenți la întâlnirea de la *Monte Carlo*, din Cișmigiu, nici nu auziseră de faptele omenosului lor coleg de serviciu, deși sunt din București. Alții, cum ar fi Clarisa Niculescu, venită la întâlnire de la Tel Aviv, sau inginerul Dragoș Mușatescu, venit și el la aceeași întâlnire din îndepărtata Canadă, cunosc până și mărturiile scrise ale unora dintre cei salvați, redate în pagini de ziare sau în emisiuni televizate despre fostul nostru coleg. Iată de pildă, începutul scrisorii d-nei Martha Hellereich, trăitoare în Tel Aviv, scrisoare primită de mine la București pe 15 iunie 2000: "*Subsemnata, Martha Hellereich, declar că domnul Dumitrescu m-a salvat pe mine, pe soțul și părinții mei de deportare în lagărul din Transnistria*".

Prin valoarea demonstrativă a omeniei, ca descriptor al firii românului, cazul de care ne ocupăm de câțiva ani buni nu mai poate lipsi din programele de instruire școlară și nici din circuitele mediatice prin care se prezintă texte și imagini despre români.

Măreția și naturalețea prin care s-a manifestat blândețea – componentă a spiritualității românești – nu mai pot fi lăsate pradă entropiei neiertătoare. Și dacă blândețea, văzută nu numai ca pol recesiv al urii, ci mai ales ca virtute activă deosebitoare a românilor față de popoarele învecinate, reprezintă o trăsătură specifică atât de stabilă în încercările istoriei naționale, vom trece numaidecât la cadrul filozofic de amplasare a chestiunii de care ne ocupăm.

De mare ajutor în sistematizarea conceptuală a gândurilor mele despre aventura, marea aventură a vieții lui Cornel Dumitrescu ne va fi principiul recesivității, după care manifestările legii iubirii de oameni sunt dominate de legea urii, de legea amorală a violenței. Filozoful ne oferă încadrarea directă a faptelor de care ne ocupăm: "*Viața umană se mișcă între legea amorală a violenței, care este caracter dominant și legea morală a iubirii, care este recesivă. /.../. Conflictul domină, armonia este recesivă. Lumea este plină de conflicte*"[2].

Cornel Dumitrescu

Iată, deci, cum iubirea de oameni ca principiu moral stă în urma violenței ca manifestare a urii, iubirea este recesivă, ura domină viața socială. Iar ura, la rândul ei, se trage din frică, își are geneza într-un statut al inferiorității animalice, cel al fricii. Că din frică se trage ura, ne convinge și Mircea Florian, de care am amintit, dar și Dumitru Stăniloae[3] și, mai încoace, Petre Pandrea[4], care susțin în chip convingător

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

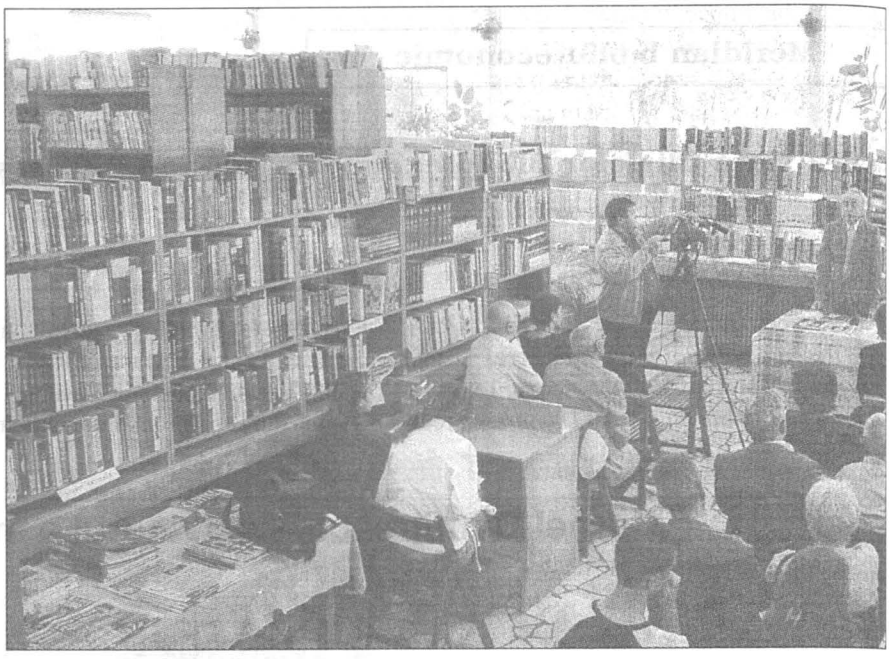

aceeaşi legătură între frică şi ură. "*Epoca noastră ne dă lecţii de ură, nu de iubire. Totuşi, iubirea a rămas chitul vieţii noastre, cheagul omenirii. Este poate destul să înlăturăm frica, generatoare de ură, pentru ca iubirea să se reverse impetuos*"[5]. Iar D. Stăniloae, în anii 1938 – 1939, cercetând problema răului, ajungea "*la concluzia că răul vine dintr-o lăcomie neînfrânată firii noastre actuale după viaţă, lăcomie alimentată dintr-o teamă neîncetată şi chinuitoare de împuţinare a vieţii noastre, de sleire şi de sfârşirea ei*"[6].

Făcând judecăţi asupra răului şi urii, Petre Pandrea, un valah superior ca şi Cornel Dumitrescu, cu care avea multe asemănări, declară în memoriile sale din vara anului 1955 în chip tranşant: "*Din frică se nasc răutatea şi şiretenia... Din atomizare, recte singurătate, pe bază de frică, se naşte egoismul cel mai feroce*"[7]. Dacă ura are în spatele ei frica, la rândul ei este urmată de violenţă, egoism, voinţă de putere, recurgere la forţă, înşelătorie ca formă rafinată de violenţă.

Prin contrast, polul recesiv al iubirii duce la sentimentul altruismului, în forme de manifestare "pentru altul". Adică "altul" devine scop, şi nu mijloc. Acest "altul" fiind nu numai cel apropiat, ci şi cel de alt neam. Aşa cum credea D. Stăniloae: "*Umanul există numai în formă naţională, colorat naţional, determinat naţional, aşa cum există numai determinat individual... Un român când simte milă faţă de ungur, în mila lui e tot român; sentimentul de frăţie umană care simte că-l leagă de un ungur e un sentiment colorat româneşte, nu anaţional*"[8].

Am făcut acest scurt excurs în planul ceva mai abstract al dualismului violenţă – iubire tocmai cu scopul de a uşura demersul de încadrare a concretului din faptele românului Cornel Dumitrescu, acea personalitate pe care vreau s-o aduc în conştiinţa publică, emblematică şi ilustrativă pentru spiritualitatea românească.

Faptele, la care urmează să mă refer pe scurt ceva mai încolo, au evidentă forţă probantă cu privire la componentele intime ale spiritualităţii româneşti. Omenia, regăsită, cum vom vedea, în faptele directorului de la Fabrica "Tricotania" din Cernăuţi, este o trăsătură profund caracterizantă pentru mediul românesc. Asemenea fapte trec în patrimoniul de valori definitorii pentru sufletul românilor la categoria frumosului, pe care F. M. Dostoievski o vedea drept salvare a lumii din mocirla păcatului.

"Ce frumoasă faptă!", zice românul când vrea să dea aprecierea supremă a moralului, a eticului. Tot aşa, cum românii, când evaluează răul de maximă gravitate, spun: "Ce urât!", vroind să se înţeleagă că urâţenia e păcatul cel mare.

De altfel, Ion Zamfirescu, în *Concluziile* la *Spiritualităţile româneşti*[9], pune umanismul românesc "*înaintea oricăror foruri de judecată sau de calificări spirituale, un titlu de legitimitate morală şi istorică pentru poporul nostru românesc*".

Realităţile sufleteşti, în care vom aşeza şi faptele lui Cornel Dumitrescu, aşa cum le-au dovedit şi gânditorii pomeniţi mai înainte, sunt surprinse cu rigoare şi redate urmaşilor în versurile parfumate ale unui alt mare gânditor român, Mihai Eminescu, în poezia *Noi amândoi avem acelaşi dascăl*, din 1879:

Căci din adâncul gândurilor tale
Răsare ură, din al meu amor,
Tu ai vrea tot să meargă pe-a sa cale,
Eu celui slab îi sunt în ajutor.
Cu-acelaşi gând, noi totuşi ne desfidem:
Non idem est si duo dictunt idem.
("Fiecare vede lucrurile în felul său")

Cine a fost Cornel Dumitrescu? Cel mai scurt text, în care pot să-l prezint, ar fi cel ce urmează. Cornel Dumitrescu s-a născut într-un sat din Mehedinţi (Braniştea), în anul 1908. Înainte de a termina liceul din Corabia se angajează funcţionar în Bucureşti, unde, în 1929, absolvă Şcoala Superioară de Comerţ. La Banca Marmorosch-Blank începe a fi curier şi ajunge consilier al lui Blank. În anii 1942 – 1944 este director la Fabrica "Tricotania" din Cernăuţi. La Institutul de Proiectări Miniere din Bucureşti se angajează, în 1953, contabil, de unde se pensionează, în 1968, ca şef al Serviciului Plan. Moare în 1976 şi este înmormantat în Cimitirul "Reînvierea" din Bucureşti. Cum se vede cu uşurinţă, o dâră de viaţă obişnuită pentru un fiu de ţăran român ajuns printre orăşenii din clasa de mijloc, cum s-ar spune azi.

Din cei şaisprezece ani, câţi a lucrat la IPROMIN, cred că am putea scoate mai în faţă unul mai fierbinte pentru el, anul 1965. Am două motive să văd acest an ca unul deosebit: a fost distins cu o importantă decoraţie de stat, semn al vrednicie sale în muncă, şi să se destăinuie cuiva despre o păţanie greu de mărturisit. Mă încredinţa, atunci, în iulie 1965, că ce-mi va spune nu mai ştie nimeni.

Ce ştia lumea din Institut despre Cornel Dumitrescu? Ştia că este un om muncitor şi cuminte. Ştia că este binevoitor şi măsurat la vorbă. Era unul dintre cei care nu caută gâlceavă şi căruia nu-i plac treburile încurcate. Mai ştia că este reacţionar, dar asta e ceva mai greu de explicat aici şi e şi mai greu de înţeles cât de împovărător este statutul social al celui ce trebuie să-şi poarte încadrarea în asemenea clasificare.

Ce mai aflu din paginile de note zilnice din agenda

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mea? Joi, 1 iulie 1965: am susținut la minister lista de propuneri pentru decorații. Recunosc acum că acel demers părea atunci cam temerar din partea mea, dar am pornit printre *scile și caribde* sub stindardul celor 15 ani de activitate și succese dovedite ale merituoșilor mei subalterni.

Sâmbătă, 3 iulie 1965: Cornel Dumitrescu mă întâmpină în capul scării, când mă întorceam de la minister cu "*Să trăiți, ce credeți că nu știu de unde veniți! Vă aștept să vă rog din suflet, că eu …*". Eu, cam dojenitor, l-am invitat la mine în birou, că nu-i locul potrivit să vorbim în capul scării, la etajul doi. El: "*Nu merg*!" Privindu-mă peste rama ochelarilor: "*Vă rog din suflet, tăiați-mă!*" Mi-aduc aminte că m-a îngrijorat stăruința lui de a fi scos de pe lista de propuneri și l-am convocat pentru a doua zi, duminică, să-și motiveze stăruința de a fi scos de pe listă. A venit și a luat-o de când a plecat, cu o legăturică în mână, de la Corabia la București. Avea șase clase de liceu. Din multe câte povestea, reținu numai șocantul, pentru mine, fapt, că era adesea invitatul regelui Carol al II-lea la joc de bridge. Și, așa, pas cu pas, oftând din când în când, a ajuns la zguduitoarea pentru el anchetă din 1946, acuzat de un general sovietic, de crime de război. Ancheta s-a desfășurat în Blocul Sora[10] de pe Calea Victoriei, timp de șase săptămâni. Mai țin minte din relatarea aproape șoptită a lui că, la ultima întâlnire cu generalul, întâlnire mijlocită de un colonel, tot sovietic, i s-a spus că au primit de la Moscova transcrierea a două emisiuni BBC din toamna anului '44. Vocile vii din acele emisiuni de radio, ca și mărturiile de agentură din Cernăuți confirmau spusele anchetatului cum că nu a ucis, ci a salvat de la deportare și pieire pe cei peste 3.600 de evrei pe care îi socotise el în declarațiile cerute de către militarii sovietici.

Ce-am mai reținut din mărturiile anchetatului era faptul că el numai după șase luni de la încetarea anchetei a început să admită că cercetarea s-a oprit într-adevăr.

– *Dar de ce să te tai?* întrebam eu în vara anului 1965.

– *Divorțat sunt, avere am avut; că jucam cărți cu regele și beam cafea cu* "Duduia"[11] *v-am spus! Nu se poate să nu știe ăia de la Securitate, iar dumneavoastră mă tot împingeți în ochii lor; mă și văd scriitor de basculante în cariera de la Teliuc*[12]. *Vreau să mă feresc. Vă și previn, să nu vă ia ăia la ochi, am auzit că aveți pe listă și pe Gigi Dinescu și pe Oprișor și pe Hillard și pe cine o mai fi. Or fi ei competenți și activi, dar unu' e cu firmă naționalizată, altu' cu sora plecată în suita ultimului rege, celălalt cu tată-n pușcărie pentru că a fost director la Concordia! Vă rog, tăiați-mă* – spunea, puțin mai agitat, șeful Serviciului Plan.

Nu l-am tăiat nici eu, nu l-a tăiat nici președintele Consiliului de Stat, iar în ziarele din data de 3 noiembrie 1965 se publica știrea decorării a patruzeci și cinci de specialiști, între care și Cornel Dumitrescu. El a ieșit la pensie în 1968. Institutul, atât de apreciat, a fost din rațiuni, încă neclarificate, desființat în 1973. Fostul șef al Serviciului Plan a plecat în rândul drepților în 1976.

Nu știu dacă după evenimentele din 1965 el s-a mai destăinuit cuiva. Eu, sigur, n-am spus nimănui despre cele aflate atunci. Numai încoace, spre mijlocul anilor '90, încercând să-mi pun rânduială în agende și jurnale, dar mai ales sub înrâurirea evenimentelor artistice legate de *Lista lui Schindler*, mi-am amintit că *Schindler* al meu, Cornel Dumitrescu, are lista autentificată de instanțe competente. Și cum cea mai promițătoare, cu valență probatorie în mediile autohtone indiferente mi s-a părut a fi chiar dosarul de anchetare amintit, pe care am purces a-l căuta în arhivele organismelor bănuite a fi întreprins în acel an, 1946, ancheta: FSB[13], GRU[14], MVD[15] (vezi adresa SIDO din 7 august 2000, Moscova).

Răspunsul de la prima instituție dintre cele trei, la care m-am înfățișat în anul 2000, la Moscova, a fost nu numai încurajator, ci de-a dreptul deschizător de drumuri.

În arhivele de Stat din Cernăuți, unde am găsit nu numai înțelegere, ci și competență autentică, am putut afla statele de funcțiuni, în original, semnate de directorul Fabricii "Tricotania", Cornel Dumitrescu, pe formulare standard. Două coloane din formularul standard oferă răspunsul direct la întrebarea de căpătâi: A salvat Cornel Dumitrescu oameni ce, potrivit legii timpului, trebuiau trimiși în lagăre? Cele două coloane [originea etnică și taxa militară evrei] conțin răspunsul. El este, da, a salvat!

În luna martie 1942, spre o pildă, din 320 de posturi, 169 erau ocupate de evrei, ca mai târziu, în 1943, să se ajungă la 196 de posturi ocupate de evrei.

Încurajatoare, neașteptat de încurajatoare prin baza lor probatorie, se arată a fi mărturiile unor oameni și documentele unor instanțe din afara României, ce susțin faptele lui Cornel Dumitrescu, valahul mândru și tăcut, personalitate pilduitoare prin aristocratismul discret al spiritului românesc, nefalsificat.

Doamna Martha Hellereich din Tel Aviv, într-o scrisoare din luna iunie 2000, îl declară pe Cornel Dumitrescu salvatorul ei, al soțului și părinților ei.

Doamna Elena Gorgoneț, vară primară a lui Cornel Dumitrescu, spunea pe 23 septembrie 2000, fapt consemnat de colegul meu de la IPROMIN, inginerul Mircea Chivu, că:

"*La Cernăuți am lucrat la Fabrica textilă Tricotania, la birou, secretară a lui Cornel Dumitrescu – director și a lui N. Winter – subdirector, evreu. Eu m-am dus la Cernăuți pe 25 mai 1942 la propunerea lui Cornel. El era vărul meu, care m-a învățat poezii. Am plecat din Cernăuți pe 26 martie 1944.*

La Fabrica Tricotania lucrau numai evrei, mai erau câțiva români și câțiva ucrainieni. Cornel era prieten cu toți generalii, cu toți coloneii, cu primarul orașului. Evreii de la fabrica lui nu purtau steaua!

Cristofor Simionescu m-a cerut pe mine în căsătorie și, ca student, s-a mutat de la Iași la Cernăuți.

Cornel era larg la suflet. La Cernăuți oprea căruțele cu evreii ce mergeau spre Transnistria și îi întorcea în oraș".

La întrebarea mea adresată doamnei Gorgoneț: "*Cu ce generali, cu ce colonei lucra Cornel la fereală de legi și supraveghetori?*", răspunsul a fost scurt: "*Nu mai știu, nu mai țin minte. Știu doar că se ducea la meciuri de fotbal în străinătate cu unu' Eugen Cristescu*[16], *era mai-mare prin Poliție*".

Așa mi-a fost deschis un alt capitol în cercetările mele.

Note:

1. **IPROMIN**, Institutul de Proiectări Miniere, București, a fost înființat în anul 1950 prin divizarea Institutului de Proiectări Industriale, la rândul lui înființat în 1948. Obiectivul de activitate al IPROMIN este descris succint în actul de înființare – HCM Nr. 968/1950 (art. 13): cercetarea tehnologică și economică în sectorul minier, de preparare și metalurgie; proiectarea obiectelor de tehnologie minieră, preparare și metalurgie neferoasă și siderurgie; asistență tehnică de specialitate pentru întreprinderi de profil; formarea de cadre de specialitate. Extracția anuală de masă minieră echivalentă, realizată prin studiile și proiectele IPROMIN, a crescut de la 15 milioane tone, în anul 1950, la 165 de milioane tone, în anul 1988, ca de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

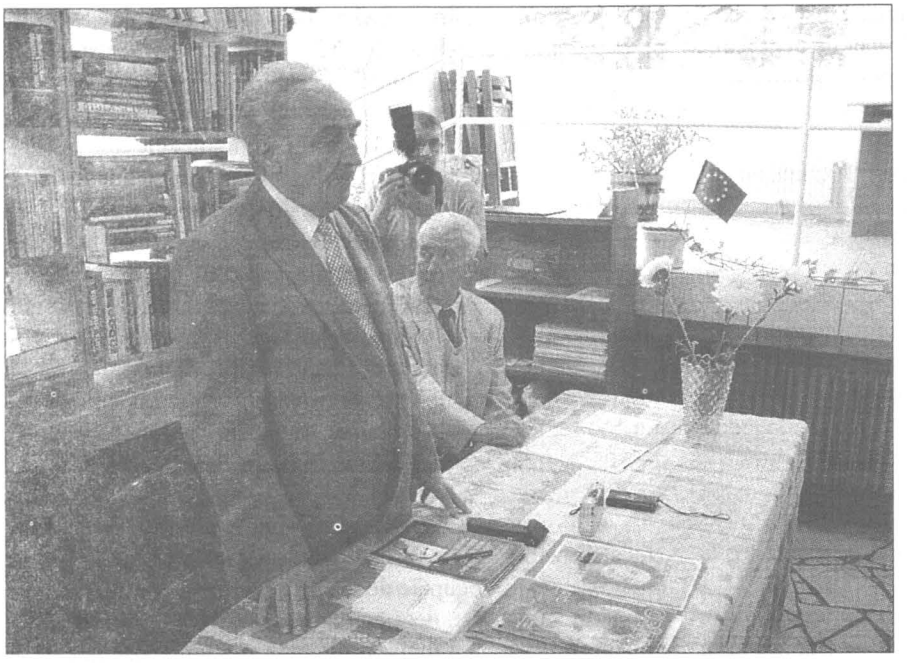

atunci să se reducă în ultimii ani la 50 – 60 milioane tone pe an. IPROMIN a fost desființat prin hotărarea C.P.Ex. din 7 noiembrie 1973.

2. **Mircea Florian** (1888 – 1960), *Recesivitatea ca structură a lumii*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1987, vol. II, p. 10. Filozof român, profesor la Universitatea din Bucureşti; principalele publicaţii: *Ştiinţă şi raţionalism* (1926), *Cunoaştere şi existenţă* (1939), *Reconstrucţia filosofică* (1945), *Ce este conştiinţa* (1947). În lucrarea postumă, *Recesivitatea ca structură a lumii*, vol. I (1983), vol. II (1987), caută fundamentele existenţei şi propune o nouă viziune asupra lumii. În esenţă, el ajunge la concluzia că "recesivitatea reliefează inegalitatea logică a celor doi termeni ce constituie antinomia", în înţelesul că "cei doi termeni nu sunt logiceşte echivalenţi, ci unul este dominant, prim, celălalt recesiv, secundar".

3. **Dumitru Stăniloae** (1903 – 1993), filozof român, profesor de Teologie. Absolvent al Facultăţii de Teologie din Cernăuţi (1927), unde a obţinut şi doctoratul(1928). A urmat specializări în Teologie la Atena (1927 – 1928), München şi Berlin (1928 – 1929). A fost profesor de Dogmatică la Academia Teologică din Sibiu (1929 – 1946), unde a fost şi rector (1936 – 1946). Din 1948 şi până în 1973 a fost profesor de Dogmatică şi Simbolică la Institutul Teologic din Bucureşti, cu o întrerupere (1958 – 1963), când a fost închis. În 1992 a fost ales membru al Academiei Române. A publicat *Catolicismul de după război*, Sibiu (1933); *Ortodoxie şi românism*, Sibiu (1938); *Reflexii despre spiritualitatea poporului român*, Craiova (1992) şi multe altele. Dintre traduceri menţionăm *Filocalia sau Culegere din scrierile Sfinţilor Părinţi*, Sibiu (1946). A publicat studii cu caracter istoric, fiind apreciat ca "*titan al teologiei româneşti*".

4. **Petre Pandrea** (1904 – 1968), jurist, sociolog, jurnalist. Ca avocat pledant, a apărat în instanţe, scăpând de la moarte mulţi comunişti, judecaţi în perioada interbelică, pe ţărănişti, în anii 1947 – 1948 şi pe acuzaţii din ordinele călugăreşti persecutate (1953 – 1958). A fost privat de libertate în regimul antonescian, arestat şi condamnat în mai multe rânduri de regimul comunist. Autor al unor scrieri literar-filozifice şi de specialitate: *Portrete şi controverse*, *Pomul vieţii*, *Procedură penală*, *Criminologia dialectică*, *Memoriile mandarinului valah* şi altele.

5. **Mircea Florian**, *Recesivitatea ca structură a lumii*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1987, vol. II, p. 52.

6. **Dumitru Stăniloae**, *Ortodoxie şi românism*, Bucureşti, Editura Albatros, 1998, p. 222.

7. **Petre Pandrea**, *Memoriile mandarinului valah*, Bucureşti, Editura Albatros, 2000, p. 64.

8. **Dumitru Stăniloae**, *op. cit.*, p. 23 – 24.

9. **Ion Zamfirescu** (1907 – 2001), *Spiritualităţi româneşti*, Bucureşti, Monitorul Oficial, Imprimeria Naţională, 1941, p. 543. Filozof, profesor universitar, intermitent şi profesor de liceu, la Bucureşti. Cursul său de *Teoria valorii*, predat la Universitatea din Bucureşti (1944 – 1948), reprezintă primul curs de axiologie care s-a ţinut în România. Publică, între altele, *Spiritualităţi româneşti*, Bucureşti, 1941; *Destinul personalităţii*, Bucureşti, 1941; *Istoria universală a teatrului*, 3 vol., 1958 – 1968; *Istoria literaturii universale* (în colaborare); *Panorama dramaturgiei universale*, Bucureşti, 1973.

10. Construcţie civilă cu mai multe niveluri, amplasată pe Calea Victoriei, colţ cu str. Marconi. Aici, în anii 1945 – 1946, se afla unul dintre comandamentele trupelor sovietice.

11. Apelativ colocvial pentru **Elena Lupescu** (Wolf), "soţia" morganatică a regelui Carol al II-lea.

12. Denumirea carierei de minereu de fier de lângă satul cu acelaşi nume, în judeţul Hunedoara. În anii '50, aici se foloseau şi deţinuţii politici.

13. **Federalnaia Slujba Bezopasnosti** (Serviciul Federal de Securitate) – denumirea actuală a structurii de securitate din Federaţia Rusă.

14. **Iavnoe Razvedovatelnoe Upravlenie** (Direcţia Generală de Informaţii) – denumire păstrată de multe decenii pentru instituţia de informaţii militare.

15. **Ministerstvo Vnutrennîh Del** (Ministerul Afacerilor Interne) – denumirea Ministerului Federal de Interne.

16. **Eugen Cristescu** (1895 – 1950), fost şef al Serviciului Special de Informaţii de la 15 noiembrie 1940 până la 23 august 1944. A absolvit Seminarul Teologic din Iaşi, apoi Facultatea de Drept din acelaşi oraş. Tot la universitatea ieşeană obţine titlul de doctor în ştiinţe juridice. A lucrat 14 ani la Siguranţa Generală a Statului, apoi în Ministerul de Interne. A fost arestat la 24 septembrie 1944, în comuna Voineşti, din Muscel, după ce se ascunsese în diferite zone ale ţării. În aprilie 1945 a fost condamnat la 3 ani închisoare pentru fals în acte publice şi abuz de putere. În al doilea proces, ţinut la Bucureşti în mai 1946, este condamnat la moarte pentru "crime de război şi dezastrul ţării". Prin Înalt Decret Regal i s-a comutat pedeapsa la muncă silnică pe viaţă. Într-un proces, desfăşurat în 1949, a fost condamnat la 5 ani închisoare pentru "crimă de instigare şi lipsă de la serviciu fără învoire prealabilă". S-a sfârşit din viaţă la 12 iunie 1950, în închisoarea Văcăreşti.

Editat şi difuzat, cu acordul autorului, de Serviciul *Relaţii Publice* al **Bibliotecii Metropolitane Bucureşti** după textul publicat în *ARHIVELE SECURITĂŢII*, culegere scoasă de **Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii** şi publicată la Editura Nemira în 2005. E-mail: rp_mb@yahoo.com

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteci și copii

Radu VLĂDUȚ

Ziua Filialei *DIMITRIE CANTEMIR*

În Piața Gemeni, pe strada Viitorului 52, la câțiva pași de Colegiul Național "Cantemir Vodă", se află Filiala *DIMITRIE CANTEMIR* a Bibliotecii Metropolitane București. E o clădire veche, încălzită cu lemne, cu două săli mici pentru cititori și un depozit imens, în care sunt aranjate pe rafturi aproape 50.000 de volume. Aceste dificultăți cu care se confruntă d-na Adriana Pană, unicul angajat al filialei, coordonator și bibliotecar totodată, nu îi diminuează însă entuziasmul cu care își desfășoară activitatea. Popularitatea de care se bucură în rândul elevilor de la liceul învecinat și de la școlile generale din cartier se datorează ușurinței cu care se apropie de cititori și plăcerii, dublate de răbdare, cu care le satisface toate cererile.

Pe 26 octombrie, în fiecare an, de Sfântul Dumitru, patronul spiritual al așezământului, se organizează "Ziua filialei", concomitent cu "Ziua Colegiului Cantemir Vodă". Cum spațiul restrâns al bibliotecii nu permite desfășurarea unui program de amploare și nici primirea unui număr mare de vizitatori, activitățile se desfășoară în incinta liceului, atât de familiară bibliotecarei, absolventă a acestuia nu cu mulți ani în urmă.

Și în acest an programul a fost consistent. La ora 9 a început sesiunea de referate susținute de elevi ai liceului, urmată de o întâlnire cu foști elevi și profesori cantemiriști. Apoi am urmărit piesa de teatru *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale, jucată de elevi din liceu, scenete comice după piese scurte și un moment liric susținut de Corul "Madrigal". Holul principal al liceului, care a găzduit manifestarea, s-a dovedit neîncăpător pentru public – format în principal din elevi, dar și din profesori și cititori ai bibliotecii – care au ocupat scările, balustradele și chiar pervazele ferestrelor.

Programul a fost organizat de directorul liceului, Mihai Constantin, profesorii Dumitru Balinte și Aurică Olteanu în colaborare cu Adriana Pană, entuziasta bibliotecară. Și-au adus aportul elevii Ana Maria Deaconu, Rodica Nicoleta Stănciulescu și Ioana Ombaș.

Revenind astfel la bibliotecă, trebuie amintit că până în anul 1991 în localul bibliotecii a funcționat un depozit de carte pentru bibliobuze (un astfel de "vehicol de cultură" se află și acum în curtea filialei). Din 1991 s-a deschis aici bibliotecă publică pentru toate categoriile de cititori.

Localul bibliotecii – cu profil enciclopedic – este format din șapte încăperi, din care două cu acces liber la raft.

În relativ scurta sa perioadă de activitate, filiala a organizat lansări de carte, concursuri de desene pentru copii și diverse cenacluri literare. Pentru aceste manifestări, biblioteca a colaborat cu principalele instituții din zonă, printre cele de învățământ aflându-se Școala Centrală (fostul liceu "Zoia Kosmodemianskaia"), amintitul Colegiu "Cantemir-Vodă", Școala generală "Silvestru", Școala generală "Tudor Arghezi", Școala generală nr. 24 ș.a.

Dintre activitățile desfășurate în acest an la Filiala *DIMITRIE CANTEMIR* menționăm:

30 aprilie: *Ion Vinea – 110 ani de la nașterea poetului*, invitat prof. Dan Rusicski; 1 iunie: *Ziua copiilor*, program artistic cu elevi de la școlile din vecinătate; 8 iunie: *Pădurile – plămânul verde al planetei* – Ziua mondială a mediului înconjurător, invitat prof. Elena Răducanu.

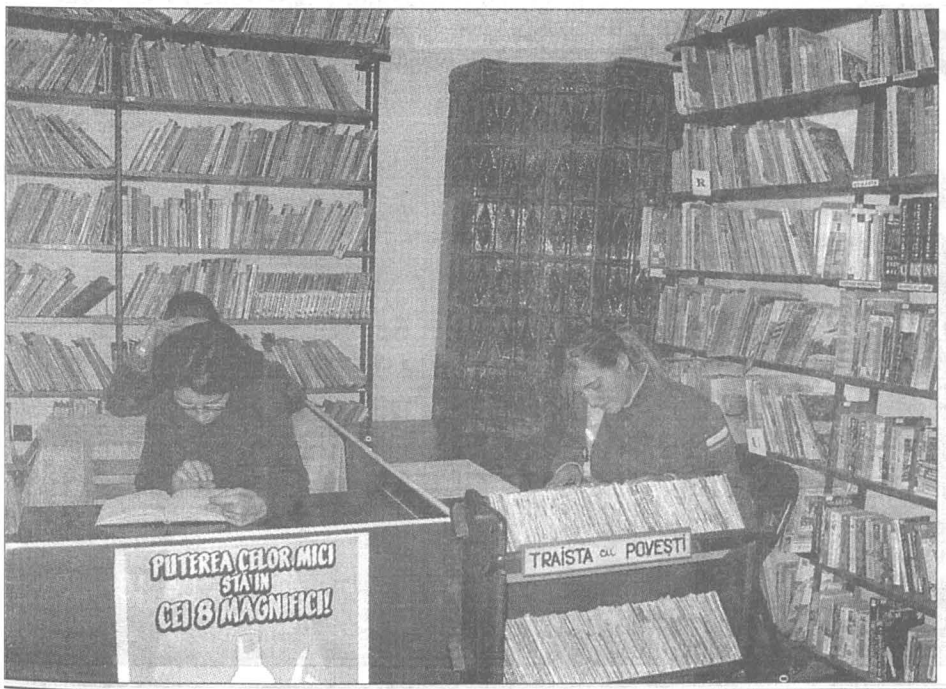

Adresa: str. Viitorului 52, sector 2
Telefon: 210.19.85
Mijloace de transport: tramvaiele 5, 16; troleibuzele 86, 79; autobuzele 133, 135
Program: Luni – Joi 9 – 17; Vineri 8 – 16
Bibliotecar coordonator: Adriana Pană
Fond de carte: cca. 50.000 de volume
Nr. utilizatori: cca. 3.300

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Parteneriat

Soricelul mofturos de Ilie Stanciu şi *O poveste cu tâlc pentru unii copii* de Bob Friedman sunt două dintre spectacolele realizate până în prezent de Teatrul de păpuşi "Licurici" al Bibliotecii *ION CREANGĂ*, coordonat de d-na Gabriela Stamatiade, împreună cu elevii Şcolii Speciale nr. 10 din Bucureşti, aflaţi în grija învăţătoarei educatoare Cristina Trufaşu.

Spectacolele fac parte dintr-un proiect de colaborare între Biblioteca Metropolitană Bucureşti, prin Biblioteca *ION CREANGĂ* – şef Serviciu Programe pentru copii, Delia Nistor, şi Şcoala Specială nr. 10 – director prof. Floare Manolescu, care are drept scop socializarea copiilor prin participarea la programele Bibliotecii şi ale Teatrului de păpuşi. Proiectul este prevăzut să se încheie în luna iunie 2006.

Biblioteca *ION CREANGĂ* oferă elevilor consultanţă şi acces la Ludotecă, sala de lectură, sălile de împrumut, la vizionarea spectacolelor susţinute de "Licurici", facilitează împrumutul de suporturi media: casete audio-video, CD-uri (poveşti, literatură), împrumutul la domiciliu, pune la dispoziţie materiale de referinţă: dicţionare, enciclopedii, lucrări de sinteză, albume de artă la sala de lectură.

Să-i amintim aici şi pe noii "păpuşari" ai Teatrului "Licurici": David Anghel, cls. III A, Marian Anghel, cls. VI A, Cristian Costache, cls. III A, Violeta Dragu, cls. VIII A, Elena Valentina Dumitrescu, cls. VIII B, Daniel Duţă, cls. VII B, Marian Gheorghe, Vasilica Gherghe, cls. VIII B, Ştefania Daniela Marin, cls. VII B, Beatris Mincă, cls. VI A, Georgeta Moţ, cls. VIII B, Victor Onofrei, cls. VIII, Viorel Rizoiu, cls. VIII B.

Deutschland

Ziua Germaniei a fost marcată de Biblioteca Metropolitană Bucureşti la Filiala *ION NECULCE*. Coordonatoarea proiectului, Eugenia Popescu, şefa Biroului Zonal 3, a propus auditoriului, marţi, 4 octombrie 2005, un program dens care a debutat cu o interesantă prezentare a celei mai mari forţe economice a Europei. Impresiile de călătorie ale poetei Ioana Piersic au captat asistenţa, ca şi momentele artistice, bilingve, prezentate de elevi ai Şcolii nr. 200 şi ai Liceului *ALEXANDRU VLAHUŢĂ*, colective conduse de învăţătoarea Elena Trifănescu şi prof. Mariana Rădulescu. Ambasada Germaniei, prin Institutul *GOETHE* şi Casa *SCHILLER*, au oferit mici cadouri tuturor celor prezenţi. (*GSM*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

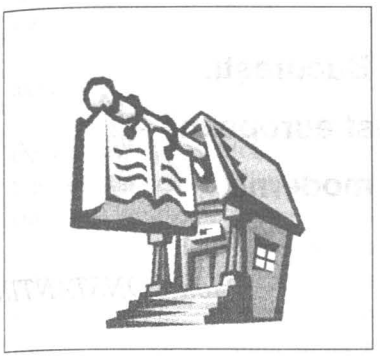

ZAKOPANE
Cea de-a IV-a Conferință Internațională a Asociației Bibliotecarilor din Polonia

Organizată de Asociația Bibliotecarilor din Polonia, în perioada 24 – 26 octombrie 2005, s-a desfășurat la Zakopane cea de-a IV-a Conferință Internațională a Asociației, cu tema: *Direcții ale dezvoltării bibliotecilor publice din orașe și districte. Cercetare pentru activitățile standard.* Au participat reprezentanți ai bibliotecilor publice din Polonia și invitați din România, Ucraina, Lituania și Bulgaria. Lucrările s-au desfășurat în limbile engleză, rusă și polonă.

Au rostit alocuțiuni Președintele Asociației Bibliotecarilor din Polonia, **Jan Krajewski**, și reprezentantul Ministerului polonez al Culturii. Dintre referatele prezentate, amintim:

Maria Bochan, Biblioteca Municipală din Piła, Polonia: *Rolul, sarcinile și organizarea bibliotecii publice raionale.*

Jadwiga Niczyporuk, Biblioteca Municipală din Bogatyn, Polonia: *Activitatea Bibliotecii W. Zytawski.*

Emil Demirev, Centrul de informare al Bibliotecii Municipale din Varna, Bulgaria: *Centrul Municipal de Informare. Realizare și proiecte curente.*

Prof. Jan Malicki, Bibliotea Regională din Katowice, Polonia: *Bibliotecile publice din regiunea Sileziei din perspectivă universală.*

Jadwiga Pijanowska, Biblioteca Municipală din Szczytno, Polonia: *Bibliotecile deschise utilizatorilor.*

Janina Małgorzata Halec, Biblioteca Municipală din Leszno, Polonia: *Biblioteca Publică Municipală – o varietate de structuri și funcțiuni.*

Anna Zbytniewska, Biblioteca Municipală din Kraśnik, Polonia: *Biblioteca viitorului și modelul strategiei de dezvoltare a Bibliotecii Publice Municipale din Kraśnik.*

Vasil Vitenko, Biblioteca Municipală din Tarnopol, Ucraina: *Stadiul și perspectivele de dezvoltare a bibliotecilor municipale din Ucraina – experiența Bibliotecii din Tarnopol.*

Danuta Pol-Czajkowska, Biblioteca Municipală din Olsztyn, Polonia: *Modelul Bibliotecii pentru tineret, exemplul "Planetei 11" din cadrul Bibliotecii Municipale din Olsztyn.*

Małgorzata Forusińska, Biblioteca Municipală din Bełchatów: *Relațiile publice în cadrul Bibliotecii Municipale din Bełchatów.*

Zenonas Vaškevičius, Biblioteca Municipală din Vilnius, Lituania: *Bibliotecile mici din Lituania – Direcțiile de dezvoltare.*

Larysa Luhova, Biblioteca Municipală din Lwów, Ucraina: *Bibliotecile mici din Ucraina – provocări și strategii de dezvoltare.*

Anna Zasada, Biblioteca Municipală din Oleśnica, Polonia: *Imaginea nouă a Bibliotecii Publice, exemplu din activitatea Bibliotecii Municipale din Oleśnica.*

Janina Tylman, Biblioteca Municipală din Dębno, Polonia: *Rolul climatului Bibliotecii Publice în educație, informare locală și cultură.*

Krystyna Brodowska, Biblioteca Municipală din Sieradz, Polonia: *Formarea rețelei de cooperare a bibliotecilor din district, cu utilizarea unui exemplu din Sieradz.*

Roman Wojciechowski, Biblioteca Municipală din Sopot, Polonia: *Biblioteca din Sopot, permanent punct de cultură și educație pe harta orașului.*

Jerzy Kondras, Biblioteca Municipală din Śrem, Polonia: *Marketingul promoțional, exemplul Bibliotecii Municipale din Śrem.*

Leszek Masadyński, Software Socrates, Varșovia, Polonia: *Internetul în sistemele SOWA și SOWA 2.*

În calitate de reprezentant al Bibliotecii Metropolitane București, Ion Constantin, coordonator-responsabil al Filialei "Pantelimon Halippa", a susținut comunicarea: *Politica regională a Bibliotecii Metropolitane București. Filiala pentru cultură și civilizație central și sud-est europeană – posibil model al unei biblioteci comunitare moderne.* Biblioteca noastră este prezentă pentru a doua oară la Conferințele acestei asociații. Președintele Asociației, Jan Krajewski, a amintit în termeni pozitivi participarea, la ediția a III-a a conferinței (octombrie 2004), a Angelei Oprea, care a prezentat comunicarea: *Rolul Bibliotecii Metropolitane București în crearea și consolidarea identității locale și regionale.*

Comunicările și dezbaterile au suscitat un viu interes, relevând problemele complexe ale bibliotecilor publice în procesul de reformă, similitudini și particularități în țările participante, necesitatea informării reciproce și a colaborării pe plan regional, în contextul globalizării și unificării europene. (*I. C.*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECA PUBLICĂ

Politica regională a Bibliotecii Metropolitane București. Filiala pentru cultură și civilizație central și sud-est europeană – posibil model al unei biblioteci comunitare moderne

Ion CONSTANTIN

În viziunea Noii Europe, la începutul mileniului III, Biblioteca Publică reprezintă un important instrument al democrației, valorificând patrimoniul cultural și sprijinind pluralitatea culturilor, formând și întreținând spiritul comunitar. Explozia informațională din ultimele decenii a impus cu acuitate globalizarea accesului la sursele de informare și documentare științifică. În acest context, caracterizat prin tendința spre o civilizație a cunoașterii, rolul Bibliotecii Publice devine tot mai complex.

Manifestul UNESCO privind Biblioteca Publică (1994) concepe această instituție drept o forță importantă în integrarea europeană și în procesele majore ale lumii contemporane. Integrarea europeană nu poate fi decât opera tuturor societăților europene. Cooperarea între Bibliotecile Publice de pe continent și între utilizatori este chemată să sprijine substanțial acest proces extrem de complex.

Biblioteca Publică devine, astfel, tot mai mult o instituție activă și performantă, constituind un mediu de învățare, de lucru eficient al specialiștilor, prin formarea unei rețele cu partenerii externi, în primul rând, cu cei regionali. Prin organizarea colecțiilor și serviciilor accesibile prin rețele (biblioteci digitale), Biblioteca Publică prelucrează și gestionează informații, producând în comun cu alte biblioteci baze de date referitoare la cultura regională, realizând în acest scop o eficientă colaborare inter-bibliotecară, intrând în rețea cu serviciile culturale regionale. Biblioteca Publică poate contribui, astfel, la succesul și prosperitatea regiunii.

Biblioteca Publică poate constitui, implicit, un factor de stabilitate în afirmarea culturii în țările central și sud-est europene. După trecerea a o jumătate de secol comunist, când cunoașterea reciprocă a fost parțial întreruptă, Biblioteca Publică are sarcina de a contribui la reînnodarea acestor legături, exercitând un rol major în reluarea vechilor relații de cooperare în spirit european contemporan. Aceasta se impune cu atât mai mult cu cât europenii caută identificarea caracteristicilor culturale comune și promovarea unității în diversitate. Experiența central și sud-est europeană și formele ei de cooperare și de emergență culturală reprezintă astăzi valori importante care trebuie incluse în patrimoniul spiritual al continentului. Iar rolul bibliotecii în solidarizarea valorilor culturale și de civilizație ale regiunii noastre este esențial.

Pe de altă parte, constatăm că în lumea modernă se manifestă tot mai mult tendința specializării bibliotecilor. Acestea cooperează în mod tradițional pentru a răspunde marilor provocări. Astfel, biblioteca achiziționează și organizează documente pe un profil anume și oferă informații eficiente și rapide, precum și servicii detaliate diferitelor grupuri de beneficiari.

Personalul bibliotecilor este format din specialiști în știința informării care colaborează cu echipe de cercetare din diverse domenii. Legătura dinamică dintre bibliotecari – ca profesioniști ai cunoașterii – și tehnologiile informaționale impune și o interfață electronică tot mai complexă. Ca urmare a performanțelor obținute în acest domeniu, bibliotecile specializate pot oferi o gamă variată de servicii, de la cele de informare generală până la cercetare, evaluare, analiză și prelucrare a informației.

Aflată de mulți ani în centrul vieții cultural-spirituale locale, Biblioteca Metropolitană București acoperă necesitățile de informare, documentare și educație permanentă ale unui areal extins și cu consistență demografică mare, specifică unei reședințe de stat, fapt ce determină complexitatea organizării și desfășurării activității ei. Biblioteca Metropolitană București e în plin proces de redefinire a strategiei politicii sale regionale, manifestând interes pentru inițierea de contacte și dezvoltarea colaborării cu instituții similare din regiunea central și sud-est europeană. Nu în ultimul rând avem în vedere faptul că istoria Bucureștilor a înregistrat, de-a lungul timpului, evenimente și fapte remarcabile, iar cultura și civilizația de aici au devenit reprezentative pentru întreaga spiritualitate românească, embleme ale identității naționale, repere pentru spațiul central și sud-est european.

În ultimii ani, Biblioteca Metropolitană București a stabilit contacte cu biblioteci similare ale țărilor din zonă. Se distinge astfel colaborarea cu Biblioteca Municipală "B. P. Hasdeu" din Chișinău; în baza relațiilor dintre Primăria Bucureștilor și cea din Chișinău, a protocolului de colaborare încheiat între Biblioteca Metropolitană București și Biblioteca Municipală "B. P. Hasdeu" din Chișinău, la 15 ianuarie 1992 a fost înființată acolo Biblioteca Publică "Onisifor Ghibu".

Biblioteca Metropolitană i-a acordat un sprijin susținut încă de la înființare, atât în plan logistic, pentru formarea și dezvoltarea colecțiilor de publicații, asigurarea materialelor necesare operațiunilor biblioteconomice, cât și în cel al resurselor umane, prin pregătirea și perfecționarea colegilor moldoveni în tehnicile și practicile de specialitate.

Au fost organizate, de asemenea, periodic, manifestări culturale comune, consacrate unor teme majore ale istoriei, culturii și civilizației românești.

Datorită sprijinului acordat, Biblioteca Publică "Onisifor Ghibu" s-a afirmat ca un puternic centru cultural românesc în Republica Moldova, prin intermediul cărților,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ziarelor, revistelor şi al altor documente grafice şi audiovizuale în limba română şi cu alfabet latin.

Experienţa pozitivă dobândită şi oportunităţile existente pentru iniţierea şi dezvoltarea colaborării cu alte instituţii de profil din ţările vecine au impus dezvoltarea şi extinderea activităţii Bibliotecii Metropolitane în acest domeniu. S-a înfiinţat, astfel, filiala specializată "Pan Halippa" pentru cultură şi civilizaţie central şi sud-est europeană.

Aici se află în curs de constituire un fond special de publicaţii şi documente privind cultura şi civilizaţia din ţările central şi sud-est europene. O importanţă deosebită se acordă istoriei şi culturii comunităţilor româneşti din spaţiile limitrofe ţării noastre. S-au întreprins măsuri de selectare a materialelor de profil existente în patrimoniul Bibliotecii Metropolitane Bucureşti şi este în plină desfăşurare un program de achiziţii pentru dezvoltare şi actualizare cu noi apariţii editoriale. Concomitent, se fac achiziţii de documente şi publicaţii vechi din colecţii particulare sau din alte surse. În acelaşi timp are loc iniţierea şi extinderea schimbului inter-bibliotecar cu instituţii interesate din străinătate.

În viitorul apropiat, primul atribut al filialei "Pan Halippa" va fi transpunerea în practică a prevederilor protocolului de colaborare încheiat cu Biblioteca Municipală "B. P. Haşdeu" din Chişinău, urmând ca, în mod gradual, să se dezvolte caracterul specializării filialei în culturi şi civilizaţii central şi sud-est europene. Pentru realizarea obiectivului propus, Biblioteca Metropolitană Bucureşti este interesată în iniţierea de protocoale şi înţelegeri cu bibliotecile din capitalele ţărilor din regiunea noastră, cu alte instituţii şi fundaţii care au ca obiectiv statutar cultura şi civilizaţia sud-est europeană. Un rol important în dezvoltarea colaborării îl va avea proiectul *Biblioteca Virtuală Metropolitană*, aflat în curs de derulare. Scopul său este realizarea unui sistem integrat, care va permite constituirea, implicit, a Catalogului Electronic al Bibliotecii Metropolitane, prin găzduirea, gestionarea, accesarea, respectiv distribuirea prin Internet a descrierilor bibliografice în format electronic, precum şi a textului ataşat acestora prin digitizarea / structurarea operelor aparţinând patrimoniului cultural naţional.

Prezenta comunicare se doreşte a fi şi un apel colegial şi amical pentru iniţierea de legături cu cei interesaţi de integrarea într-un sistem informatizat central şi sud-est european a bibliotecilor.

(Comunicare prezentată la Conferinţa de la Zakopane)

EVENIMENT EDITORIAL

Lansarea la Wrocław a cărţii

Din istoria Poloniei şi a relaţiilor româno-polone

În ziua de 27 octombrie 2005, a avut loc, la Universitatea din Wrocław, lansarea cărţii *Din istoria Poloniei şi a relaţiilor româno-polone* de Ion Constantin, apărută de curând la Editura Biblioteca Bucureştilor.

Organizată cu sprijinul Ambasadei României la Varşovia, în colaborare cu consulul onorific al României la Wrocław, domnul architect Cornel Calomfirescu, şi Institutul de Relaţii Internaţionale al Universităţii din Wrocław, acţiunea a constituit un prilej de promovare a cercetărilor istoriografice din ţara noastră, referitoare la problematica relaţiilor româno-polone.

Au participat cadre didactice – prof. dr. Teresa Łoś-Nowak, prorector al Universităţii, şi prof. dr. Romuald Gelles, fost rector al acestei instituţii, cercetători şi studenţi.

Din partea Ambasadei României a participat doamna Ludmila Catargiu, consilier cu probleme culturale.

Autorul a prezentat succint, în limba polonă, conţinutul lucrării. De asemenea, a subliniat tradiţia istorică a relaţiilor româno-polone, raporturile bilaterale după cel de-al doilea război mondial, evoluţia relaţiilor din ultimii ani. A evocat parteneriatul special româno-polon, trilaterala România – Polonia – Ucraina şi interferenţele culturale dintre cele două popoare.

Evenimentul a suscitat un viu interes, datorat şi faptului că auditoriul a luat cunoştinţă de conţinutul lucrării din rezumatul în limbile polonă şi engleză, distribuit înaintea manifestării.

În intervenţiile lor, prof. dr. Romuald Gelles şi alţii au subliniat că lucrarea se adresează atât specialiştilor, cât şi publicului larg, fiind aşteptată traducerea şi editarea ei în Polonia.

În acest context, s-a remarcat interesul crescând în Polonia pentru cunoaşterea valorilor culturale româneşti. (*I. C.*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

EBLIDA
European Bureau
of Library,
Information and
Documentation Associations

P.O. Box 43300
2504 AH The Hague
The Netherlands

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Iniţiative

Comisia Europeană şi provocările societăţii informaţionale

Pe 30 septembrie a.c., Comisia Europeană şi-a făcut cunoscută strategia de prezentare, pe Internet, a patrimoniului european scris şi audiovizual.

O dată cu trecerea în format digital a patrimoniului european istoric şi cultural, cetăţenilor europeni li se va da posibilitatea de a-l utiliza în diferite scopuri, iar inventatorilor, artiştilor şi întreprinzătorilor li se va furniza materia primă de care au nevoie.

Comisia propune o concentrare de forţe din partea statelor membre UE pentru ca patrimoniul să fie digitizat, conservat şi disponibil tuturor. A fost prezentat un prim set de acţiuni la nivel european şi au fost lansate invitaţii pentru comentarii sub forma unei consultări on-line (data limită pentru răspunsuri este 20 ianuarie 2006). Răspunsurile se vor constitui într-o propunere pentru o Recomandare privind digitizarea şi conservarea digitală, care va fi prezentată în iunie 2006.

"Fără o memorie colectivă nu suntem nimic şi nu putem realiza nimic. Ea ne defineşte identitatea şi noi o folosim continuu în tot ceea ce întreprindem", a spus comisarul Reding, specializat în probleme de societate informaţională şi media. "De la Gutenberg încoace, Internetul este cel mai puternic instrument de stocare şi de schimb al informaţiei, de aceea trebuie utilizat pentru a face accesibile tuturor documentele aflate în bibliotecile şi arhivele Europei".

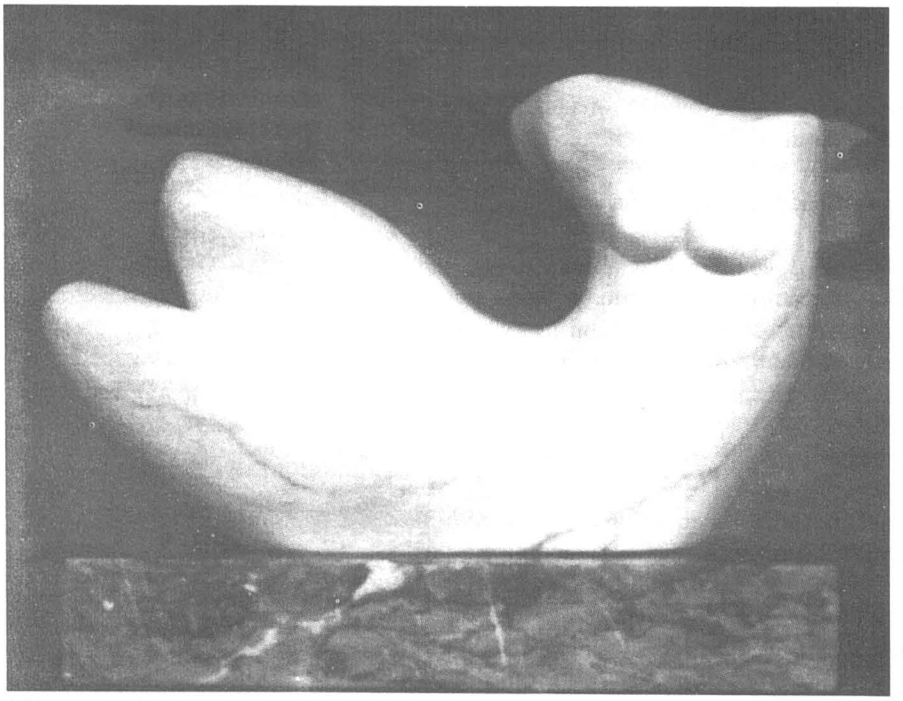

Jan Figel, comisar EAC, a adăugat:

"Cooperarea europeană este o necesitate în acest domeniu: este vorba de a asigura conservarea şi accesul la patrimoniul cultural comun pentru generaţiile viitoare". Nu este simplu să oferi acces liber, pe Internet, la resursele bibliotecilor şi arhivelor din Europa. Vorbim, pe de o parte, despre materiale foarte diferite: cărţi, fragmente cinematografice, fotografii, manuscrise, discursuri şi înregistrări muzicale. Pe de altă parte, trebuie să facem o selecţie dintr-un număr mare de volume, în jur de 2,5 bilioane de cărţi şi periodice legate – din bibliotecile europene – şi milioane de ore de film şi înregistrări video – din arhivele audiovizuale.

Comunicatul Comisiei stabileşte trei direcţii-cheie de acţiune: **digitizare, accesibilitate on-line** şi **conservare digitală**. În prezent, există din partea statelor membre câteva iniţiative, dar acestea sunt fragmentate. Pentru a evita crearea unor sisteme incompatibile şi ineficiente, Comisia propune ca statele membre şi instituţiile culturale importante să se alăture eforturilor UE pentru ca bibliotecile digitale să devină o realitate pretutindeni în Europa. Implicarea particulară şi parteneriatele public/privat sunt elemente-cheie în atingerea acestui obiectiv.

Comisia îşi va accelera munca de coordonare şi va contribui la finanţare prin programe de cercetare, ca şi prin programul *eContent plus*:

- Rezultatele consultării on-line asupra digitizării şi conservării digitale (2005) vor servi Recomandării propuse de Comisie (2006). De asemenea, ele vor fi luate în considerare pentru alte iniţiative relevante, cum ar fi: revizuirea legislaţiei UE în ceea ce priveşte copyrightul (2006) şi implementarea programelor de cercetare şi dezvoltare ale Comunităţii (2007). Un grup de consultanţă în domeniul bibliotecilor digitale va îndruma Comisia către cel mai bun mod de a face faţă provocărilor identificate la nivel european;
- Colaborarea dintre statele membre va fi facilitată de o actualizare a planului de acţiune Lund, asigurând o ghidare operaţională în digitizare (2005), şi se va baza pe indicatori cantitativi pentru a măsura progresul. Comisia va colabora cu instituţiile culturale – bibliotecile naţionale şi de depozit legal – pentru a garanta o acţiune coordonată la nivel european;
- Comisia a pus la dispoziţie 36

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

milioane € pentru o cercetare privind accesul la patrimoniul cultural şi conservarea digitală prin cel de-al VI-lea Program-cadru (2005). Prin cel de-al VII-lea Program-cadru, cercetarea în acest domeniu se va dezvolta considerabil, constituindu-se o reţea a Centrelor de Competenţă, în domeniile digitizării şi conservării (2007), iar între anii 2005 şi 2008, programul *eContent plus* va contribui cu 60 milioane € pentru a face interoperabile serviciile şi colecţiile naţionale digitale şi pentru a facilita accesul multilingual şi utilizarea conţinutului cultural.

* * *

Pe 20 septembrie a.c., Comisia Europeană a lansat o consultare publică cu privire la modul de îmbunătăţire a competitivităţii sectorului editorial în economia digitală aflată în dezvoltare. Rezultatele consultării, care sunt aşteptate la mijlocul lunii noiembrie 2005, ar trebui să-i ajute pe responsabilii politicii UE să înţeleagă mai bine nevoile şi provocările industriei editoriale europene.

Punctul de plecare îl constituie un studiu al Comisiei despre factorii care afectează indicatorii de competitivitate din industria editorială, care evidenţiază faptul că inovaţia şi reforma sunt provocările majore cu care se confruntă acest domeniu în UE. Sunt aşteptate comentariile tuturor părţilor interesate privind: obstacole în dezvoltarea ICT; modele de afaceri, incluzând sistemele de management al drepturilor digitale (DRM); structurile proprietăţii media; diferite proceduri de reglementare (ex.: media cu licenţă, presa fără licenţă şi reguli de publicitate).

Vor fi analizate toate răspunsurile şi se va acţiona în sensul unui suport pentru partenerii mici de pe piaţa media, care doresc să pună în discuţie anumite probleme.

Pe 23 septembrie, editori şefi din Austria, Danemarca, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Spania şi Marea Britanie s-au întâlnit la Bruxelles pentru a schimba idei în ceea ce priveşte modul în care presa scrisă din Europa face faţă provocărilor şi oportunităţilor implicate de publicarea on-line, digitizarea şi de competiţia intensificată de pe piaţa publicităţii. Rezultatele consultării vor fi prezentate la întâlnirea editorilor, din 6 decembrie, de la Bruxelles.

* * *

Într-o comunicare despre *eAccesibilitate*, adoptată pe 15 septembrie a.c., Comisia cere statelor membre să promoveze iniţiativele UE privind *eAccesibilitatea* şi să încurajeze asimilarea acestora de către industrie. Aceasta include principalele rezultate ale unei consultări care a avut loc anul acesta, care arată că există o lipsă de consistenţă a produselor şi serviciilor ICT accesibile în Europa.

Comisia crede că o acţiune coordonată a statelor membre UE este necesară pentru a face ICT accesibile tuturor, în special persoanelor cu dizabilităţi şi vârstnicilor. Mai degrabă decât să propună direct o nouă legislaţie, Comisia ar trebui să exploreze posibilităţile disponibile cu agenţii împuterniciţi (ex. utilizatori, industrie de profil şi organisme de standardizare).

Comisia propune folosirea a trei sisteme strategice disponibile statelor membre: contractele publice de mijlocire în domeniul ICT, sisteme de certificare pentru produse şi servicii accesibile şi o mai bună utilizare a potenţialului legislaţiei existente privind *eAccesibilitatea*.

Progresul va fi evaluat pe parcursul a doi ani, timp în care, dacă e necesar, pot fi propuse măsurători adiţionale privind, mai ales, o nouă legislaţie.

Europa sărbătoreşte Ziua Limbilor

26 septembrie este *Ziua Europeană a Limbilor*. Organizată anual din 2001 de Consiliul Europei, Ziua Europeană a Limbilor e sărbătoarea diversităţii lingvistice europene şi o parte însemnată a campaniei de încurajare a învăţării mai multor limbi pe continent.

Anul acestea, Comisia Europeană a prezentat rezultatele Euro barometrului, instituit în luna iunie, care a evaluat cunoaşterea limbilor străine în rândul cetăţenilor europeni. S-a stabilit că 50% din populaţia Europei spune că poate vorbi o limbă străină; engleza e cunoscută ca a doua limbă de o treime a populaţiei Uniunii Europene şi aproape opt din zece şcolari pot folosi cel puţin o limbă străină.

Comisia a decis să întreprindă 45 de acţiuni la nivel european, între 2004 şi 2006 (vezi *Planul de acţiune pentru promovarea învăţării limbilor şi a diversităţii lingvistice*, iulie 2003) şi va publica în toamna aceasta un comunicat despre multilingualism, stabilindu-şi astfel strategia pentru anii viitori.

(Din buletinul EBLIDA "Hot News",
septembrie 2005)
Traducere de Sînziana-I. B.-BRĂTEANU

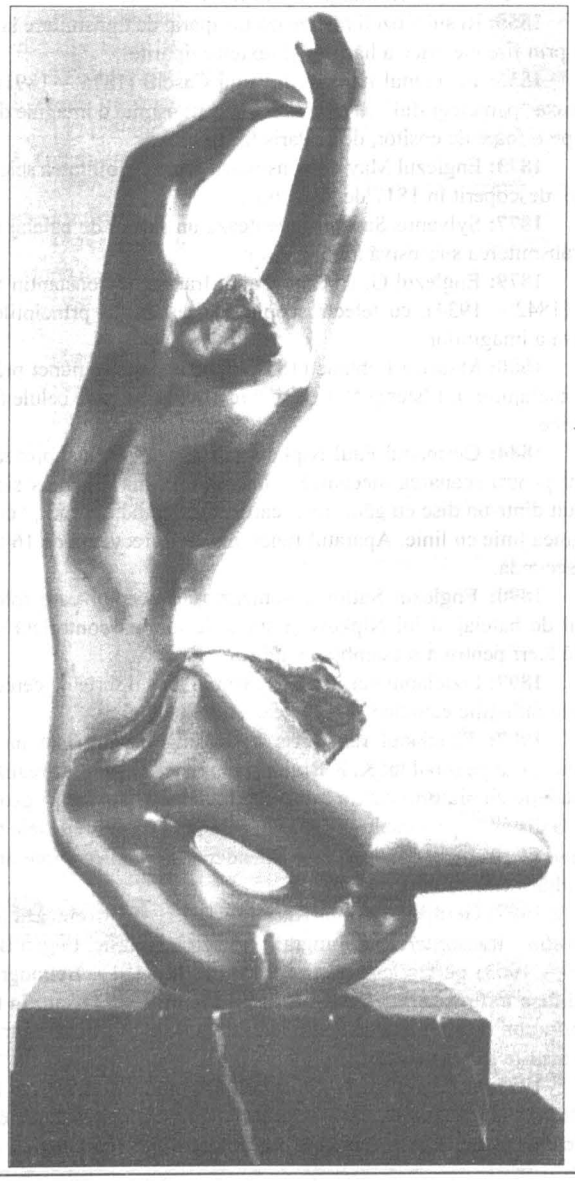

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România

– V –

Liviu BUTUC

5.5. Televiziunea

Tehnică de transmitere la distanță (gr. *tele* = departe + *visio* = spectacol), cu mijloace de telecomunicație, a imaginii obiectelor în mișcare. Se deosebesc: televiziune plană și în relief (stereoscopică) și televiziune monocromă (alb-negru) și policromă (în culori), precum și televiziune analogă și digitală. Din aceeași familie de cuvinte: a televiza, televizor. Termenul inventat în franceză, în anul 1900, îndeplinește dorința omului de a vedea imaginile de la distanță, dincolo de limitele genetice ale senzorului vizual, care este "orbit" de depărtare.

Evoluție istorică

1668: Isaac Newton inventează telescopul pentru a observa corpurile cerești; este primul obiect în a cărui denumire s-a folosit componenta "tele" (din limba greacă) care dă cuvintelor sensul de depărtare.

1842: Fizicianul englez Alexander Bain pune fundamentele teoretice ale transmiterii imaginii prin fire electrice.

1855: Rusul Kozeli realizează un aparat de transmitere la distanță prin fire electrice a hărților și textelor tipărite.

1856: Fizicianul italian Giovanni Caselli (1815 – 1891) inventează "pantelegraful" cu care a reușit să transmită o imagine desenată pe o foaie de cositor, de la Paris la Lyon.

1873: Englezul May demonstrează fotosensibilitatea seleniumului, descoperit în 1817 de Berzelius.

1877: Sylvanus Sawyer inventează un sistem de baleiaj pentru transmiterea succesivă a imaginilor.

1879: Englezul G. R. Carey, apoi francezul Constantin Senlecq (1842 – 1934), cu telectroscopul său, au expus principiile de analiză a imaginilor.

1880: Maurice Leblanc (1857 – 1923) pune la punct principiul baleiajului. J. Elster și N. F. Geitel realizează primele celule fotoelectrice.

1884: Germanul Paul Nipkow (1860 – 1940) elaborează un patent pentru scanarea mecanică a imaginii, cu un ingenios sistem alcătuit dintr-un disc cu găuri mici care, atunci când era rotit, "citea" imaginea linie cu linie. Aparatul funcționa cu o frecvență de 16 imagini/secundă.

1890: Englezul Sutton inventează un receptor care folosea discul de baleiaj al lui Nipkow și sursa de lumină controlată de o celulă Kerr pentru a reasambla imaginea.

1897: Fizicianul german K. F. Braun face o serie de cercetări privind radiațiile catodice și inventează tubul catodic.

1907: Fizicianul rus Boris L. Rosing construiește un tub catodic bazat pe tubul lui K. F. Braun și reușește, în 1911, să realizeze o instalație cu ajutorul căreia transmite imaginea unei figuri geometrice la distanță, prin cablu. Tubul său catodic a creat premisele televiziunii electronice, de aceea este considerat un pionier important al dezvoltării televiziunii.

1907: Germanul Arthur Korn (1870 – 1945) inventează fototelegrafia – transmiterea de fotografii prin fir telegrafic. Eugen Belin (1876 – 1963) perfecționează procedeul și, din 1911, Belinograful său difuza în timp de 12 minute o fotografie de 13 x 18 cm. În timpul primului război mondial Belinograful va fi utilizat pentru a transmite mesaje secrete codificate.

1908: Scoțianul A. A. Campbell Swinton emite, într-un articol din revista "Natura", idei remarcabile privind televiziunea electronică: descompunerea, transmiterea și recompunerea imaginii prin mijloace electronice.

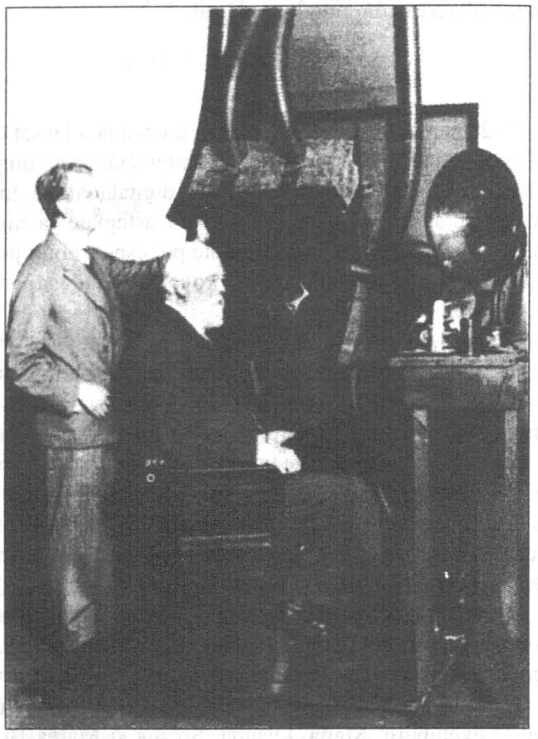

În 1926, inventatorul scoțian John Logie Baird a folosit discurile rotitoare ale lui Nipkow pentru a face prima demonstrație de televiziune

1923: Ruso-americanul Vladimir Kosma Zworykin pune bazele televiziunii electronice, inventând "iconoscopul" – primul tub electronic de captare a imaginilor.

1924: Se realizează o demonstrație publică utilizând tubul catodic ca receptor și o cameră rudimentară ca emițător. Imaginea obținută era doar o umbră vagă. Zworykin își dă seama că problema cea mai importantă era realizarea unei camere de luat vederi.

1925: Ch. Jenkins (în SUA) și J. L. Baird (în Marea Britanie) realizează prototipurile televiziunii mecanice. În același an, J. Baird pune bazele primei societăți de televiziune din lume, "Television Limited", cu un capital de 500 de lire.

1926: J. L. Baird realizează prima demonstrație publică de televiziune mecanică monocromă (cu disc Nipkow) care a servit la câteva emisiuni experimentale în Anglia, în perioada 1929 – 1935. E. Belin și Howeck reușesc, în Franța, receptarea de imagini pe ecran catodic.

1927: Are loc o demonstrație publică de televiziune pe o linie de telecomunicație între Washington DC și Bell Telephone Laboratories în New York City. Se transmit primele fotografii color de la San Francisco la New York, pentru "New York World"[134]. Farnsworth realizează prima telecameră electronică și îmbunătățește sistemul video la 60 de linii.

1928: J. L. Baird obține experimental, în studiou, primele imagini de televiziune în culori și lansează o campanie de publicitate pe tema "televiziunea pentru toți" și "televiziunea acasă". V. K. Zworykin inventează pentru RCA tubul catodic de recepție (cinescopul) urmat, în 1931, de tubul analizator al camerei (iconoscopul);

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

în Germania, Oficiul Poştelor patronează experienţe TV cu 30 de linii.

Septembrie 1929: J. L. Baird începe emisiunile experimentale cu o imagine rudimentară de 30 de linii, iar doi ani mai târziu iniţiază comercializarea primelor 1.000 de aparate de recepţie TV. Laboratoarele Bell (SUA) fac şi ele primele demonstraţii de televiziune în culori.

1930: În SUA, RCA (Radio Corporation of America) difuzează cele dintâi programe publice de televiziune pe ecranele unui cinematograf din New York.

1931: În SUA, RCA construieşte un emiţător TV în vârful clădirii Empire State Building din New York. Farnsworth, în SUA, şi Manfred von Ardene, în Germania, construiesc primele modele de telereceptoare; se efectuează şi în URSS primele transmisii TV. În Franţa, Compania Generală de Televiziune stabileşte o legătură între Le Havre şi Toulouse. În Franţa, René Barthélémy (1889 – 1954) realizează, la 14 aprilie 1931, prima transmisiune a unei imagini cu 30 de linii, de la Montrouge la Malakoff. În URSS, la 1 octombrie, încep primele experienţe publice de TV mecanică (30 de linii) la Moscova, ajungându-se la 120 de linii în 1932.

1932: RCA în SUA demonstrează un sistem complet electronic de televiziune după Zworykin şi Campbell. În Franţa, R. Barthélémy realizează un program de televiziune experimental de oră pe săptămână: Paris-Television.

1933: În SUA se obţine imagine cu 240 de linii. În Germania se lucra pe 180 de linii.

1934: Zworykin îşi continuă cercetările şi pune bazele televiziunii moderne, electronice, utilizând pentru emitere iconoscopul creat de el, iar pentru recepţie tubul catodic Braun. În SUA, guvernul va impune ca standard o definiţie minimă de 240 de linii şi 25 de imagini pe secundă.

1935 – 1936: Televiziunea electronică se dezvoltă şi în Anglia, Germania (în 1936 transmite direct Olimpiada pe ecrane stradale în şase mari oraşe);

1936: BBC lansează primul post public de televiziune din Marea Britanie; SUA trece la 343 de linii. La Paris, R. Barthélémy, susţinut de Georges Mandel, ministrul Poştelor, instalează primul studiou TV veritabil şi trece de la 60 la 180 de linii. La Moscova începe construcţia primului emiţător de TV.

1937: Se adoptă în Germania sistemul TV cu 441 de linii. Franţa obţine un succes public cu televiziunea sa la al XIII-lea Salon al TFF şi la Expoziţia Universală de la Paris. În Marea Britanie, J. L. Baird se confruntă cu o acerbă concurenţă din partea firmei EMI, care se va impune definitiv din 1937, oferind programe regulate de televiziune.

1939: La Paris, Turnul Eiffel emitea, din studiourile de pe strada Grenelle, 15 ore de program pe săptămână, dar nu existau decât câteva sute de receptoare TV, dintre care multe instalate în locuri publice.

1940: În Italia exista o televiziune experimentală cu 441 de linii.

Între **1940 – 1946**, în Marea Britanie se întrerup emisiunile TV, deoarece frecvenţele de TV permiteau orientarea avioanelor inamice.

1945: În SUA existau 6 staţii de emisie TV şi circa 10.000 de receptoare.

1946: BBC îşi reia emisiunile şi adoptă sistemul cu 625 de linii.

1947: În Franţa reîncep programele regulate de 12 ore pe săptămână.

1948: În SUA – 17 TV în 8 oraşe; introducerea tranzistorului în producţie.

1949: În SUA – 51 de staţii în 23 de oraşe.

1950: În SUA – 97 de staţii în 36 de oraşe.

27 noiembrie 1950: În Germania renaşte televiziunea, mai întâi în oraşul Hamburg. Îi urmează Berlinul, în 1951.

1950: Se dezvoltă televiziunea color în SUA (sistemul NTSC). Americanul Robert Tarlton pune bazele televiziunii prin cablu – sistemul CATV (Community Antenna Television).

1956: Se inventează magnetoscopul (video) de înregistrare şi stocare a imaginii.

1956: TV color în Canada.

1960: TV color în Japonia.

Emisiile regulate încep în: 1951, Olanda; 1953, Belgia şi Danemarca; 1955, Austria, Luxemburg şi Monaco; 1956, Suedia şi Spania; 1957, Portugalia; 1958, Elveţia, Finlanda, Iugoslavia; 1960, Norvegia; în Europa de Est s-au creat televiziuni de stat după cum urmează: 1952, R. D. Germană; 1953, Polonia şi Cehoslovacia; 1958, Ungaria şi România. În America: Cuba, Brazilia şi Mexicul au televiziune din 1950; Japonia, 1953; India, 1959; China, 1958. În Africa: 1956, Algeria; 1960, Egipt; 1962, Maroc; 1963, Coasta de Fildeş, Gabon şi Congo; 1965, Tunisia şi Senegal; 1966, Zair[135].

1959: Henri de France pune la punct în Franţa sistemul color SECAM (secvenţial culoare cu memorie), iar din decembrie 1961 primul emiţător din Turnul Eiffel.

1963: La Societatea germană Telefunken, Wilhelm Bruch pune la punct sistemul color PAL (Phase Alternative Line), versiune perfecţionată a NTSC.

1964: Se lansează primul satelit de telecomunicaţie TV, Telstar 1. Se intră în era Mondovision.

1965: Devine operaţional sistemul de sateliţi "Intelsat".

1967: Primele emisiuni de televiziune în culori în Germania şi Anglia (sistemul PAL); Franţa şi URSS, sistemul SECAM.

1970: Primele experienţe de digitizare a semnalului video. În Japonia se experimentează televiziunea de înaltă definiţie (TVHD), cu peste 1.000 de linii.

1973: Se realizează primul show intercontinental, avându-l ca vedetă pe Elvis Presley.

1973: Laboratoarele Bell (SUA) construiesc prima cameră de TV în culori tranzistorizată.

1974: Englezii inventează videotexul, sistemul Ceefax şi, în 1975, Oracle (IBA).

1977: TDF impune sistemul Antiope, care permitea răsfoirea a peste 3.000 de pagini diverse.

1979: Compania British Telecom lansează primul videotex, care, după numai 5 ani, înregistra 48.000 de abonaţi.

1981: Joseph Flaherty iniţiază cercetarea televiziunii digitale în SUA.

1981: Philipps scoate TV cu ecrane mari (2,5 x 1 m).

1982: Japonia scoate pe piaţă primele TV miniaturizate.

1984: Firma Siemens anunţă producerea primelor aparate TV cu imagini în relief.

1985: Firma Sony construieşte un aparat color cu ecran plat, cu cristale lichide, pentru stadioane şi parcuri, cu dimensiunile 10 x 26 m.

1988: Europenii propun propriul procedeu TVHD, cu o definiţie de 1.250 de linii, iar din 1994 eforturile se îndreaptă spre TV numeric.

1991: TV prin cablu atinge apogeul în Belgia (90% din locuinţe cablate), SUA, 60%, Germania, 40%.

1997: Organismul central de reglementare a comunicaţiilor (FCC) din SUA stabileşte ca în 2006 toate emisiunile televizate să fie digitale.

1998: Încep emisiuni de televiziune digitală în SUA. La sfârşitul anului 1998 funcţionează aici 26 de staţii digitale în marile oraşe. În 1999 numărul emiţătoarelor creşte la 40 iar în 2000 la 120.

1998 – 2000: Televiziunea digitală este introdusă în Japonia şi SUA, apoi în Marea Britanie, Suedia, Spania, Islanda, Finlanda, Norvegia, urmând Franţa, Italia şi Germania.

Tendinţe în dezvoltarea televiziunii:

- apariţia şi dezvoltarea televiziunilor particulare;
- specializarea televiziunii (parcelarea audienţei), "televiziunea fragmentată" sau multimedia care se va realiza în trei etape:

1. diversificarea programelor (canalelor) – pe lângă cele tradiţionale se vor înfiinţa unele specializate (culturale, sportive, informative etc.);

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

2. diversificarea tehnologiilor de transmitere şi receptare (cablu, sateliţi, videocasete, videodiscuri);

3. interactivitatea (televizionarea în direct) – implică individualizarea completă a consumului vizual[136].

• convergenţa tuturor mijloacelor de comunicare în Internet;

• trecerea de la imaginea analogică la cea numerică, aflată astăzi în plină desfăşurare;

• realizarea televiziunii în relief (stereoscopice), abordată de rusul Pavel Vasilievici Şmakov.

* * *

Televiziunea – cel mai popular şi mai adulat mijloc de informare şi divertisment – deşi a intrat în funcţiune pentru marele public abia la începutul deceniului 6 al secolului trecut şi în România, totuşi experimentele de transmitere la mică distanţă de imagini fixe din perioada interbelică încadrează pe cercetătorii români la capitolul pionieri în acest domeniu.

Primele informaţii scrise despre această "exotică" (la vremea aceea) tehnologie le avem încă din anul 1925, în revistele "Radio Român" şi "Radiofonia", şi tot din acest an ne parvin veşti privind experienţele de transmitere la mică distanţă a unor imagini fixe făcute în laboratorul de acustică şi optică al Universităţii din Bucureşti de un colectiv de specialişti format din profesorii Dragomir Hurmuzescu, Constantin Miculescu şi asistentul George D. Cristescu. În anul următor, G. D. Cristescu face prima prezentare publică a dispozitivului său de teletransmisie a desenelor în amfiteatrul Bacaloglu al Universităţii din Bucureşti. În anul 1928, el realizează un dispozitiv care permitea transmiterea la distanţă a unor fascicule luminoase cu ajutorul unui sistem de oglinzi rotative, pentru care obţine brevet de invenţie în ţară şi în Franţa. În acelaşi an editează şi broşura *Problema televiziunii* prin care se populariza noua invenţie.

În anii următori, având în vedere şi progresele făcute în ţările occidentale în evoluţia teledifuzării imaginilor, au loc manifestări de propagandă în favoarea radioului, dar şi a susţinerii în continuare a experienţelor de televiziune. Astfel, în 1930 apare revista "Radiofonie – Televiziune – Ştiinţă pentru toţi", iar în anul următor revista "Radio şi Radiofonia" înştiinţează publicul român că a fost realizat "telecinematograful vorbitor".

Tânărul filosof Constantin Noica, captat de radiodifuziune şi de experimentele de televiziune, avea să anticipeze, într-un articol, rolul acestora ca agenţi de perspectivă ai globalizării: "Dar are să vină televizorul, sau cum se va numi – spune el – şi întovărăşit cu radioul ne va da o imagine instantanee a prezentului mondial, cu privire la care eram atât de curioşi să ştim cum arată"[137].

În ciuda precarităţii resurselor financiare şi a dispozitivelor tehnice, cercetătorii de la Institutul Electrotehnic Bucureşti continuă experienţele şi se publică în continuare articole în revistele de specialitate, aşa cum a fost cel din 10 ianuarie 1935 intitulat: "Televiziunea ca factor de cultură", prin care se intuiau valenţele noului mijloc de comunicare în diseminarea culturii şi a informaţiilor. În anul 1937, cu sprijinul firmei olandeze Philipps, se realizează prima emisiune de televiziune în cadrul Facultăţii de Ştiinţe. Sub auspiciile aceleiaşi firme, în anul următor, cu prilejul "Lunii Bucureştilor", se reia emisiunea în prezenţa publicului bucureştean sedus de exotismul şi ineditul experimentului. După acest

Unul dintre primele televizoare, model tip RCA Victor, cu ecran mic, componentele fiind încorporate într-o cutie voluminoasă

eveniment, revista "Radio-Universul" exaltă şi cere instalarea unui post TV în capitală: "Deoarece în aproape toate capitalele europene – se spunea într-un articol – se fac astăzi emisiuni de televiziune mai mult sau mai puţin importante, Bucureştii n-ar trebui să mai întârzie"[138].

Ultimele aplicaţii de televiziune din perioada interbelică se desfăşoară în anul 1939, la sala Dalles din Bucureşti, cu aparatură Telefunken. Dorinţa bucureştenilor de a avea un post de emisie TV se amână pentru aproape două decenii din cauza declanşării celei mai terifiante conflagraţii din istoria umanităţii. După război, în timp ce în alte state ale lumii televiziunea devenise principalul emul al radioului (în 1948, staţii care să emită sistematic programe de TV pentru o reţea de abonaţi particulari funcţionau doar în SUA, URSS, Marea Britanie şi Franţa), în România abia în anul 1953 intră în probe un emiţător care va fi precursorul primei staţii experimentale de teledifuziune a imaginii din Bucureşti, instalate la 23 august 1955, în localul Poştei Vitan de către un grup de entuziaşti specialişti, sub îndrumarea profesorului Alexandru Spătaru. Acum se transmite prima emisiune postbelică pentru publicul din capitală şi zona limitrofă, cu o antenă de 109 m, montată pe Combinatul Poligrafic Casa Scânteii. În fine, la 31 decembrie 1956, se inaugurează oficial centrul TV din nordul capitalei, situat într-un studio secundar al cinematografiei. La început, emisiunile erau transmise numai de două ori pe săptămână, sâmbăta şi duminica, între orele 19 – 21[139].

La începutul anului 1957, cu prilejul recitalului lui Yves Montand, se efectuează prima transmisie exterioară cu echipament mobil de televiziune instalat pe două autobuze (primul car de reportaj lângă sala Floreasca), iar la 23 mai se preia primul spectacol în direct de la Teatrul Naţional. Spre sfârşitul anului 1957, televiziunea publică din România emitea patru zile de programe săptămânal. La 1 septembrie 1958 s-a dat în emisie primul subiect de actualitate filmat de operatorii

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

studioului național de televiziune: festivitatea de deschidere a cursurilor școlare, iar la 4 octombrie s-a transmis o emisiune specială din URSS consacrată lansării primului satelit artificial al Pământului. În acest an numărul abonaților atinge cifra de 3.000, iar aparatele de recepție provin din import, cu predominanță din URSS.

În anul 1963, rețeaua națională TV este conectată la Interviziune și din 1967 se leagă cu televiziunea iugoslavă. Până în anul 1970 televiziunea română se maturizează, își schimbă locația într-o clădire special amenajată pe Calea Dorobanți, programul de emisie devine cotidian și acestuia i se adaugă și programul doi, cu emisie de trei zile pe săptămână, iar numărul de abonați crește la circa 1,7 milioane (1971).

Uzinele Electronica, Fabrica de cinescoape și Întreprinderea de piese radio și semiconductoare Băneasa încep să producă în serie receptoare TV românești și subansamble. Apar noi studiouri teritoriale, se construiesc retranslatoare de TV, în special în zonele deficitare din punct de vedere al recepției, și se dau în exploatare primele stații de legătură prin sateliți în sistemul "INTELSAT" în anul 1976. Din 1978, odată cu intrarea în funcțiune a Fabricii Tehnoton – Iași, se realizează la noi în țară și primele instalații de televiziune cu circuit închis, utilizate în mari întreprinderi ca: "Steagul Roșu" (Brașov), "Electroputere" (Craiova) etc. pentru urmărirea procesului de producție. Deși studii privind introducerea televiziunii color se fac încă din 1968, a trebuit să treacă mulți ani până când acest deziderat a devenit realitate, în anul 1983.

În deceniul nouă al secolului trecut, televiziunea română este tot mai afectată de paroxismul autocrației și cultului personalității ceaușiste. Ca și radioul, dar într-o măsură mai mare, instituția televiziunii se transformă într-un instrument de propagandă aberantă a regimului bicefal, tot mai cenzurat și mai strict controlat de cerberii activiști de partid. Programele TV se reduc ca timp de emisie (1.795 ore în 1989), din "motive economice", iar emisiunile sunt tot mai impregnate cu ideologia naționalist-comunistă și mai intoxicate cu manifestări dezagreabile dedicate cultului personalității. De aceea nici nu este de mirare că în decembrie 1989 revoluționarii vor ocupa mai întâi principalul vector de informare și manipulare, televiziunea română, care devine astfel cea mai importantă scenă în care s-a regizat o revoluție ce s-a transmis în direct în lumea întreagă. După consumarea schimbului de putere, televiziunea publică română, deși își adăugase la siglă litera "L" de la "liberă", rămâne în continuare aservită propagandei guvernelor postrevoluționare, dar revine la programe apte de audiență optimă, ajungând să emită de la 8.541 ore în 1990 la 15.296 ore în anul 2000 pe patru canale (TVR1, TVR2, TVR Cultural și TVR Internațional) și din patru studiouri teritoriale (Cluj, Timișoara, Craiova și Iași).

Ca și în cazul radioului, și piața imaginii televizate din România se liberalizează, favorizată de Legea audiovizualului din 1992, și în consecință apar noi posturi de televiziune concurente, în general cu caracter comercial, finanțate fie din veniturile provenite din publicitate comercială sau politică și donații, fie din fluxurile de la grupul economic în care sunt integrate, simultan cu inițierea și extinderea rețelei prin cablu.

Din punct de vedere al programelor, acestea sunt fie "generaliste, cu vocație populară", axate pe divertisment și informare, fie programe parcelate și cu target sedus de o anumită tematică. În anul 2000 existau în România 104 posturi comerciale active, iar după datele CNA, în 2002 erau înregistrate 242 de licențe și 121 de decizii de autorizare. În rețeaua de operatori prin cablu existau "250 de distribuitori operaționali" (care administrau peste 3.274 de licențe acordate de CNA). Cei mai mulți operatori de cablu sunt în județe precum Mureș (56), Timiș și Teleorman (39), Prahova (36), Argeș și Sibiu (31). În București sunt înregistrați 17 operatori de cablu. (...) La ora actuală un număr mic de operatori domină piața: Romanian Cable System (20% din piață), Astral TV (20% din piață), United Pan European Communication (10%), Metromedia (5%) și Terra Sat (5%). Circa 3,3 milioane de gospodării erau conectate la cablu, ceea ce ar reprezenta, conform IMAS, aproape 50% din casele care posedă un televizor[140].

Potrivit statisticilor Ministerului Comunicațiilor, numărul de utilizatori ai serviciului de cablu TV a crescut de la 2,4 milioane în 1999 la 4 milioane în 2004. Prima televiziune privată a fost SOTI, sprijinită prin donații străine, care a emis până în 1992. I-a urmat, în 1993, Antena 1, post cu vocație națională, care avea, la nivelul anului 2000, studiouri și emițătoare proprii în 17 orașe și acoperea 60% din populația țării. În 1994 apare Tele 7 abc, dar care nu rezistă concurenței în absența unui investitor serios. Din 1996 se implică pe piața televiziunilor comerciale românești postul PRO TV, cu o grilă de programe de tip occidental, axată pe divertisment și informare și pe o selecție exigentă a profesioniștilor. PRO TV avea la sfârșitul lui 2000 studiouri și emițătoare în 26 de orașe și acoperă 71% din populația României. Alte posturi cu o anvergură și o audiență mai mică amintim: Prima TV (1997), Realitatea TV (2000), B1TV (2001) ș.a.

Pentru a-și apăra interesele și a face față concurenței, multe posturi s-au conglomerizat, formând grupuri precum:

- Media PRO Internațional (PRO TV, Acasă TV, plus 22 stații locale; distribuit de 416 operatori de cablu, PRO TV atinge 88% din căminele din mediul urban și 70% din căminele din întreaga țară).
- Intact (Antena 1, plus 15 stații locale; este distribuit de 350 operatori; atinge 85% din căminele din mediul urban și 65% din căminele din întreaga țară).
- SBS Broadcasting & UPC (Prima).
- Atomic TV (canal muzical autohton; atinge 95% din căminele din mediul urban)[141].

În ceea ce privește aplicarea noilor tendințe mondiale în transmisiile TV remarcăm conexiunea TV digitală (Digi TV) direct prin satelit realizată la sfârșitul anului 2004. Bazată pe tehnologie digitală DTH (Direct to Home), Digi TV realizează conexiunea receptorului TV direct la un satelit dedicat, printr-o antenă și un receptor decodor. Dimensiunile antenei (60 – 80 cm diametru) sunt mult mai reduse față de cele vechi, iar receptorul-decodor este activat cu ajutorul unui card personal, primit la abonare. Pachetele Digi TV (oferite de RCS) sunt două (de 29 și 33 de canale) și includ majoritatea canalelor românești. De asemenea, este în perspectivă introducerea televiziunii interactive (prin combinarea receptorului TV cu tastatură de ordinator).

Dintre savanții români care au avut ca preocupare de bază dezvoltarea televiziunii, în lucrare au fost amintiți: D. Hurmuzescu (citat cu contribuții deosebite în evoluția radiofoniei românești); apoi George D. Cristescu – fizician, născut la București în 1902; profesor universitar cu contribuții în fotoelectricitate (tuburi cu neon, torța de înaltă frecvență),

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

radiotehnică şi televiziune. Alexandru Spătaru (n. 1920) a condus cercetările pentru realizarea primelor instalaţii experimentale româneşti de televiziune monocromă şi a primului studiou de emisie TV cu caracter regulat (1955). Cea mai importantă lucrare, ca profesor al UPB, este *Teoria transmisiunii informaţiei* (1966 – 1971). Nicolae Stanciu (n. 1932) a contribuit la lansarea televiziunii române pe care a şi condus-o la începuturile ei. A publicat cărţi de specialitate precum: *Tehnica televiziunii în alb-negru* (1965) şi *Televiziunea – baze teoretice* (1972)[142].

Fluxul neîncetat de schimbări şi de inovaţii din tehnologia informaţională şi, îndeosebi, inserţia televiziunii în mediul social relevă certitudinea că epoca noastră este dominată de imagini, că s-a schimbat atât felul de a comunica, cât şi ierarhia mijloacelor de comunicare cunoscute. Televiziunea s-a transformat în cel mai gratificator agregat contemporan din domeniul informării şi divertismentului şi în cel mai aprig emul al presei scrise şi al cărţii tradiţionale. Ea pune tot mai mult în umbră toate celelalte producătoare de gnosinformaţii până la generalizarea Internet-ului. Se vorbeşte astăzi foarte mult de mass-media, dar, deocamdată, se are în vedere televiziunea, decretată regina mijloacelor de comunicare în masă. Începând cu deceniul 8 al secolului trecut, televiziunea este cea care dă tonul, cea care fixează priorităţile, pentru că este mai facilă, mai comodă, mai ieftină, cu mare potenţial de diversitate şi aptă să satisfacă orice exigenţe şi opţiuni. Datorită impactului imaginilor şi şocului emoţional declanşat de acestea (vezi în acest sens aşa-zisele *scoops* – reportaje senzaţionale), televiziunea este cea care selectează informaţiile, fixează temele de importanţă actuală, dictează norma şi face ca presa scrisă s-o urmeze. Astfel, rolul presei scrise de creator de realitate, de filtru al accesului la realitate şi de instrument de propagandă de masă se edulcorează. Trebuie să mai adăugăm şi faptul că în societatea cunoaşterii măsura optimă în mass-media este instantaneitatea pe care numai radioul şi televiziunea le pot practica, presa scrisă fiind astfel excedată, demodată, aflându-se mereu în întârziere faţă de momentul producerii evenimentului. Atractivitatea acestui modern mijloc de comunicare constă în caracterul său specific de a aduce realitatea, actualitatea imediată, în mod instantaneu şi de oriunde, în intimitatea căminului şi de a satisface cu informaţii şi imagini toate categoriile de receptori, prin programe cu adresabilitate specifică, personalizate, ajungându-se până acolo încât să se creeze canale de transmitere speciale pentru melomani, sportivi, elevi, studenţi, amatori de senzaţii tari etc. Aceste disponibilităţi au făcut din televiziune cel mai popular mijloc de difuzare a informaţiilor şi divertismentului din perioada contemporană. Motivele succesului televiziunii sunt pentru cei mai mulţi analişti de natură socială sau antropologică. Acest monstru care ne digeră timpul pe nesimţite propune modele culturale hedoniste, simple, imediate, comprehensibile şi apte să conducă în amnezie monotonia şi spleen-ul existenţial. Imaginea televizuală produce în spectator un fel de "efect de realitate": ceea ce se vede apare în mod înşelător drept imagine reală a lumii, imagine în care credem, pentru că omul crede mai mult în ceea ce vede cu proprii ochi decât în ce aude.

Ideologia divertismentului şi îndemnul obstinat de a ne face părtaşi la spectacolul lumii întreţin teledependenţa, televiziunea transformându-se astfel într-un soi de narcotic, de drog generalizat. "Substituind comunicarea prin simboluri cu

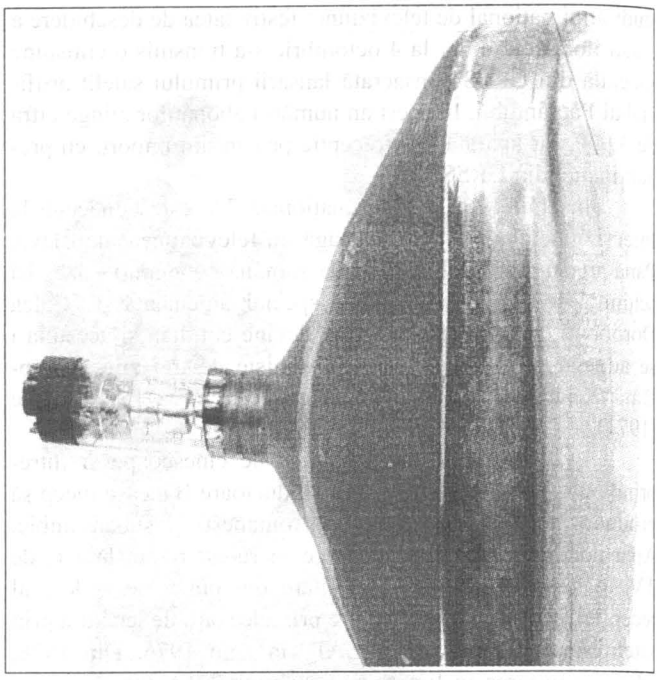

Până în anii '60, majoritatea televizoarelor casnice erau alb-negru şi funcţionau cu tuburi electronice

participarea prin contact direct audio-vizual al receptorilor la eveniment, la sursa mesajului, televiziunea satisface într-o măsură sporită aviditatea înnăscută de informaţie a individului, dând sentimente de satisfacţie sub raport informativ şi estetic. Curând, aceste sentimente produc stări de obişnuinţă şi, în final, de dependenţă psihică în rândul masei receptorilor faţă de emisiunile televizate, de comportamente colective, manifestate prin acte trăite şi resimţite simultan într-o uriaşă colectivitate umană, uneori la rang planetar, participantă unanim la un eveniment sau altul, având ca intermediar micul ecran. Unii cercetători sunt înclinaţi să vadă în acest fenomen o formă modernă de magie, în care percepţia imaginii televizate se transformă într-un fel special de halucinaţie sau de viziune, telespectatorii fiind asimilaţi participanţilor la un ritual religios, gală sportivă sau spectacole muzicale şi de dans pentru tineret, ce produc, de regulă, comportamente colective, dispariţia cvasitotală sau totală a conştiinţei critice. Făcând ca adevărul să coincidă cu imaginarul, iar realul cu clipa prezentă a percepţiei, televiziunea este într-adevăr capabilă să genereze atât comportamente comune, cât şi păreri similare, «telepăreri» – cum sunt denumite asemenea opinii generale determinate de emisiunile televizate"[143].

Bibliografie şi note

134. Drăgănescu, M. – *Ibidem.*
135. Albert, Pierre; Tudesq, A. J. – *Ibidem.*
136. Popa, Dorin – *Introducere în studiul şi istoria mass-media.* Iaşi: Editura Universităţii Al. I. Cuza, 2002.
137. Pasailă, V. – *Ibidem.*
138. Pasailă, V. – *Ibidem.*
139. Câmpeanu, Pavel – *Radio, televiziune, public.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1972.
140. Coman, M. – *Ibidem.*
141. Coman, M. – *Ibidem.*
142. Drăgănescu, M. – *Ibidem.*
143. Brătescu, Gh. – *Ibidem.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca din Toledo – Ohio (SUA)

Ne-a parvenit la redacție numărul 3/2005 (volumul XIII) din magazinul "Library Line" al unei biblioteci municipale americane de provincie deosebit de expresive. Instituție profund ancorată în viața comitatului Toledo – Lucas, biblioteca oferă servicii diversificate, mai cu seamă pe suport electronic. Colecția departamentului **Audiovizual** recomandă un program tematic de lectură privind *Primul război mondial* și *Transformarea SUA în putere mondială*, cu următoarele titluri: *Eroi americani în timpul primului război mondial*; *Gallipoli*; *Oameni de bronz*; *Trei soldați* (de John Dos Passos); *Marele război și memoria modernă* (de Paul Fussell) și, în fine, *Experiența primului război mondial* (de J. M. Winter). Un set de filme, realizat în cooperare cu Societatea de Arheologie din Toledo și intitulat *Săpând în trecut*, oferă următoarele pelicule: *Misterele primilor americani*, *Locuitorii preistorici din Ohio*, *Vechea Americă: zona pădurilor de răsărit*, *Orașe de odinioară*.

Audio-cărțile constituie un alt serviciu gustat de public, așa cum reiese din corespondența cu cititorii.

Din cele mai bune 3.000 de programe anuale oferite (cu peste 3,5 milioane unități), prin centrală și 19 filiale orășenești, cititorii pot selecta practic informații din orice domeniu.

Biblioteca își asumă și o serie de manifestări ce interesează învățământul (orientarea spre anume colegii ori universități din zonă, alegerea unei profesii, sprijin financiar pentru studii), achiziționarea de carte pentru constituirea bibliotecilor personale, înființarea de fan cluburi pentru o carte de mare succes (ex. fan clubul *Harry Potter* cu o mie de membri).

Pentru persoanele aflate la mare distanță de locațiile bibliotecii funcționează **bibliobuzul**, după principiul "dacă nu te poți duce la bibliotecă, vine biblioteca la tine", cu acces la Internet prin satelit.

Ca instituție deplin implicată în viața comunității, biblioteca din Toledo – Ohio atrage sponsorizări semnificative prin Fundația *Moștenirea bibliotecii* destinate, între altele, sprijinirii programelor pentru **Cluburile estivale de lectură** și persoanelor care lucrează la domiciliu.

În fine, biblioteca organizează lansări de carte ori întâlniri cu autori consacrați. La 24 octombrie 2005, de pildă, cititorii s-au întâlnit cu Sue Monk Kidd, autoarea cărții *Viața secretă a albinelor*, apărută în 3,5 milioane exemplare și care s-a aflat timp de 80 de săptămâni pe lista de best sellers a "New York Times".

Biblioteca din Toledo – Ohio, prin dinamismul și mobilitatea activităților ei, constituie, neîndoios, un exemplu demn de urmat în ceea ce privește managementul unei asemenea instituții comunitare.

G. F.

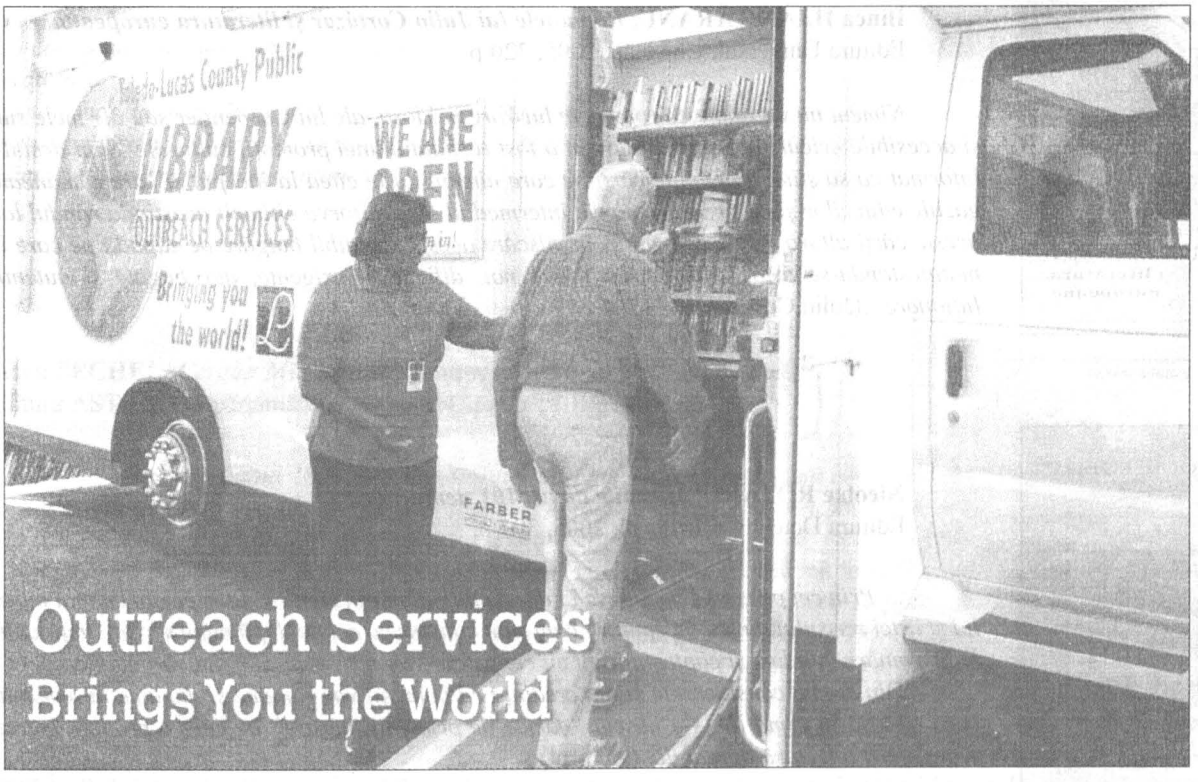

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Dumitru POPESCU, *Cronos autodevorându-se*... Memorii, volumul I – *Aburul halucinogen al cernelii*
Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2005, 240 p.

Memoriile lui Dumitru Popescu văd, iată, într-o suită de mai multe volume, lumina tiparului. Datorită lor avem acces la un fel de "față nevăzută" a lumii noastre culturale şi politice din anii comunismului, lume revelată din unghiuri puțin accesibile omului de rând.

Pentru cunoscătorii prozei lui Dumitru Popescu, incontestabilele calități literare ale autorului nu vor constitui o surpriză; ceea ce va incita curiozitatea şi îi va surprinde nu doar pe ei, ci şi pe aceia care nu i-au citit încă romanele, este tocmai viziunea unui scriitor care a deținut mult timp, începând cu anii '60, funcții înalte în ierarhia de partid... (Curtea Veche)

Julio CORTÁZAR, *Şotron*
Traducere din limba spaniolă, studiu introductiv şi note de Ilinca Ilian, Editura Litera, Chişinău, 2004, 767 p.

Eu cred că este o carte profund optimistă, fiindcă Oliveira, în ciuda caracterului său pus pe hartă [...], a furiilor lui, a mediocrității sale mentale, a incapacității lui de a merge dincolo de anumite limite, este un om care se izbeşte de zid, de zidul istoriei, de zidul vieții cotidiene, de zidul sistemelor filozofice, de zidul politicii. (Autorul)

Ilinca ILIAN ȚĂRANU, *Romanele lui Julio Cortázar şi literatura europeană*
Editura Universul, Chişinău, 2005, 320 p.

Nimeni nu va spune că romanele lui Vargas Llosa, ale lui Carpentier sau ale mele sunt facile şi accesibile oricui. Totuşi, **el boom** *nu a fost rezultatul unei promoții culturale. Sunt destul de bine informat ca să ştiu că anumite cărți pe care nimeni nu le citea la început şi care rămâneau în magaziile editurilor şi-au croit drum prin intermediul abia câtorva cititori; aceştia la rândul lor au dat aceste cărți altora, până ce s-a pus în mişcare acest incredibil bulgăre de zăpadă pe care îl vedem manifestându-se astăzi sub aceste forme noi, dificile şi exigente, dar bogate şi autentic revoluționare...*(Julio Cortázar)

Nicolae ROTARU, *Mirabile dictu (101 nemuritori)*
Editura Detectiv, Bucureşti, 2005, 397 p.

... Prin cei pe care-i nemuresc în aceste pagini m-am simțit contemporan cu mai marii graiului şi artei scrisului dintru începuturi, cum sunt convins că cei de după mine se vor simți, citind aceste însemnări, solidari şi contemporani cu cei pe care n-au avut privilegiul să-i cunoască.

Din aceste considerente şi din credința că oamenii vor rămâne şi după ce nu vor mai fi prin ceea ce lasă în urma lor, s-a născut "cartea de prietenii literare" pe care o propun, încrezător că v-am oferit o lectură agreabilă. (Autorul)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ion ȚĂRANU, *Numai tinereții i se iartă totul*
Postfață de Sorina Bălănescu, Editura Junimea, Iași, 2001, vol. I 451 p., vol. II 343 p.

Frescă policromă a unei epoci de convulsii multiforme – sociale, etice, psihologice –, demers în care cugetul curat e în perpetuă coliziune cu demonicul. Personaje pozitive și destine încrucișate se confruntă în acest roman antrenant: un document travestit, cu rezonanțe ale zbaterilor din ultimele decenii ale veacului al XX-lea. După alte proze, mai restrânse, Ion Țăranu vine acum cu cea mai bună carte a sa. (Constantin Ciopraga)

Carmen FOCȘA, *Părul tău albind – păgânească tămâie*
Cu prefață de Ana Blandiana, Editura Amurg sentimental, București, 2005, 64 p.

... Carmen Focșa a avut, într-o măsură mult mai mare decât mulți dintre colegii ei de generație, curajul de a rămâne singură în fața propriului ei talent, nerenunțând la nimic și neforțând nimic, îndoindu-se fără încetare de sine însăși și de lume, dar niciodată de poezie. Talentul – care de la început mi se părea în afara oricărui dubiu – a devenit cu timpul fundalul unei opere depuse cu încăpățânare, vers cu vers și strofă cu strofă, pe "ținutul fluid" al singurătății. "Nunta fără mine" despre care vorbește undeva poeta este chiar poezia pe care a părăsit-o și care n-a părăsit-o...
(Ana Blandiana)

Aurel HANCU, *Oaza pustiei*
Ediția a II-a, Casa de editură "Mureș", 2004, 47 p.

... Acolo unde mai sunt, porțile strămoșești rămân niște dulci limanuri ale aducerii-aminte de toate câte au fost.

Există o poartă a fiecăruia din noi, o poartă a noastră a tuturora – neam, semințe, umanitate – tot așa cum există o Poartă a universului, prin care vine lumina în spațiul teluric, prin care, dacă intrăm, creștem spre vâltorile infinitului.

Petru SECHEL, *Cergău Mic* – studiu monografic
Editura ASTRA, Despărțământul "Timotei Cipariu", Blaj, 2005, 328 p.

... Un fapt petrecut în anul 1954 m-a impresionat profund pentru toată viața. Bunicul meu primise o fotografie de la un bun prieten cu care plecase, în anul 1904, în America, fără a se mai întoarce în sat. Pe dosul fotografiei, în care acesta era îmbrăcat în costum național, încins cu brâu tricolor, cum se purta în sat, scria: "Fine Mihai, de multe ori visăz Cergău și când mă trezăsc... tot în Cleveland". *Aș putea parafraza aceste cuvinte simple dureroase, impresionante și pline de cutremurătoare obidă spunând:* "De multe ori visez Cergău și când mă trezesc... tot în București".

Nu este de mirare că de multe ori am visat meleagurile copilăriei și m-am trezit cu sufletul copleșit de nostalgia acelor locuri... (Autorul)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

"Galateea"

Galateea este o revistă "de creație", conținând, cu rare excepții, aproape numai poezie, și având ca Supliment o altă "Galatee" – *Poeți din România*; ambele sunt editate în Germania de către o echipă redacțională formată din Sorin Anca, Claudia Anca, Liviu Mircea și Andrei Zanca. Faptul că a ajuns la noi este o pură întâmplare, iar pe de altă parte, structura compozițională, numele scriitorilor prezenți exprimă un semn timid al unei comunicări între românii de pretutindeni. Extinderea Internet-ului din ultimii ani a facilitat un fenomen interesant: inițiativele venind mai degrabă din afara României, amprenta culturală a acestor reviste este una a diasporei și nu a spațiului de bază având centrul, să zicem, la București; nu întâlnim spiritul, polemicile, canoanele, valorile de aici. Aceasta spune, de fapt, mai mult ceva despre nevoia unei corespondențe reale între o țară concentrată, deocamdată, pe alte probleme decât cele ale unei strategii culturale, și... toți cei ce visează în limba română indiferent de cetățenia adoptată. Să sperăm că, în timp, va fi posibilă cea mai bună comunicare între cele "două" Românii, pentru ca astfel cultura română să-și găsească locul bun, vizibil ca atare în Europa. Acum ne mulțumim să apreciem eforturile românilor în-străinați de a veni la noi, de a ne aduce la ei publicând în revistele lor și pe cei din țară. Avem, deci, în față, la dimensiuni puțin diferite, cu ilustrații de Șerban Chelariu (nr. 7), o "Galatee" a românilor din Germania, SUA, Canada, Suedia, Irlanda, Franța, Israel, Rusia (în ordinea descrescătoare a ponderii), și una diferită, a poeților de la noi, unde semnează nume binecunoscute, ca Șerban Foarță, Liviu Ioan Stoiciu, George Vulturescu, Constanța Buzea, Gheorghe Grigurcu, Aurel Pantea, Nichita Danilov, dar și autori tineri precum Cosmin Ciotloș și alții. Grafic vorbind, găsim oarecum același design, imprimat pe o folie de plastic transparentă: fond gri (al copertei de hârtie), scris negru elegant, simbolul spiritual al rombului sub primul "a" din "Galateea", stilizat într-o floare amintind scoarțele oltenești, dar completat de varianta lui filigranată pe fiecare pagină, ca simbol universal, chiar cosmic prin sugestia punctelor cardinale, ca și a crucii; pentru noi și creștină, pentru alții axa esențial-cosmică, sau începutul unei mandale, ori yantre orientale – acele structuri geometrice, cu dezvoltare concentrică, infinită, folosite ca pretext al meditației (spunem noi, într-un mod vulgar). Am acordat atenție prezenței grafice rafinate și extrem de bogată în mesaj, deși bazată pe un singur simbol, deopotrivă românesc și universal; o formulă care înlocuiește orice discurs editorial, orice explicitare a vreunei concepții de construcție a revistei. Desigur, cei care se înscriu direct, prin forța împrejurărilor, în exprimarea clară a simbolului despre care am vorbit, sunt scriitorii români emigrați, ei situându-se tocmai în acel spațiu vectorial crescând din rădăcinile ancestrale devenite prin absorbție destinală, bun românesc, și extinzându-se spre făptuirea universală a valorilor particulare unei națiuni.

Prin urmare, pentru că nu putem vorbi despre toți scriitorii prezenți în cele două "Galatee", a trebuit să optăm pentru o privire sintetică, remarcând dominantele ce apar: poeții "din lume" – pe unde se vor fi risipit ei – sunt poeți ai distanței / plecării / drumurilor dintre un acasă interior (țară natală, copilărie, poezie) și un acasă exterior – cel al vieții zilnice, al țării adoptate (sau care i-a adoptat).

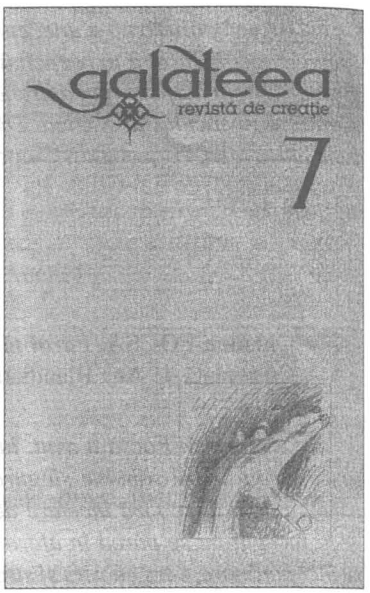

Este imposibil ca, citind ambele reviste, să nu observăm între poeți o anume diferențiere care ține de experiențele trăite în alte locuri decât cele din România: în afara spațiului poetic interior (specific fiecăruia), există secvențe de viață pe care numai în alte țări fiind, le poate avea cineva; un exemplu tulburător este poemul lui Liviu Mircea, *Apocaliptica ridicolă*: "*Secvența următoare e scurtă, / Doar doi ani de bombardament, / Printre norii de fum de pucioasă și petrol / Un copil în pielea goală / Și cu mucii până-n piept / Trage după el niște mațe, / Ba nu, / Propriul buric și placenta, / Lucruri de care n-a avut cine să-l desprindă / Mama lui fiind preocupată să moară*". De asemenea, este imposibil să nu remarcăm faptul că scriitura poeților, a scriitorilor plecați "în lume" este mai directă, mai aproape de experiența zilnică a faptelor, gesturilor inter-umane "obișnuite" (devenite ne-obișnuite prin ochiul poetic), iar între scriitorii din România, cu excepția Constanței Buzea (care "descrie" copilul "prăbușit peste cărbuni" în *Cărămidarii de jos*) și a celor din generațiile mai noi, predomină încă experiența unui univers poetic dominat de "povestea" textualizării, a descoperirilor trăirii în limbajul mai mult sau mai puțin poetic, exemplul cel mai pregnant fiind Șerban Foarță: "*Mediacritice, e-mailul / faxul / fac din Micul Prinț un micul print: pierzi la un drum lung ce-ai câștigat la sprint, la fel cum, după Dracu, dai de tac-su*" (*Domnului Alexandru Lungu, o epistolă în patru timpi și un post-scriptum*, versuri de circumstanță). Singura proză din "Galateea" e scrisă de Simona Anomis: *Ședință de exorcism: heroina intră – sufletul iasă*, din romanul *Lacrimi de sticlă*: "Alunec în lume, de parcă eu aș fi acel gram de pulbere dizolvat cu grijă, încălzit cu bricheta în linguriță de argint, tras în seringă și injectat în venele omenirii... Eu mai exist încă, sunt conștientă că sunt eu și totuși nu mă recunosc. Am memoria intactă, dar mă regăsesc în afara mea, într-o zonă neutră, care nu acceptă sentimente"... Semnificativă imagine pentru lumea de astăzi, în genere, de aici de la noi, sau din Europa, America... Heroina, ca drog efectiv, este semnificativă exponențial, din păcate, pentru starea apocaliptică, înstrăinarea pe care le străbate lumea de astăzi de peste tot. La mărturia poetică a omenirii participă și scriitorii români, oriunde s-ar afla ei. Revista "Galateea" își are un rost al ei și aici.

Nina VASILE

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ion ȚĂRANU, *Numai tinereții i se iartă totul*
Postfață de Sorina Bălănescu, Editura Junimea, Iași, 2001, vol. I 451 p., vol. II 343 p.

Frescă policromă a unei epoci de convulsii multiforme – sociale, etice, psihologice –, demers în care cugetul curat e în perpetuă coliziune cu demonicul. Personaje pozitive și destine încrucișate se confruntă în acest roman antrenant: un document travestit, cu rezonanțe ale zbaterilor din ultimele decenii ale veacului al XX-lea. După alte proze, mai restrânse, Ion Țăranu vine acum cu cea mai bună carte a sa. (Constantin Ciopraga)

Carmen FOCȘA, *Părul tău albind – păgânească tămâie*
Cu prefață de Ana Blandiana, Editura Amurg sentimental, București, 2005, 64 p.

... Carmen Focșa a avut, într-o măsură mult mai mare decât mulți dintre colegii ei de generație, curajul de a rămâne singură în fața propriului ei talent, nerenunțând la nimic și neforțând nimic, îndoindu-se fără încetare de sine însăși și de lume, dar niciodată de poezie. Talentul – care de la început mi se părea în afara oricărui dubiu – a devenit cu timpul fundalul unei opere depuse cu încăpățânare, vers cu vers și strofă cu strofă, pe "țărmul fluid" al singurătății. "Nunta fără mine" despre care vorbește undeva poeta este chiar poezia pe care a părăsit-o și care n-a părăsit-o...
(Ana Blandiana)

Aurel HANCU, *Oaza pustiei*
Ediția a II-a, Casa de editură "Mureș", 2004, 47 p.

... Acolo unde mai sunt, porțile strămoșești rămân niște dulci limanuri ale aducerii-aminte de toate câte au fost.

Există o poartă a fiecăruia din noi, o poartă a noastră a tuturora – neam, semințe, umanitate – tot așa cum există o Poartă a universului, prin care vine lumina în spațiul teluric, prin care, dacă intrăm, creștem spre vâltorile infinitului.

Petru SECHEL, *Cergău Mic* – studiu monografic
Editura ASTRA, Despărțământul "Timotei Cipariu", Blaj, 2005, 328 p.

... Un fapt petrecut în anul 1954 m-a impresionat profund pentru toată viața. Bunicul meu primise o fotografie de la un bun prieten cu care plecase, în anul 1904, în America, fără a se mai întoarce în sat. Pe dosul fotografiei, în care acesta era îmbrăcat în costum național, încins cu brâu tricolor, cum se purta în sat, scria: "Fine Mihai, de multe ori visăz Cergău și când mă trezăsc... tot în Cleveland". *Aș putea parafraza aceste cuvinte simple dureroase, impresionante și pline de cutremurătoare obidă spunând:* "De multe ori visez Cergău și când mă trezesc... tot în București".

Nu este de mirare că de multe ori am visat meleagurile copilăriei și m-am trezit cu sufletul copleșit de nostalgia acelor locuri... (Autorul)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

"Galateea"

Galateea este o revistă "de creație", conținând, cu rare excepții, aproape numai poezie, și având ca Supliment o altă "Galatee" – *Poeți din România*; ambele sunt editate în Germania de către o echipă redacțională formată din Sorin Anca, Claudia Anca, Liviu Mircea și Andrei Zanca. Faptul că a ajuns la noi este o pură întâmplare, iar pe de altă parte, structura compozițională, numele scriitorilor prezenți exprimă un semn timid al unei comunicări între românii de pretutindeni. Extinderea Internet-ului din ultimii ani a facilitat un fenomen interesant: inițiativele venind mai degrabă din afara României, amprenta culturală a acestor reviste este una a diasporei și nu a spațiului de bază având centrul, să zicem, la București; nu întâlnim spiritul, polemicile, canoanele, valorile de aici. Aceasta spune, de fapt, mai mult ceva despre nevoia unei corespondențe reale între o țară concentrată, deocamdată, pe alte probleme decât cele ale unei strategii culturale, și... toți cei ce visează în limba română indiferent de cetățenia adoptată. Să sperăm că, în timp, va fi posibilă cea mai bună comunicare între cele "două" Românii, pentru ca astfel cultura română să-și găsească locul bun, vizibil ca atare în Europa. Acum ne mulțumim să apreciem eforturile românilor în-străinați de a veni la noi, de a ne aduce la ei publicând în revistele lor și pe cei din țară. Avem, deci, în față, la dimensiuni puțin diferite, cu ilustrații de Șerban Chelariu (nr. 7), o "Galatee" a românilor din Germania, SUA, Canada, Suedia, Irlanda, Franța, Israel, Rusia (în ordinea descrescătoare a ponderii), și una diferită, a poeților de la noi, unde semnează nume binecunoscute, ca Șerban Foarță, Liviu Ioan Stoiciu, George Vulturescu, Constanța Buzea, Gheorghe Grigurcu, Aurel Pantea, Nichita Danilov, dar și autori tineri precum Cosmin Ciotloș și alții. Grafic vorbind, găsim oarecum același design, imprimat pe o folie de plastic transparentă: fond gri (al copertei de hârtie), scris negru elegant, simbolul spiritual al rombului sub primul "a" din "Galateea", stilizat într-o floare amintind scoarțele olteneşti, dar completat de varianta lui filigranată pe fiecare pagină, ca simbol universal, chiar cosmic prin sugestia punctelor cardinale, ca și a crucii; pentru noi și creștină, pentru alții axa esențial-cosmică, sau începutul unei mandale, ori yantre orientale – acele structuri geometrice, cu dezvoltare concentrică, infinită, folosite ca pretext al meditației (spunem noi, într-un mod vulgar). Am acordat atenție prezenței grafice rafinate și extrem de bogată în mesaj, deși bazată pe un singur simbol, deopotrivă românesc și universal; o formulă care înlocuiește orice discurs editorial, orice explicitare a vreunei concepții de construcție a revistei. Desigur, cei care se înscriu direct, prin forța împrejurărilor, în exprimarea clară a simbolului despre care am vorbit, sunt scriitorii români emigrați, ei situându-se tocmai în acel spațiu vectorial crescând din rădăcinile ancestrale devenite prin absorbție destinală, bun românesc, și extinzându-se spre făptuirea universală a valorilor particulare unei națiuni.

Prin urmare, pentru că nu putem vorbi despre toți scriitorii prezenți în cele două "Galatee", a trebuit să optăm pentru o privire sintetică, remarcând dominantele ce apar: poeții "din lume" – pe unde se vor fi risipit ei – sunt poeți ai distanței / plecării / drumurilor dintre un acasă interior (țară natală, copilărie, poezie) și un acasă exterior – cel al vieții zilnice, al țării adoptate (sau care i-a adoptat).

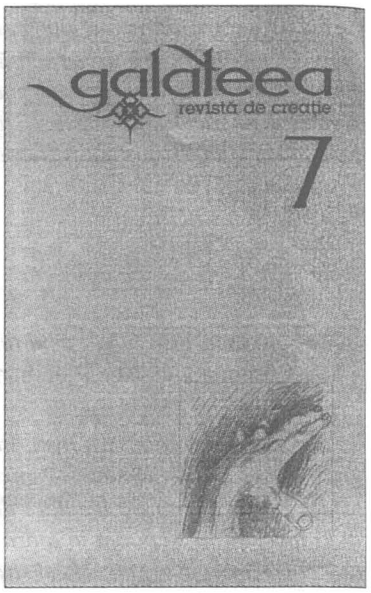

Este imposibil ca, citind ambele reviste, să nu observăm între poeți o anume diferențiere care ține de experiențele trăite în alte locuri decât cele din România: în afara spațiului poetic interior (specific fiecăruia), există secvențe de viață pe care numai în alte țări fiind, le poate avea cineva; un exemplu tulburător este poemul lui Liviu Mircea, *Apocaliptica ridicolă*: "*Secvența următoare e scurtă, / Doar doi ani de bombardament, / Printre norii de fum de pucioasă și petrol / Un copil în pielea goală / Și cu mucii până-n piept / Trage după el niște mațe, / Ba nu, / Propriul buric și placenta, / Lucruri de care n-a avut cine să-l desprindă / Mama lui fiind preocupată să moară*". De asemenea, este imposibil să nu remarcăm faptul că scriitura poeților, a scriitorilor plecați "în lume" este mai directă, mai aproape de experiența zilnică a faptelor, gesturilor inter-umane "obișnuite" (devenite ne-obișnuite prin ochiul poetic), iar între scriitorii din România, cu excepția Constanței Buzea (care "descrie" copilul "prăbușit peste cărbuni" în *Cărămidarii de jos*) și a celor din generațiile mai noi, predomină încă experiența unui univers poetic dominat de "povestea" textualizării, a descoperirilor trăirii în limbajul mai mult sau mai puțin poetic, exemplul cel mai pregnant fiind Șerban Foarță: "*Mediacritice, e-mailul / faxul / fac din Micul Prinț un micul print: pierzi la un drum lung ce-ai câștigat la sprint, la fel cum, după Dracu, dai de tac-su*" (*Domnului Alexandru Lungu, o epistolă în patru timpi și un post-scriptum*, versuri de circumstanță). Singura proză din "Galateea" e scrisă de Simona Anomis: *Ședință de exorcism: heroina intră – sufletul iasă*, din romanul *Lacrimi de sticlă*: "Alunec în lume, de parcă eu aș fi acel gram de pulbere dizolvat cu grijă, încălzit cu bricheta în linguriță de argint, tras în seringă și injectat în venele omenirii... Eu mai exist încă, sunt conștientă că sunt eu și totuși nu mă recunosc. Am memoria intactă, dar mă regăsesc în afara mea, într-o zonă neutră, care nu acceptă sentimente"... Semnificativă imagine pentru lumea de astăzi, în genere, de aici de la noi, sau din Europa, America... Heroina, ca drog efectiv, este semnificativă exponențial, din păcate, pentru starea apocaliptică, înstrăinarea pe care le străbate lumea de astăzi de peste tot. La mărturia poetică a omenirii participă și scriitorii români, oriunde s-ar afla ei. Revista "Galateea" își are un rost al ei și aici.

Nina VASILE

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

noiembrie 2005

♦ noiembrie 1860. 145 de ani de la crearea **Bibliotecii Ministerului de Război**

♦ noiembrie 1935. 70 de ani de la apariția, până în aprilie 1937, a revistei **"Muzică și Poezie"**, organ de presă al Filarmonicii din București

♦ noiembrie 1950. 55 de ani de la înființarea **Teatrului de Operetă "Ion Dacian"** din București

♦ 2 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **Thad Weed Riker**, istoric american, membru corespondent al Academiei Române (2 nov. 1880 – 17 feb. 1952)

♦ 2 noiembrie 1925. 80 de ani de la nașterea lui **Nicolae Teică**, prozator și traducător

♦ 2 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea lui **Virgiliu Demetrescu-Duval**, pictor

♦ 2 noiembrie 1950. 55 de ani de la moartea lui **George Bernard Shaw**, scriitor englez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1925 (26 iul. 1856 – 2 nov. 1950)

♦ 4 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea lui **Horia Aramă**, prozator și eseist

♦ 5 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **Mihail Sadoveanu** (5 nov. 1880 – 19 oct. 1961)

♦ 5 noiembrie 1925. 80 de ani de la moartea lui **Nicolae Coculescu**, astronom, fondatorul Observatorului Astronomic din București, 1908 (31 iul. 1866 – 5 nov. 1925)

♦ 5 noiembrie 1925. 80 de ani de la nașterea artistei plastice **Constanța Crișan**

♦ 5 noiembrie 1935. 70 de ani de la nașterea lui **Radu Selejean**, scriitor (5 nov. 1935 – 7 iun. 2000)

♦ 5 noiembrie 1955. 50 de ani de la moartea lui **Maurice Utrillo**, pictor francez (25 dec. 1883 – 5 nov. 1955)

♦ 6 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **Robert Musil**, scriitor austriac (6 nov. 1880 – 15 apr. 1942)

♦ 6 noiembrie 1910. 95 de ani de la moartea lui **Gheorghe Panu**, istoric, scriitor, publicist (9 mar. 1848 – 6 nov. 1910)

♦ 7 noiembrie 1855. 150 de ani de la nașterea lui **Edwin Herbert Hall**, fizician (7 nov. 1855 – 20 nov. 1938)

♦ 7 noiembrie 1990. 15 ani de la moartea lui **Lawrence Durrell**, scriitor englez (27 feb. 1912 – 7 nov. 1990)

♦ 8 noiembrie 1935. 70 de ani de la nașterea lui **Dumitru Bălăeț**, poet

♦ 8 noiembrie 1935. 70 de ani de la nașterea actorului și regizorului francez **Alain Delon**

♦ 9 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea poetului și publicistului **Aurel Rău**

♦ 10 noiembrie 1895. 110 ani de la moartea lui **Alexandru Odobescu** (23 iun. 1834 – 10 nov. 1895)

♦ 10 noiembrie 1925. 80 de ani de la nașterea actorului britanic **Richard Burton** (10 nov. 1925 – 5 aug. 1984)

♦ 10 noiembrie 1945. 60 de ani de la nașterea poetului **George Țărnea** (10 nov. 1945 – 2 mai 2003)

♦ 11 noiembrie 1855. 150 de ani de la moartea lui **Sören Kierkegaard**, filosof și teolog danez (5 mai 1813 – 11 nov. 1855)

♦ 11 noiembrie 1910. 95 de ani de la nașterea lui **Mihail Davidoglu**, dramaturg (11 nov. 1910 – 17 aug. 1987)

♦ 13 noiembrie 1955. 50 de ani de la moartea lui **Romulus Cioflec**, prozator și publicist (23 mar. 1882 – 13 nov. 1955)

♦ 14 noiembrie 1840. 165 de ani de la nașterea lui **Claude Monet**, pictor francez (14 nov. 1840 – 5 dec. 1926)

♦ 14 noiembrie 1865. 140 de ani de la nașterea lui **Constantin Stere**, scriitor, jurist (14 nov. 1865 – 26 iun. 1936)

♦ 16 noiembrie 2000. 5 ani de la moartea lui **Laurențiu Ulici**, critic literar, președinte al Uniunii Scriitorilor din România între 1995 – 2000 (6 mai 1943 – 16 nov. 2000)

♦ 20 noiembrie 1900. 105 ani de la moartea lui **Oscar Wilde** (16 oct. 1854 – 20 nov. 1900)

♦ 20 noiembrie 1910. 95 de ani de la moartea lui **Lev Tolstoi** (9 sept. 1828 – 20 nov. 1910)

♦ 21 noiembrie 1895. 110 ani de la nașterea tenorului **Traian Grozăvescu** (21 nov. 1895 – 19 feb. 1927)

♦ 21 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea lui **Ion Gheție**, prozator, lingvist (21 nov. 1930 – 2004)

♦ 21 noiembrie 1955. 50 de ani de la nașterea lui **Aurel Dumitrașcu**, poet (21 nov. 1955 – 16 sept. 1990)

♦ 23 noiembrie 1885. 120 de ani de la nașterea lui **Nicolae Constantinescu**, istoric (23 nov. 1885 – 15 iul. 1971)

♦ 23 noiembrie 1905. 100 de ani de la nașterea lui **Petru Comarnescu**, eseist, memorialist, traducător, critic literar și de artă (23 nov. 1905 – 27 nov. 1970)

♦ 24 noiembrie 1920. 85 de ani de la moartea lui **Alexandru Macedonski** (14 mar. 1854 – 24 nov. 1920)

♦ 25 noiembrie 1885. 120 de ani de la moartea poetului **Grigore Alexandrescu** (22 feb. 1814 – 25 nov. 1885)

♦ 26 noiembrie 1855. 150 de ani de la moartea lui **Adam Mickiewicz**, poet polonez (24 dec. 1798 – 26 nov. 1855)

♦ 26 noiembrie 1970. 35 de ani de la moartea lui **Vladimir Streinu**, poet, traducător, eseist, critic și istoric literar (23 mai 1902 – 26 nov. 1970)

♦ 27 noiembrie 1885. 120 de ani de la nașterea lui **Liviu Rebreanu** (27 nov. 1885 – 1 sept. 1944)

♦ 27 noiembrie 1895. 110 ani de la moartea lui **Alexandre Dumas-fiul**, romancier și dramaturg francez (28 iul. 1824 – 27 nov. 1895)

♦ 27 noiembrie 1905. 100 de ani de la nașterea lui **G. I. Duca**, om politic, memorialist (27 nov. 1905 – 17 nov. 1985)

♦ 27 noiembrie 1940. 65 de ani de la moartea lui **Nicolae Iorga** (5 iun. 1871 – 27 nov. 1940)

♦ 27 noiembrie 1940. 65 de ani de la moartea lui **Virgil Madgearu**, om politic (14 dec. 1887 – 27 nov. 1940)

♦ 27 noiembrie 1955. 50 de ani de la moartea lui **Arthur Honegger**, compozitor francez (10 mar. 1892 – 27 nov. 1955)

♦ 28 noiembrie 1830. 175 de ani de la nașterea lui **Anton Rubinstein**, compozitor, dirijor și pianist rus (28 nov. 1830 – 20 nov. 1894)

♦ 28 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **Alexandr Blok**, poet rus (16 nov. 1880 – 7 aug. 1921)

♦ 29 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **N. D. Cocea**, scriitor, publicist (29 nov. 1880 – 1 feb. 1949)

♦ 30 noiembrie 1860. 145 de ani de la nașterea lui **Vasile G. Morțun**, dramaturg, prozator (30 nov. 1860 – 20 iul. 1919)

♦ 30 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea lui **Andrei Bantaș**, traducător (30 nov. 1930 – 17 ian. 1997)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Emanoil HAGI-MOSCO – Something about Barbu Catargiu's Assassination 2

Georgeta FILITTI – Bucharest Archives – The Polytechnic School 7

Florin PREDA – Memory of Houses – Ştirbey Palace 10

Bucharest Metropolitan Library – Patrimony 11

History of the Book – LAUTRÉAMONT 12

Contemporary Autographs – *Irina MAVRODIN* 14

Centenary – PETRU COMARNESCU 16

Florea NEAGU – Cornel Dumitrescu – Rescuer of Thousands of Jews 19

Radu VLĂDUŢ – Libraries and Children 23

The 4th International Conference of Poland Library Association 25

Ion CONSTANTIN – Public Library 26

Publishing Event on Poland's History and the Romanian-Polish Relations 27

EBLIDA Hot News. September 2005 – Library and Information Society Issues 28

Liviu BUTUC – Short History of Communication in Romania (V) 30

"Library Line" – A Toledo-Lucas County Public Library Publication 35

Catalogue 36

Nina VASILE – "Galateea" – Publication of Romanian Poets in Germany 38

Calendar 39

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Bucureşti, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poştal 010354
Redacţie: Tel. / Fax: 212.83.11
E-mail: bibliobuc@yahoo.com
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor şef: Ion HOREA
Secretar de redacţie şi Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Elena CONSTANTINESCU

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureştilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Bucureşti, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poştal 010354.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. RO38 RNCB 5010 0000 3771 0001 BCR Sector 1.

Asociaţia noastră ABIDOB şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din Comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR"**. Preţul unui număr este de 20.000 lei / 2 RON. Preţul unui abonament anual (12 numere) este de 240.000 lei / 24 RON.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacţia revistei "BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR" respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ALEXANDR BLOK

1880 – 1921

125 de ani de la naştere

"... Scriitor exigent, de o mare cultură şi finețe, de un deosebit simț literar şi de o rară sensibilitate artistică, Blok socotea că arta poetului nu se exprimă în «priceperea de a compune versuri», nici în «stăpînirea metrilor». Principalul după părerea lui era «să te incluzi în ritmul muzical al vremii tale, să te confunzi cu el, să te dizolvi în el şi în această stare de totală confundare să descrii ceea ce vezi şi ceea ce simți». Spre acest țel converg căutările scriitorului din ultimii ani ai vieții, desfăşurate sub semnul umanismului şi al apropierii de realitate..."

Tatiana Nicolescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CONSTANTIN STERE

1865 – 1936

140 de ani de la naştere

"Gravitatea martirajului său, reculegerea lui în conştiinţă luată ca unic judecător, destinul lui tragic au creat o contrapondere benefică pehlivăniei şirete, pasivităţii, resemnării fataliste şi abuliei, uşurătăţii de zeflemea, neputinţei de a se indigna, minciunii şi ipocriziei, pozei fals patriotarde, intoleranţei agresive, compromisului aranjor, eleganţei sceptice… Sunt, se ştie, rare astfel de caractere predestinate. Stere a fost unul dintre puţinele existente.

A fost şi a rămas tragic în eroismul său curat,

mult mai îndelungat decât timpul său".

Z. Ornea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro